

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Şebnem SALİM

ANTALYA'DA DEZAVANTAJLI GRUPLARDAN
KADINLARIN KENTSEL KORKU VE ŞİDDET
DURUMLARININ İRDELENMESİ

Danışman
Doç.Dr.Gülser ÖZTUNALI KAYIR

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2005

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Şebnem SALİM

ANTALYA'DA DEZAVANTAJLI GRUPLARDAN
KADINLARIN KENTSEL KORKU VE ŞİDDET
DURUMLARININ İRDELENMESİ

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2005

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ OLARAK kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: .....

Üye (Danışman): .....

Üye: .....

Üye: .....

Üye: .....

Onay: Yukarıdaki imzaların, adigeçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../....

İmza

.....

Müdür

İÇİNDEKİLER

TABLolar DİZİNİ	vii
KISALTMALAR	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
ÖNSÖZ	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	2
1. KENTLEŞME SÜRECİNE BAKIŞ	2
1.1. Kentleşme Kuramları	2
1.2. Kentleşme Sürecinin Olumlu ve Olumsuz Yönleri	4
1.3. Kentleşme Kuramları	5
1.3.1. Kent Ekolojisi Kuramı	5
1.3.2. Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlilik	5
1.3.3. Kentlilik ve Yaratılmış Çevre.....	6
1.3.4. Kentlilik ve Toplumsal Hareketler.....	7
1.4. Kentleşmenin Nedenleri	8
1.4.1. Ekonomik Nedenler	8
1.4.2. Teknolojik Nedenler.....	8
1.4.3. Siyasal Nedenler	9
1.4.4. Sosyo-Psikolojik Nedenler	9
1.5. Kentleşme-Kent Kültürü-Kentlilik Bilinci	9
1.6. Türkiye’de Kentleşme Süreci	11
1.6.1. Türkiye’de Kentleşmenin Nedenleri	13
1.6.2. Türkiye’de Kentleşmenin Niteliği ve Özellikleri	14
İKİNCİ BÖLÜM	17
2.KENTLERDE DEZAVANTAJLI GRUPLARIN	
YAŞADIĞI ŞİDDET VE KORKUNUN İRDELENMESİ	17
2.1.Küreselleşme süreci ve sonuçları	17
2.2.Kamusal alanın özel alandan farklılaşması	20
2.3. Kentte Nelerden Korkarız?	21

2.1.1. Kentte Değişen Kimlikler.....	23
2.1.2. Kentte Özgürlük Korkusu.....	24
2.1.3. Kentte Beklenmeyen Aslında Beklenen mi?	25
2.1.4. Kentte Hayatın Dışında Kalma Korkusu.....	25
2.1.5. Ve Öznenin Ölümü... ..	26
2.4. Kent ve Şiddet	27
2.4.1.Şiddetin Tanımından Sosyal İçeriğine	28
2.4.2.Şiddetin Nedenleri	29
2.4.2.1. Toplumsal Değişme ve Sürekli Engellenme Kuramı.....	29
2.4.2.2. Göreceli Yoksunluk Kavramı	30
2.4.3. Şiddetin Ortaya Çıktığı Alanlar	31
2.4.3.1. Şiddet Neden Kentte..?.....	31
2.4.3.2. Aile İçi Şiddet.....	32
2.4.3.3. Siyasal Şiddet.....	34
2.4.3.4. Medyada Şiddet	36
2.4.3.5. Dinsel Şiddet.....	38
2.5.Kentsel Yaşam Kalitesi İçinde Güvenliğin Yeri.....	39
2.5.1. Kentli Hakları ve Avrupa Kentsel Şartı	40
2.5.2. Kentli Hakları Deklarasyonu	41
2.6.Dezavantajlı Olma Durumlarından Örnekler	42
2.7.Kent Yönetimlerinin Güvenlik Konusundaki Rollerini.....	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANTALYA'DA KENTSEL ŞİDDET VE KORKUNUN İRDELENMESİ....	47
3.1. Antalya Kenti Genel Bilgileri	47
3.1.1. Antalya Kenti İdari Yapılanması	47
3.1.2. Antalya Kenti Demografik Bilgileri	48
3.1.3.Antalya Kentinde Şahsa Karşı İşlenen Suç Oranları	49
3.1.4. Antalya Kenti Sosyo - Ekonomik Durumu	53
3.1.5. Antalya'da Kadınların Öğrenim Durumu.....	54
3.1.6 Antalya'da Gecekondulaşma.....	55
3.2. Antalya'da Kentsel Korku ve Şiddet Verileri ve Bulgular	56
3.2.1 Araştırmanın Amacı.....	56
3.2.2.Araştırmanın Yöntemi ve Tekniği	56
3.2.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	56

3.2.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	57
3.2.5.Anket Formunun Geliştirilmesi	57
3.2.6.Anket Formunun Ön Uygulaması	57
3.2.7.Anketin Uygulaması	58
3.3. Antalya’da Kentsel Korku ve Şiddet Verileri ve Bulgular	58
3.3.1.Araştırmaya Katılanların Sosyo-Ekonomik Özellikleri	58
3.3.2.Antalya’da Kadınların Kentsel Korku ve Şiddet Konusundaki Düşünce ve Davranışlarının Değerlendirmesi	61
3.3.3.Araştırmaya Katılanların Kentsel Korku ve Şiddet Konusundaki Kişisel Deneyimleri	66
3.3.4.Araştırmaya Katılanlara Göre Antalya’da Öncelikli Kentsel Korkular ve Korku Noktaları	69
3.3.5.Antalya’da Yaşanan Korkuları En Aza İndirmek İçin Neler Yapılmalı.....	76
3.4. Sonuç ve Öneriler.....	78
KAYNAKÇA	85
EKLER.....	88
Ek 1 Anket Formu	89
Ek 2 Antalya İl Emniyet Genel Müdürlüğü İle Yapılan Yazışmalar	91
Ek 3 Anket Sonuçlarına Göre Antalya’nın Gündüz En Güvenli Olarak Görülen Semlerini Gösteren Harita	93
Ek 4 Anket Sonuçlarına Göre Antalya’nın Gece En Güvenli Olarak Görülen Semtlerini Gösteren Harita	94
Ek 5 Anket Sonuçlarına Göre Antalya’da Kadınların Kentsel Korkuları En Fazla Yaşadıkları Semtleri Gösteren Harita	95
Ek 6 Anket Sonuçlarına Göre Antalya’da Kadınların Kentsel Şiddet Olaylarını En Fazla Yaşadıkları Semtleri Gösteren Harita	96
ÖZGEÇMİŞ	97

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
1.1. Türkiye Geneli ve İllerin Toplam Doğurganlık Hızı	12
1.2. İllere Göre İşsizlik Oranları 1980-2000	12
3.1. Antalya İlinin Yıllara Göre Belediye ve Köy Sayısı	47
3.2. Antalya'nın İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusları	48
3.3. Antalya İli ve Diğer Büyük İllerin Nüfus Yoğunlukları	49
3.4. 2004 Yılı Kasten Öldürme Suç Rakamlarının İller İle Karşılaştırması.....	50
3.5. 2004 Yılı Öldürmeye Teşebbüs Suç Rakamlarının İller İle Karşılaştırması.....	50
3.6. 2004 Yılı Kasten Yaralama Suç Rakamlarının İller İle Karşılaştırması.....	51
3.7. 2004 Yılı Irza Geçme Suç Rakamlarının İller İle Karşılaştırması.....	51
3.8. 1999 Yılı Antalya Merkezde Yaşlara ve Cinsiyete Göre Açılan Davalarda Yargılananların Sayısı	52
3.9. 2003 Yılı Antalya İlinin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralamasındaki Yeri	53

3.10. Kişi Başına Düşen GSYİH'nin İllere Göre Dağılımı.....	53
3.11. Antalya'nın Kişi Başına GSYİH'sinin Çevre İllerle Karşılaştırılması.....	54
3.12. Antalya'da Kadın Nüfusun Öğrenim Durumu	54
3.13. Antalya'da Farklı Konut Alanlarının Dağılımı.....	55
3.14. Ankete Katılanların Yaş Dağılımı	58
3.15. Ankete Katılanların Öğrenim Durumu.....	59
3.16. Ankete Katılanların Yaşları İle Öğrenim Durumu Karşılaştırması	60
3.17. Ankete Katılanların Gelir Durumu Dağılımı.....	60
3.18. Ankete Katılanların Meslek Dağılımı	61
3.19. Antalya Kent Merkezinde Kentsel Şiddet Sorunu Yoktur Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	61
3.20. Antalya'da Yaz Aylarında Kentsel Şiddet Olayları Artmaktadır Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	62
3.21. Yaşanan Suç Olayları Bir Turizm Kenti Olan Antalya'nın Kent Kimliğini Olumsuz Etkilemektedir Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	62
3.22. Antalya'da Geceleri Korkmadan Sokağa Çıkabiliyorum Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	63
3.23. Yaş İle Antalya'da Geceleri Korkmadan Sokağa Çıkabilme Davranışı Karşılaştırması	63

3.24. Gelir İle Antalya’da Geceleri Korkmadan Sokağa Çıkabilme Davranışı Karşılaştırması	64
3.25. Özellikle Kışın Hava Karadıktan Sonra Kent Merkezindeki Parklara Gidemem Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	64
3.26. Gelir İle Antalya’da Kışın Hava Karadıktan Sonra Parklara Gidememe Davranışının Karşılaştırılması.....	65
3.27. Yaş İle Antalya’da Kışın Hava Karadıktan Sonra Parklara Gidememe Davranışı Karşılaştırması.....	65
3.28. Antalya’da Başınıza Kentsel Şiddet Olayları Geldi mi Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	66
3.29. Yaş İle Şiddet Olayına Maruz Kalma Durumu Karşılaştırması	66
3.30. Antalya’da Kentsel Şiddet Olayına Tanık Oldunuz mu Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	67
3.31. Hem Şiddet Olayı Yaşamış Hem de Şiddet Olayına Tanık Olmuş Olanlar	67
3.32. Şiddet Olayına Maruz Kaldıysanız Korkunun Etkisi Ne Gibi Sonuçlar Doğurdu Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları.....	68
3.33. Kentsel Şiddet Olayından Sonra Ne Yaptınız Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	69
3.34. Ankete Katılanlara Göre Antalya Kenti İçin Birincil Kentsel Korkular	69
3.35. Ankete Katılanların Yaşları İle Birincil Kentsel	

Korkularının Karşılaştırması	70
3.36. Sizce Antalya'nın Gündüz En Güvenli 3 Yerini Sıralayınız Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	71
3.37. Sizce Antalya'nın Gece En Güvenli 3 Yerini Sıralayınız Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	72
3.38. Antalya'da Kentsel Korkuların En Fazla Yaşandığı Üç Yeri Sıralayınız Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	73
3.39. Yaşadığımız ya da Tanıklık Ettiğiniz Ne Tür Şiddet Olayı İdi Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	74
3.40. Yaşadığınızı ya da Tanıklık Ettiğiniz Olay Hangi Semtte Oldu?.....	75
3.41. Yaşadığınızı ya da Tanıklık Ettiğiniz Olay Saat Kaçta Oldu?	75
3.42. Kentsel Şiddetten Kaynaklanan Korkuları Azaltmak İçin Öncelikli Olarak Hangileri Yapılmalı Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	76
3.43. Kentsel Şiddeti En Aza İndirmek İçin Yalnızca Kap-Kaç Suçlarıyla İlgilenecek ve Her Semtte Devriye Gezecek Nokta Polisleri Olmalıdır Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	77
3.44. İşsizlik Sorunu Çözülürse Kentte Yaşanan Kap-Kaç, Gasp ve Hırsızlık Gibi Olayları En Aza İner Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları .	77
3.45. Kentsel Şiddet Sadece Devletin Kolluk Güçleri İle Önlenebilir Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımları	78

KISALTMALAR

DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

TCK: Türk Ceza Kanunu

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

RTÜK: Radyo Televizyon Üst Kurulu

ÖZET

Ülkemizde oldukça sancılı geçen kentleşme süreci, olumlu özelliklerinden çok olumsuz özellikleri ile tartışmalara konu olmaktadır. Yaşayanların en başta gelen gereksinimlerini bile karşılayamaz hale geldiği kentler, modernliğin göstergesi olmaktan çıkarak, sosyo-ekonomik anlamda çöküşün merkezleri olarak görülmeye başlanmıştır. Göç hareketleri sonunda farklılaşan toplumsal yapı, değişen kimlikler, artan ekonomik sorunlar gibi nedenlerle şiddet ve korku büyük şehirlerin kaderi haline gelmiştir. Artan kentsel şiddet ve korkulardan özellikle etkilenenler ise dezavantajlı gruplardır. Dezavantajlılık kısaca; biyolojik, sosyal, siyasal ve ekonomik anlamda yoksunluk içinde olmak şeklinde açıklayabiliriz.

Göç alan kentlerin başında gelen Antalya’da kentsel yaşamda şiddet olaylarının son yıllarda artmış olması ve bunun kentte kadınların yaşam kalitesinin daha da düşmesine neden olmasından yola çıkarak, merkezde kadınların kentsel korku ve şiddet durumlarının araştırılması ve bilimsel bir yaklaşımla irdelenmesine çalışılmıştır. Bu çalışma, kentte yaşayan kadınların korkuları ve kentsel şiddete maruz kalmaları, kentin hangi noktalarında bunu yaşadıkları ve bunların nasıl en aza indirilebileceğini, hangi noktalarının daha güvenli olduğu ve hangi noktalarının korkulan alanlar olarak görüldüğünü araştırmak ve yönetsel açıdan öneriler geliştirmek amacındadır.

Bu doğrultuda Antalya kent merkezinde, 18 yaş ve üzeri 385 kadın ile anket çalışması yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 10.0 paket programı, frekans, yüzde ve $\chi^2=K_0$ -Kare testleri uygulanmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi sonucunda, her 10 kadından 3’ünün kentsel şiddete maruz kaldığını bildirmiş ve her 10 kadından 4’ünün ise böyle bir olaya tanık olduğu saptanmıştır. Oldukça yüksek olan bu oranlara göre, Antalya’da kentsel korku ve şiddetin kadınların en başta gelen sorunlarından birisi olduğu söylenebilir. Bu durumun Antalya kent merkezinde yaşayan kadınların kentsel yaşama katılımını da olumsuz etkilediği ve geceleri sokağa çıkma, parklara gidememe gibi kentsel korkuların yüksek oranlarda yaşandığı ortaya çıkmaktadır. En çok yaşanan kentsel şiddet olaylarının başında kap-kaç, ikinci sırada taciz gelmektedir.

Kadınlar için önemli bir sorun olan kentsel şiddet ve korkunun Antalya’da önlenmesi için kent sokaklarının aydınlatılması,, emniyet güçlerinin bu konularda eğitilmesi ve sadece bu

suçlarla ilgilenecek polislerin olması, işsizlik sorununun çözülmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, kentsel şiddet ve korku, küreselleşme, dezavantajlı gruplar.

SUMMARY

The painful process of urbanization in our country has been the subject of discussions with its negative aspects rather than positive. The cities in Turkey, which their dwellers have not been able to meet even their basic needs, are seen as the centres of socio-economical degeneration as opposed to be the indicator of modernism. Violence and fear have become the destiny of large busy cities on account of some reasons such as increasing economical problems, changing identities and differentiating social structure as a result of migration to big cities. Disadvantaged groups have particularly been influenced by increasing violence and fear. These disadvantaged groups can be explained to be in the state of simple, biological, political and economical deprivation.

Due to the fact that urban acts of violence are increasing in recent years, which has worsened the disadvantaged situation of women in metropolitan cities like Antalya, one of the main district of migrants; the subject of this study was tried to be considered at length with a scientific approach and was researched in the centre of Antalya. This study aims to research fears of women living in big cities, women that have been exposed to urban violence, where they lived this experience, how these attacks can be minimized, which areas of the city are safer, which are regarded as dangerous and to develop some managerial proposals.

In that direction, 385 women that are 18 and over were surveyed. SPSS 10.0 packet programme, frequency, percentage and χ^2 -Kare tests were applied to evaluate the data. As a result of the evaluation of the data, 3 out of every 10 women have been exposed to urban violence and 4 out of every 10 women have witnessed such an act of violence. According to these rather high rates, it can be concluded that urban violence and fear are the most remarkable problems of women living in Antalya. It is obvious that this situation affects participation of women to urban life negatively and leads to urban fears such as avoiding wandering the streets and the parks at night. Purse-snatching and molestation are respectively the first and the second most experienced urban violence acts.

In view of these results, the survey reveals that illuminating the streets more brightly, decreasing the number of unemployed, educating the police about urban violence and forming particular police forces dealing with it are required in order to prevent urban violence and fear, which are the most significant problems of women living in the centre of Antalya.

Key words: City, urbanization, urban violence and fear, globalization, disadvantaged groups.

TEŐEKKÜR

Bu alıőmanın ortaya çıkması sırasında bana her zaman yol gösteren ve beni sabırla dinleyen danışman ğretim üyesi, sayın Doç.Dr. Gülser ÖZTUNALI KAYIR'a,

Özellikle anketlerin değerlendirilmesi konusunda yardımlarıyla bana destek olan H. Murat SANIR'a,

Beni yetiőtiren, her zaman yanımda olan ve destekleriyle bana güç veren sevgili anneme ve babama,

Çalışmanın her aşamasında yardımlarını ve manevi desteğini esirgemeyen niőanlım Erkan ÇELİKKALKAN'a, teőekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Antalya’da kentsel yaşamda şiddet olaylarının son yıllarda artmış olması ve bunun kentlerde kadınların dezavantajlı durumlarını daha da olumsuzlaştırmasından yola çıkarak; kent merkezinde yaşayan kadınların yaşadıkları kentsel şiddet ve korku biçimlerinin, kentin “risk noktalarının” araştırılmasına ve bilimsel bir yaklaşımla irdelenmesine çalışılmıştır. Kentleşme, kentleşme, yoksulluk, engellenme ve kızgınlık kuramlarına dayanarak çalışmanın teorik çerçevesi oluşturulmuştur.

Antalya’nın bir “çöküş kenti” değil de, turizm ve tarım kenti olarak yaşam kalitesine hak ettiği biçimde ulaşması en temel hedef olarak önümüzdedir. Çünkü insanlar yaşadıkları toplumda hatta üyesi buldukları en küçük grupta bile “biz” ve “onlar” gibi bir toplumsal sınıflandırma yapmaktadır. “Biz; kendimizi de içine dahil ettiğimiz, benliğimizi rahat ve güvende hissettiğimiz toplumsal birliktir. Rahat ve güvendedeyiz çünkü o birliğin özelliklerini, işleyişini ve tepkilerini biliriz. Onlar dediğimiz ise tamamen bize yabancı, hakkında net bilgi sahibi olmadığımız ve bu yüzden bizi korkutan, güvensiz yapan, “biz”in dışındakilerin oluşturduğu toplumsal birliktir. Sahip olduğumuz farklı sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklere göre birçok yeni biz ve onlar yaratırız. Ancak, yapılan bu ayrımlar bile insanın sosyal ilişkiler karmaşıklığını çözmeye yeterli gelmemekte ve her durumda “biz” ve “onlar” farklılaşmaktadır. Bu farklılaşmaların en belirgin yaşandığı alanlar farklılıkların ve çeşitliliklerin yaşandığı kentlerdir.

Kent yaşamı içinde, kentin eskileri ile kente göçle gelen yenileri arasında da “biz” ve “onlar” ayrımına benzer bir ayrımdan söz edebiliriz. Kentlilere göre yeni gelenler, muhtemelen küçük bir köyde, bin bir zorlukla tarlalarında, çiftliklerinde ürettikleri ile kentleri doyurmak için çalışmışlardır. Onlar köylerinde oldukları sürece çok çalışkan, üretken ve misafirperver kişiler olarak düşünülürler. Ancak köylüler, ‘ait oldukları’ yerleri, ‘şirin’ köylerini ve ‘verimli’ tarlalarını, ‘hiç sebebi yokken’ bırakıp kentlere göçtüğünde, kafamızdaki sevecen tablo birden değişir.

“Yabancıları çağrıştıran her şeye, kılık kıyafetlere, yürüme biçimlerine, aile hayatlarına hatta sevdikleri yemeğin kokusuna hınç duyulur. ‘Onlar’ sonradan gelen, kentleri istila eden, kentin düzenini bozan ve kent yaşamına ayak uyduramayan köylülerdir” (Bauman, 1999, s.74).

Kentte yaşayanların sonradan gelenlere tepkilerinin bu denli büyük olmasının altında yatan asıl nedeni bulmak aslında çok zor değildir. Kent nüfusunun artması ile yabancı sayısı da artmış ve güven duygusu kaybolmuştur. Artık kentliler adeta modern bir hapishane hayatı

sürmektedir. Örneğin geceleri dışarı çıkabileceğimiz saatler bellidir, mecbur kalmadıkça dışarı çıkmak istemeyiz, dışarı çıktığımızda kentin istediğimiz her yerine değil güvenli gördüğümüz yerlerine gitmeye çalışırız. Gündüz bile olsa yolda yürürken çok dikkatli olmalıyız çantamıza, cüzdanımıza sahip çıkmalıyız, eğer birisi bizden herhangi bir konuda yardım isterse ya kısaca yanıtlamalıyız ya da yanından uzaklaşmalıyız. Bu listeyi uzatmak mümkün ama asıl düşünülmesi gereken kent yaşamı içinde kendimize sosyal ilişkiler açısından neden katı kurallar ve sınırlar koymaktayız. Cevabı kısaca, biz ve onlar ayrımının kesinleştiren, sosyal ilişkileri zayıflatan, güven duygusunu azaltan, korkuların kaynağını değiştiren ve geliştiren, şiddetin dozunu arttıran, etkisini sürekli kılan, yaşam kalitesini düşüren, gibi sayılarını çoğaltabileceğimiz olumsuz duygulara neden olan çöküş kentlerinin ortaya çıkması olarak vermek mümkündür.

Kentleşme, modernleşme, küreselleşme gibi süreçlerin sonucunda; kentlerin bireylere sosyal ve kültürel kendini gerçekleştirme olanağı vermesi gibi olumlu; gelir dağılımının dengesizliği sonucu kentlerde şiddetin ortaya çıkması, göç edenlerin göreceli yoksunluk duygularının artması ile şiddete eğilimli hale gelmeleri gibi de olumsuz süreçler yaşanmaktadır.

Kentlerde dezavantajlı olma durumlarını, kaynaklara ulaşamama, yeterli gelire sahip olmama, güvenlikten yoksun olma, şiddete maruz kalma, biyolojik, sosyal ve siyasal gereksinimlerini karşılayamama gibi, çok sayıda olumsuz koşulda yaşamlarını sürdürme olarak özetleyebiliriz.

Bu temel açıklamalara dayanan çalışma, “Antalya’da Dezavantajlı Gruplardan Kadınların Kentsel Korku ve Şiddet Durumlarının İrdelenmesi” başlığı altında kent merkezinde yaşayan kadınların kentsel korkuları ve kentsel şiddeti hangi alanlarda, nasıl yaşadıklarını incelemek ve bunları en aza indirilebilmek için yapılabilecekleri saptamaya çalışmak amacındadır. Antalya merkezinde yaşayan kadınların kent içinde maruz kaldıkları şiddet türleri, kentin hangi noktalarında şiddetle karşılaştıkları, kentsel şiddetle ilgili olarak ne tür duygu, bilinç ve davranış içinde olduklarını saptayabilmek, kamu görevlilerini kentin güvenliksiz noktaları konusunda uyararak, kadınların şiddet ve korku durumlarını en aza indirmeyi temel alan anket soruları hazırlanarak uygulanmış ve öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. KENTLEŞME SÜRECİNE BAKIŞ

Bu bölümde kentleşme sürecinin genel olarak değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmaktadır.

1.1. Kentleşme Kuramları

Kentlerin ortaya çıkışını tam olarak saptamak oldukça zordur. Kentlere ilişkin ilk kaynaklar, insanların hayvanları evcilleştirdiği ve tarımla uğraştığı döneme kadar uzanmaktadır. İnsanların toprağı işlemeye başlaması toprağı yerleşmeyi zorunlu kılmıştır. Buna göre insanın kendisini diğer canlılardan ayıran bir bilince ulaşmasıyla kent olgusunun ortaya çıktığını söyleyebiliriz. İlk kentlerin yalnızca Nil üzerindeki Memphis ve Thebes ya da Mezopotamya bölgesindeki Babil, Summer ve Ur olduğu yönündeki eğilimlerin yanında halen devam eden kazı çalışmaları ile Anadolu topraklarında yer alan Çatalhöyük ve Filistin'deki Eriha yerleşimlerinin en eski kentler olduğu yolunda görüşler taraftar toplamaktadır (Huot, 2000, s.25). “M.Ö. 4000-6000 yılları arasında yapılan buluşlarla örneğin; karasabanın bulunması tekerlekli kağı, yelkenli gemi, sulama kanalları, yeni tahıl ürünleri ile ilk yerleşim birimlerinin oluşmaya başladığını görürüz” (Özkalp, 1999, s.256). Bu zenginleştirilmiş teknoloji iklimin, toprağın ve suyun uygun olduğu yerlerde kullanılarak gelişen üretken bir ekonomi sağlamış ve insanlar bir arada yaşamaya başlamıştır. Tarihte ilk şehir merkezlerinin nehir vadilerinde alüvyonlu topraklar gibi verimli araziler üzerinde kurulduğu göze çarpmaktadır. Ancak bu kentlerin kasaba olarak nitelendirilebilecek bir yapıya sahip oldukları görülür.

Göçebe toplum aşamasından yerleşik yaşama geçildiğinde ortaya çıkan antik toplum, site biçiminde örgütlenmiştir. Site topluluklarında akrabalık ilişkilerinin yerini, siyasal nitelikte bir toplumsal kontrol, statüye dayanan hukukun yerini de sözleşmeye dayanan bir hukuk düzeni almıştır.

Antik sitelerin çözülmesiyle ortaya çıkan sanayi devrimi öncesi Ortaçağ kentleri ise, ticaretin gelişmesiyle belirlenmektedir. Ortaçağ kentleri giderek alanını genişletmiş bölgesel ticaret ve pazar ilişkilerinin bir merkezi olarak gelişme göstermiştir. “Bu dönemde ticaretin gelişmesiyle kentlerin gelişmesi eş zamanlı olmuştur” (Pirenne, 1990, s.77). Avrupa'dan başlayarak, 12.yy'da kentler dönüşüme uğramıştır. Yalnızca insanın toprakla ilişkisine dayanan bir toplumsal örgüt olmanın hareketsizliğini, ekonomik kalkınma bozmuştur. Ticaret ve sanayi tarımın yanı sıra kendine yer bulmakla kalmamış, tarımı etkilemiştir de. “Tarımsal

ürünler artık yalnızca toprak sahiplerinin ve toprağı işleyenlerin tüketimini karşılamakla kalmıyordu; değış-tokuş eşyası yada hammadde olarak bunların genel sürümü de sağlanmıştı” (Pirenne, 1990, s.77).

15.yy’dan başlayarak ticaretin gelişmesi, deniz aşırı ülkelerle ilişkilerin artması, yeni üretim teknikleri ve bilimsel bilginin ilerlemesi, sanayi devrimini doğurmuştur. Sanayi devriminin hem insan üzerinde hem de insan yaşamı ve kent yapısı üzerinde bir çok etkisi olmuştur. Bu nedenle sanayi devrimini “kentleşme devrimi” olarak yorumlayan sosyal bilimcilerin sayısı oldukça fazladır.

18.yy’ın ortalarında başlayan sanayi devrimi ile hayvan gücünden elde edilen enerjinin kullanımı yerini buhar gücüne bırakmıştır. Sanayileşme süreciyle gelişen bilimsel teknolojinin kullanımı, sanayi kenti patlamasına neden olmuş ve 18.yy batı kentleşmesi en hızlı dönemini yaşamıştır.

Sanayi devrimi sonucu kırdan kente göç nedeniyle kentlerin nüfusu her geçen gün artmaya başlamıştır. Bu artış beraberinde yerleşim ve barınma gibi sorunları da getirmiş ve kalabalık, gürültülü, düzensiz kentler olan günümüz kentleri ortaya çıkmıştır.

1.2. Kentleşme Sürecinin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Kentleşme, dar anlamıyla kent sayısını ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını anlatır. Kentsel nüfus, doğumların ölümlerden fazla olması ve kırdan kente göç yoluyla ortaya çıkar. Kentleşmeyi yalnızca bir nüfus hareketi ve nüfus artışı olarak yorumlamak hata olur. Bu nedenle kırdan kente hareketliliğı sağlayan ekonomik ve toplumsal değışmeleri de göz önünde bulundurmak gerekir.

Ekonomik ve toplumsal değışmeler göz önüne alınarak kentleşmenin tanımı şu şekilde yapılabilir. “Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değışikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir” (Keleş, 2000, s.19). Kentleşme aynı zamanda ülkenin teknolojik, ekonomik ve sosyal yapısında meydana gelen değışmelerin ortaya çıkardığı bir süreçtir.

Kentleşmeyi sosyolojik bir kavram olarak ele aldığımızda sadece yeni bir ekonomik örgütlenme ve değışmiş bir fiziki çevre değil, aynı zamanda insanın davranış ve düşüncelerini de etkileyen yeni bir sosyal düzenin ortaya çıktığını görürüz. “Kentleşme kentli diyebileceğimiz bir yaşam şeklini beraberinde oluşturur” (Güçlü, 2000, s.4).

Köyden kente doğru olan nüfus hareketliliği ile insanlar şehirli yaşama yabancı kalmakta ve sadece köylü kimliğini şehre taşımaktadır. Bu şekilde Herbert Gans'ında belirttiği gibi "kentli köylüler" kavramı ortaya çıkmaktadır. Köyden kente göç edenler aynı semtte oturmakta ve sosyal ilişkiler kurmaktadır. Bu şekilde, kente özgü davranış biçimleri bir kenara itilmekte ve göçmen nüfusun ikinci hatta üçüncü kuşağı bile kırsal temelli davranışlarını sürdürmeye devam etmektedir.

1.3. Kentleşme Kuramları

Kent analizi konusunda dört önemli kuram dikkat çekmektedir. Bunlar Chicago Okulu tarafından geliştirilen ve kentlerin doğaya koşullarına uygun olarak büyüüp geliştiklerini savunan "kent ekolojisi kuramı"; diğeri Louis Wirth tarafından geliştirilen kentliliği "bir yaşam biçimi" olarak nitelendiren kentlilik kuramı; bir diğeri David Harvey tarafından geliştirilen ve kentliliği siyasi ve ekonomik değişimlerle ilişkilendiren "yaratılmış çevre kuramı"; ve son olarak Manuel Castells'in, farklı toplumsal grupların mücadelelerinin kentlere şekil verdiğini savunduğu, "kentlilik ve toplumsal hareketler kuramıdır".

1.3.1. Kent Ekolojisi Kuramı

Chicago Okulunun bu kuramına göre, kent yerleşimlerinin yeri ve bunlar içindeki farklı mahalle tiplerinin dağılımı, doğadaki sistematik dağılıma uygun bir yapı içindedir. "Kentler gelişigüzel büyümeyizler, çevrenin avantajlı özelliklerine tepki olarak büyürler" (Giddens, 2000, s.505). Büyük kent alanları nehir kıyısında, verimli ovalarda ve ticaret yollarının kesiştiği yerlerde kurulmaktadır.

Sanayileşme ile birlikte kent alanları sanayi için gerekli olan hammaddeye yakın alanlarda kurulmaktadır. Nüfus da bu kentlerin etrafında toplanmaktadır. Kent farklılığın ve kalabalığın merkezi haline gelmektedir.

Kentler parçalara ayrılmış, ortak merkezli halkalardan oluşmuş olarak görülebilir. Merkezde iç kent alanları yer alır, merkezden dışa doğru yaşam alanları sınıflanmıştır.

Ekolojik yaklaşımda kent örgütlenmesi bilinçli düzenleme ve planlamanın önemini daha az vurgular, kent gelişimini doğal bir süreç olarak nitelendirilebilir.

1.3.2. Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlilik

Wirth kentlerle ilgili üç ana özellikten bahseder. Bunlar; nüfusun büyüklüğü, yoğunluğu ve heterojen oluşudur (Duru, Alkan, 2002, s.78-106). “Bir yaşam biçimi olarak kentleşme” adlı makalesinde kentleşmenin sosyal boyutuyla ilgilenmiştir. Ona göre kent daha fazla etkileşimin ve farklılaşmanın olduğu, daha özgür ve daha fazla grubu barındıran sürekli bir yerleşimdir. Ancak kentte yaşayanlar arasındaki etkileşimin çoğu geçici ve kısmidir. Günlük yaşam içinde pek çok insanla kendi amaçlarımızı gerçekleştirmek üzere çıkara dayalı ilişkiler kurarız. Örneğin banka işlemlerimiz için bankadaki veznedar ile etkileşimde bulunuruz, ancak, bu etkileşim duygusal nötrelik içeren yüzeyseldir ve işimiz bitince sona erer.

Kentsel alanlarında yaşayanlar çok hareketli bir yaşam sürdükleri için bu kişiler arasındaki bağlar daha zayıftır. Ancak Wirth’e göre durum göç edenlerin oturduğu semtlerde farklıdır. Bu gruplar arasında geleneksel türden bağlar bulunur, çoğu birbirini tanır. Ancak bu kişilerde kent yaşamının içine girdikçe bu özelliklerini kaybederler.

Kentlilik anonim bir yığın içinde kaybolma biçiminde değil, farklı alt kültürleri teşvik etme eğilimindedir. Kentlerde farklı dinsel, etnik ve politik alt kültürel gruplar bulunmaktadır. Kentte yaşayanlar benzer temele ve ilgilere sahip olduğunu düşündüğü alt kültürel gruplarla bağlantı kurabilirler. Oysa küçük bir kasaba yada köy bu tarz bir çeşitliliğe izin vermez. Kent farklı kültürleri, dinleri ve siyasal görüşleri daha hızlı kabul eder, küçük yerlerde bu tarz durumlar dışlanır.

1.3.3. Kentlilik ve Yaratılmış Çevre

Kentlilik hakkındaki yeni kuramlar kentliliğin özerk bir süreç olmadığını, politik ve ekonomik değişikliklerle ilişki içinde çözümlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Harvey’e göre kentlilik sanayi kapitalizminin yayılmasıyla yaratılan çevrenin bir yönünü oluşturur. Tarımın makineleşmesi ile sanayinin gelişmesi kent ve kırsal insan arasında toplum yaşamının farklılıklarını azaltır (Giddens, 2000, s.509).

Harvey günümüz kentlerinde mekanın sürekli olarak yeniden yapılandırıldığına dikkat çeker. Bu süreç büyük firmaların, fabrikalarını yapmayı seçtikleri yerle, araştırma ve geliştirme merkezleri ve hükümetlerin hem toprak hem de sanayi üretimi üzerine koyduğu kontrol; özel yatırımcıların etkinlikleri, ev ve toprak alım-satımı tarafından belirlenir. Örneğin, firmalar sürekli olarak yeni yerlerin var olanlara göre avantajlarını tartarlar. Bir alanda daha ucuz ve karlı üretim bulunduğu orada üretim yapılmaya başlanacak, eski fabrikalar yeni keşfedilen üretim alanına taşınacaktır. Nüfus bu yeni kurulan fabrikalar etrafında birikecek ve yeni kentler oluşacaktır (Giddens, 2000, s.509).

1.3.4. Kentlilik ve Toplumsal Hareketler

Castells de bir toplumun mekansal biçiminin onun tüm gelişim mekanizmaları ile yakından bağlantılı olduğunu vurgular (Castells, 1997, s.11-26). Kentler ve mahallelerin planları ve mimari özellikleri toplumdaki farklı grupların mücadelelerini ve tartışmalarını yansıtır. Örneğin gökdelenler kar sağlayacakları umulduğu için inşa edilebilirler, bu dev binalar aynı zamanda “teknoloji ve kendine güven ile paranın kent üzerindeki gücünü simgelerler ve büyük şirketlerin egemenliğindeki kapitalizmin yükselme döneminin katedralleridirler” (Giddens, 2000, s.510).

Chicago sosyologlarının aksine Castells kent bölgelerini farklı yerler olarak değil aynı zamanda kapitalizmin toplu tüketim süreçlerinin tamamlayıcısı olarak görür. Evler, okullar, ulaşım hizmetleri ve boş zaman değerlendirme alanları insanların tüketme yollarıdır.

Castells kentlerin sadece zengin ve güçlü insanların etkinliklerinin sonucu olmadığını belirtir. Toplumsal haklardan mahrum grupların kendi yaşam koşullarını değiştirmek için yaptıkları mücadelelerin önemi kaçınılmazdır. Kent sorunları, yaşam koşulları, savaş gibi konularda protestolar ve toplumsal hareketler ortaya çıkar.

Castells kent sorununun, yirminci yüzyılın son çeyreğinde özellikle gelişmiş kapitalist toplumlarda siyasi arenada da önem kazanmaya başladığına dikkat çeker. Siyasi partiler kentsel gelişme ve yaşam kalitesi gibi konuları seçim politikalarına dahil etmişler ve birbirleriyle bu konularda rekabet etmeye başlamışlardır (Castells, 1997, s.14).

Kent sorunu temelde eğitim, sağlık, ulaşım, konut, kültür gibi bütün toplumsal grupların günlük yaşamının temelinde bulunan ortak tüketim araçlarının örgütlenmesi ile ilişkilidir. “Gelişmiş kapitalist toplumlarda bu bir yandan tüketimin artan toplumsallaşması, diğer yandan da tüketim araçlarının üretimi ve dağıtımındaki kapitalist mantık arasında oluşan temel çelişkiyi ifade eder” (Castells, 1997, s.14). Sonuçta halk gündelik yaşamın iyileştirilmesi için protesto ederken bu aynı zamanda derinleşen bir krize neden olur. Devlet krizi çözmek için kente daha fazla müdahale eder ancak bu müdahaleler genellikle hakim sınıfların yararına gelişmektedir.

İnsan etkinliği doğanın dünyasını yeniden şekillendirmekte ve düzenlemektedir. Kırsal alanlarda bile teknolojiden ve değişimden kaçmak olanaksızdır. Kırsal bölgelerde yaşayanlar ekonomik, politik ve kültürel olarak kentlere bağlıdırlar, ancak bazı davranış biçimleri kentte yaşayanlardan farklıdır.

Bütün bu düşüncelerin ortak noktası kentleşmenin yalnızca bir nüfus artışını değil aynı zamanda değişen üretim biçimi ve değişen yaşam standartlarını içeren bir süreç olduğudur. Bu süreç içinde insanlar bir adaptasyon döneminden geçmekte kırsal yaşamlarına özgü davranış biçimlerini zamanla terk etmektedirler. Ancak gözlemlenen o ki, köyden kente göç edenler kente özgü davranış biçimlerini benimsemek yerine kendi sosyal çevrelerini oluşturarak eski yaşam biçimlerini sürdürmeye devam etmektedirler. Alışılmış yaşam biçimleri ile kentli davranış biçimleri arasında bocalama yaşayanlar içinde George Simmel'in de belirttiği gibi psikolojik sorunlar ortaya çıkabilmektedir.

1.4. Kentleşmenin Nedenleri

Kentleşmenin nedenlerini ekonomik, teknolojik, siyasal ve psiko-sosyolojik olarak dört ana başlıkta inceleyebiliriz.

1.4.1. Ekonomik Nedenler

Ekonomik nedenleri açıklarken köylü nüfusu köyden iten itici etmenleri ve köyünde gelecek için güvence bulamayan nüfusu kente çeken çekici etmenleri göz önünde bulundurmalıyız.

“Tarımda çağdaş üretim araçlarının kullanılması, makinenin tarıma girmesi, tarımsal üretimin her aşamasında ilkel yöntemlerin terk edilmesi; buna karşılık üretimi etkileyen yeni girdilerin artan oranda kullanılması, tarımda çalışmasına gereksinme duyulan insan gücü miktarını azaltmaktadır” (Keleş, 2000, s.21). Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi, tarımda daha üstün teknolojinin kullanılmasıyla insan gücüne olan gereksinimin azalması sonucu köyden kente göç başlamıştır.

Kentlerdeki iş olanaklarının köylere oranla daha hızlı artması, kişi başına düşen gelirin köye oranla fazla olması ve köyde bulunması güç olan mal ve hizmetlerin kentlerde kolay bulunabilmesi gibi nedenler de kentlerin çekici yönünü oluşturmaktadır.

1.4.2. Teknolojik Nedenler

17. yy'ın sonlarında buhar makinesinin bulunması ve buhar gücünün kullanılması ardından elektrik enerjisinin kullanılmaya başlanması sanayinin belli noktalarda toplanmasına neden olmuştur. Sanayinin bulunduğu bu merkezlere olan insan gücü akını da kentleşmeyi hızlandırıcı rol oynamıştır.

Bir yandan sanayi devrimi ile ortaya çıkan iş gücü gereksinimi bir yandan da tarımda makineleşme ile insan gücüne olan ihtiyacın azalması birleşerek kentleşmeyi hızlandırmıştır.

1.4.3. Siyasal Nedenler

Alınan bazı siyasi kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuk kurumlarından bazıları ve uluslararası ilişkiler ile savaşlar ve siyasal anlaşmazlıklar da kentleşmeyi etkilemektedir.

Örneğin, bazı kentlere siyasal kararlar başkent statüsünün verilmesi, gezme, yerleşme ve ticaret özgürlüklerinin yasalarla pekiştirilmesi kentleşmeyi hızlandırıcı rol oynamaktadır.

1.4.4. Sosyo-Psikolojik Nedenler

Sosyo-psikolojik nedenler daha çok kentlerin çekici özellikleri ile ilgilidir. Kentin sahip olduğu birçok toplumsal ve kültürel olanak insanları göç etmeye yönlendirmektedir. Kentin özgür havası, daha geniş bir kümenin üyesi olma duygusu ve kentli olmanın gururunu paylaşma çekici nedenlere örnek olabilir.

1.5. Kentleşme- Kent Kültürü- Kentlilik Bilinci

Kentleşme ekonomik, sosyal, politik ve kültürel bir süreç olarak tanımlanmakta ve toplumsal değişimin en önemli yansımalarından biri olarak görülmektedir.

Kentleşme ve kent kültürü konusunda ilk dönem yapılan araştırmalarda kente gelen köylülerin giderek gelenekselden moderne doğru değişeceği belirtilmiştir. Ancak 1990'larda kentteki çeşitlenme ve farklılaşma konularını göz önüne alan araştırmalar değişimi modern yaklaşıma karşıt bir biçimde ele almaktadırlar.

Modernleşmeci kurama göre kente gelen birey giderek geleneksel tutum ve davranışlarını terk ederek kentsel tutum ve davranışları benimseyeceklerdir. Ancak kentleşme süreci gözlemlendiğinde kentsel bütünleşmenin gerçekleşmediği görülmektedir. Tam bu noktada karşımıza yabancılaşma sorunu çıkmaktadır. Kente yeni gelenler geleneksel davranış kalıplarından sıyrılıp modern yaşama ayak uydurmakta zorlanmaktadır. Özellikle gecekondu alanlarında yaşayan bu nüfus kendi içinde bir bütünlük sağlayarak kent içinde bir alt kültür oluşturmaktadır. Günümüz kentleri heterojen yapısıyla farklı kültürlerin bir arada yaşadığı yerleşim birimleridir. Bu açıdan kent çoğulcu kültürlerin yeri olarak yorumlanabilir. Modernleşmeci kurama karşıt bakışla postmodern yaklaşımda kentler çeşitliliğin ve farklılığın

mekanı olarak değerlendirilmektedir. Bu durumda farklı bireyleri barındıran kentte her bireyin kent algısının, kente bakış açısının da farklı olması kaçınılmaz olmaktadır.

Postmodern yaklaşıma göre “kentlileşme, çoğulculuğun, farklılığın egemen olduğu kentsel mekanlarda, kentsel fırsatlardan farklılıklar doğrultusunda yararlanan bir kentli kültürünün oluşumu olarak tanımlanabilir” (Güçlü, 2000, s.15).

Kentlileşmeyi “kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin insan davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması süreci” olarak ele aldığımızda kentleşmenin iki yönünü ortaya koyabiliriz (Keleş, 1980, s.71). Bunlar “ekonomik bakımdan kentleşme ve sosyal bakımdan kentleşme”dir (Kartal, 1983, s.49).

“Ekonomik bakımdan kentlileşme, kişinin geçimini tamamen kentte veya kente özgü işlerle sağlıyor duruma gelmesiyle gerçekleşir. Sosyal bakımdan kentlileşme ise, kır kökenli insanın türlü konularda kente özgü tavır ve davranış biçimlerini, sosyal ve tinsel değer yargılarını benimsemesi ile gerçekleşmektedir” (Kartal, 1983, s.49).

Ekonomik ve sosyal bakımdan köylülükten tam olarak kurtulma ve kentlileşme sürecini tamamlama ancak köyden göç edenlerin çocukları olan ikinci kuşak ve ondan sonrasında gerçekleşebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında İhsan Sezal’a atıfta bulunursak şehirlerimizde yaşayan nüfusu, birinci kuşak şehirliler, ikinci kuşak şehirliler, üçüncü kuşak (yeni) şehirliler, eski şehirliler ve şehirde yaşayan köylüler olmak üzere beş kategoride toplayabiliriz.

Kentler farklı bireylerin ve kültürlerin bir arada yaşadığı yerleşimlerdir. Bu farklılığın yarattığı alt kültürlerin çeşitliliği kent için bir kültür zenginliğinin ifadesidir. Bu yaklaşımla kentlileşme kentsel yaşam deneyimi içinde elde edilen bir kültür birikimidir diyebiliriz.

Bu kadar farklı insan kitlesini ve kültürel yapıyı bünyesinde toplayan kentin kültüründen söz etmekte fayda vardır. Kent kültürünü incelerken karşımıza ortojenik kentler ve heterojenik kentler kavramları çıkmaktadır (Güçlü, 2000, s.16):

Ortojenik kentler yerleşik ve kendine özgü bir kültüre sahiptir. Bu kültür çevresindeki farklı kültürleri kendi doğrultusunda değiştirici bir yapıya sahiptir. Ortojenik kentlerde eski kültür varlığını korurken, ondan türetilen yeni öğeler ve sentezler yeni açılımları beraberinde getirmektedir. Heterojenik kentler ise farklı kültürlerle sahip gruplar ve bireyler ile eski kültüre zıt düşebilen yeni bakış açılarını bir araya getirir. Heterojenik kentlerde değişimin kaynağı farklılık, çeşitlilik ve karmaşıklıktır.

Bu açıklamalardan sonra, farklılıkları, eşitsizlikleri ve çoğulculuğuyla günümüz kentlerinin kültürü heterojenik kentlerin kültürüdür diyebiliriz. Ancak dikkat çeken nokta, bunca artısına karşın günümüz kentlerinin her geçen gün daha dayanılmaz hale gelmesidir. Farklılığın ve çeşitliliğin merkezleri artık modern yaşamın çıkmaz sokaklarında sıkışıp

kalmıştır. Kalabalık, gürültü, stres ve hayat pahalılığı gibi nedenlerin yanında can ve mal güvenliğinin yeterince sağlanamaması ve yaşam kalitesinin tüm sosyo-ekonomik gruplar için gün ve gün düşmesi modern kentlerin başlıca sorunlardır. Eskiden farklı kültürden insanları biraraya getiren ve bir topluluk dayanışması yaratan kentler, artık insanların ve dayanışmanın atomize olmasına yol açmaktadır.

“Kentlilik bilinci kentte yaşamaktan kaynaklanan bilgilerimizin oluşturduğu tutum, davranış ve değerlerdir. Kent homojen bir yapıya sahip olmadığına göre kentte yaşayan bireylerin kentlilik bilinci düzeyleri de farklı olacaktır diyebiliriz” (Güçlü, 2000, s.18).

Kişinin kendini kentli olarak görüp görmemesi kentlilik bilincinin en önemli göstergesidir. Bundan sonra kişinin kendini o yere ait hissedip hissetmemesi incelenmelidir. Kişinin kendini bulunduğu kente ait hissetmesi kentsel yaşama karşı olan duyarlılıklarının da artmasını sağlar. Ancak kente aidiyeti etkileyen sosyal ve ekonomik koşullar da mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Göç, kentte kalış süresi, sosyal ve kültürel olanaklardan yararlanabilme gibi etkenler bunlardan birkaçıdır.

Bu açıklamalardan sonra şunu söyleyebiliriz ki, kişi kendini kentli olarak gördüğü takdirde ve kente aidiyeti arttığı oranda kişinin kentlilik bilinci gelişecektir. Kenti kullanacak olan “kentli” olarak kendisi olacağı için kentin sorunlarına ve gereksinimlerine karşı duyarlı olacaktır.

Rousseau'nun “evler kasabaları oluşturur oysa yurttaşlar kenti” sözüyle de belirttiği gibi kenti kent yapan binalar değil kentlilerdir.

1.6. Türkiye’de Kentleşme Süreci

Kentleşme süreci gelişmiş ülkelerde ve az gelişmiş ülkelerde farklılıklar göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelere biri olarak Türkiye’de de farklı bir kentleşme süreci yaşanmaktadır.

Anadolu topraklarında tarihte birçok büyük kent kurulmuş, Osmanlı döneminde kentler 17. yy.’dan sonra büyümeye başlamıştır. Cumhuriyetin kuruluş yıllarına gelindiğinde ise savaşlar ve yoksulluk nedeniyle genel olarak nüfusun özel olarak da kent nüfusunun düşük olduğunu söyleyebiliriz.

Bu kısa açıklamanın ardından Türkiye’de kentleşmeyi incelemeye geçmeden önce Türkiye’nin nüfus yapısı hakkında kısa bir bilgi vermek faydalı olacaktır.

“Son 73 yılda Türkiye’nin nüfusu yaklaşık beş kat artış göstererek 2000 yılında 67.803.927’ye ulaşmıştır. En düşük yıllık nüfus artış hızı %010.6 ile 1940-1945 döneminde, en yüksek yıllık nüfus artış hızı ise %028.5 ile 1955-1960 döneminde gerçekleşmiştir.

Türkiye’de cumhuriyetin ilk yıllarında kadın nüfus erkek nüfustan fazlayken 1940 yılından sonra erkek nüfus kadın nüfustan fazla olmuştur. 2000 yılındaki sayım sonuçlarına göre de erkek nüfus kadın nüfusa göre %1.03 oranında fazladır. 2000 yılındaki nüfus piramidine göre Türkiye’de doğurganlık hızının azaldığı görülür. Piramidin bir diğer özelliği de, ölüm oranındaki azalmaya bağlı olarak ileri yaştakilerin sayısındaki artıştır.

Tablo 1.1. Türkiye Geneli ve İllerin Toplam Doğurganlık Hızı

%0.	1980	1985	1990	2000
Türkiye	3.4	2.6	2.7	2.5
İstanbul	2.7	2.0	2.1	2.0
Ankara	2.8	2.0	2.1	1.9
İzmir	2.5	1.9	2.0	1.8
Antalya	3.0	2.1	2.2	1.9

Kaynak: DİE, 1980-2003 İl Göstergeleri, Ankara, 2005.

1990-2000 döneminde, genç nüfusun artış hızının sıfıra yaklaştığı, üretken nüfusun artış hızının aynı düzeyde kaldığı ve yaşlı nüfusun en fazla artış hızına sahip olduğu görülmektedir.

Okuma yazma bilen nüfusun oranı her iki cinsiyet içinde artış göstermektedir. Eğitim düzeyinde özellikle lise ve yüksek öğretim mezunlarında önemli bir artış olmuştur.

2000 yılı genel nüfus sayımına göre, Türkiye’de 2000 yılında işsizlik oranı %8.9 olarak saptanmıştır. Bu oran iş gücündeki her 100 kişiden 9’unun işsiz olduğunu göstermektedir. Bir diğer önemli nokta erkeklerin işsizlik oranının kadınlardan daha yüksek olmasıdır” (DİE, 2003, s.27-44).

Tablo 1.2. İllere Göre İşsizlik Oranları 1980-2000

%0.	1980	1985	1990	2000
Türkiye	3.6	4.7	5.4	8.9
İstanbul	5.5	7.0	6.2	12.7
Ankara	5.8	7.6	7.4	11.0
İzmir	4.6	5.3	5.7	10.8
Antalya	2.7	3.2	3.9	7.9

Kaynak: DİE, 1980-2003 İl Göstergeleri, Ankara, 2005.

Kentin çeşitli tanımlarını daha önceki bölümlerde yaptıktan sonra Türkiye’de İmar ve İskan Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve bazı akademik kuruluşlarca nüfusu 10.000 ve üzerinde olan yerlerin kent olarak tanımlandığını belirtmekte yarar vardır.

1927 yılında Türkiye’de %24.2 olan şehirde yaşayan nüfusun oranı, 1950 yılına kadar önemli bir değişiklik göstermemiştir. 1950 yılında %25 olan şehirde yaşayan nüfusun oranı sürekli bir artış göstererek 2000 yılında %64.9’a yükselmiştir.

1980 yılından sonra köyden kente göçle birlikte şehir nüfusu önemli oranda artış göstermiştir. 1990-2000 döneminde şehir nüfusunun yıllık artış hızı %026.8, köy nüfusunun yıllık artış hızı ise %04.2’dir.

Kentleşme hızının bu kadar yüksek olduğu ülkemizde kent sayısında da sürekli bir artış gözlenmektedir.

1.6.1. Türkiye’de Kentleşmenin Nedenleri

Türkiye’de kentleşmenin nedenleri itici, iletici ve çekici etmenlere bağlıdır.

İtici güçler, nüfusu köyden ve tarımdan uzaklaştıran etmenlerdir. Son 50 yılda gerçekleşen gelişmeler köylüyü tarımdan dışarı itmiştir. Tarımda makineleşme sonucu makine insan emeğinin yerini almış ve işini kaybeden köylü kente göçü çözüm olarak görmüştür. Bunlara ek olarak köy yaşamının sönüklüğü, sosyal ve kültürel olanakların kısıtlı olması köylünün göç etmesine neden olmuştur.

İletici güçler, ulaşım ve haberleşme alanındaki gelişmeleri içermektedir. Türkiye’de ulaştırma gelirinin ulusal gelir içindeki payı %8.2’ye yükselmiş, minibüs ve otobüs sayısında büyük artışlar olmuştur. Taşıma araçlarının bu hızla artmasının yanında kara yollarının da gelişmesi köyden kente göçü kolaylaştırmıştır. Haberleşme alanındaki gelişmelerle televizyon, sinema ve basın kanalıyla kenti ve kent yaşamını daha iyi tanıyabilen köylü nüfus, gördükleri fırsatlardan yararlanabilmek umuduyla kente göç etmişlerdir.

Çekici güçler ise ekonomik, sosyal ve kültürel olanakların kentlerde daha fazla olması nedeniyle ortaya çıkan etkenlerdir. Türkiye’de sanayileşme ve kentleşme eş zamanlı gelişmemiştir. Ancak sanayi nereye kurulursa ortaya çıkan iş gücü açığı ve işçi talebi nedeniyle insanlar oraya yerleşmişlerdir. “Türkiye’de sanayi kuruluşlarının hemen hepsi büyük yada küçük kentlerde kurulmuş yada kuruldukları kasabaları kısa sürede büyükçe bir kent durumuna getirmişlerdir” (Keleş, 2002, s.72).

Sanayiden elde edilen gelirin köydekinden fazla olması itici güçler nedeniyle köyden ve tarımdan uzaklaşmak zorunda kalan köylüyü kente çeken diğer önemli etkidir.

Köyün olanaksızlıklarına karşın kentin eğitim, sağlık, eğlence, kültürel aktiviteler gibi pek çok olanağının olması da köydeki nüfusu kent özeklerine çekmektedir.

1.6.2. Türkiye’de Kentleşmenin Niteliği ve Özellikleri

Türkiye diğer sanayileşmiş ülkelerden farklı bir kentleşme sürecine sahne olmuştur. Kentlere olan nüfus akımı sanayileşmenin önüne geçmiş ve yeni gelenlerle beraber kentlere birçok yeni sorun da gelmiştir. Böylece başlarda modernleşmenin yansıması olan kentler zamanla sorunların merkezi haline gelmiştir. Bu sorunların başında şiddet ve buna bağlı olarak ortaya çıkan kentte yaşama korkusu gelmektedir

Türkiye’de kentleşmenin temelini kırdan kente doğru olan tek yönlü göç hareketi oluşturmaktadır.

İnsanların bir coğrafi bölgeden başka bir coğrafi bölgeye olan hareketliği göç olgusu ile ifade edilir (Özkalp, 1998, s.269). Göç, kimi zaman bireysel kimi zamanda toplu bir hareketi ifade edebilmektedir.

Göçe neden olan faktörler, insanların yaşadıkları bölgeden ayrılmasına neden olan itici etmenler ile göç edilen bölgenin çekici etmenleridir. Toprağın verimsizliği, düşük ücret, iş olanaklarının sınırlı oluşu, kıtlık, eğitim, sağlık ve diğer olanaklardan yoksunluk gibi nedenler itici etmenleri oluşturmaktadır. İş olanaklarının fazla olması, yüksek ücret, eğitim, sağlık ve diğer sosyal imkanların daha iyi olması gibi nedenler ise çekici etmenleri oluşturmaktadır.

Göç kararının verilmesi bakımından üç farklı göç türü karşımıza çıkmaktadır (Erder, 1995, s.110);

Bunlardan ilki bireylerin göç ve göç edecekler yerle ilgili kararları bireysel ve akılcı olarak verdikleri bireysel göçtür. Bu göç türünde göç edenler göç edecekleri yer ve göçün sonuçları hakkında bilgi sahibidirler. Türkiye’de bu göç türü daha çok benzer koşullara sahip kentler arasında gerçekleşir. Bu durumda göç daha çok eğitim, daha iyi iş bulma, yeni iş kurma gibi yoksulluk dışı nedenlerle gerçekleşir.

İkinci göç türü göçün kaynağını oluşturan bölgeden her katmandan insanın göç ettiği kitlesel göçtür. Bazı bölgelerde toplumsal, ekonomik, siyasal nedenlerle bu tür göç olayları yaşanmaktadır. Bireyin kendi iradesi dışında zorlamalar nedeniyle gerçekleşen bu göçe zorunlu göç de denilebilir. Bu göç türünün en önemli iki özelliği göçün zorunlu olması ve toplumun her kesiminden insanın göç süreci içinde yer almasıdır.

Üçüncü göç türü zincirleme göçtür. Burada göç edenler göç kararını içinde buldukları grubun üyesi olarak verirler. Bu durumda göç edecek olanlar göçle ilgili maddi ve manevi desteği daha önce göç etmiş olan yakınlarından alırlar.

Sözü edilen üç göç sürecinden son ikisinde göç edenler kente geldiklerinde kendi bölgelerinden gelen gruplarla ilişki içindedirler. Bu iki göç süreci, büyük ölçüde kentsel kurumların yetersizliği nedeniyle, kentlerde, kişilerin kendilerini kökenleriyle tanımladıkları, daha çok güvene ve dayanışmaya dayalı ve farklı toplumsal katmanlardan kişi ve grupları kapsayıcı hemşehrilik türü yeni ilişkilerin kurulup sürmesine uygun bir ortam yaratmaktadır (Güneş Ayata, 1990-1991, s.89-101). Bu tür ilişkiler de kökene dayalı tabakalaşma eğilimini belirginleştirmektedir.

Göç türleri incelendiğinde dikkat çeken bir diğer nokta belirli bir grubun üyesi olarak ya da hüner ve sermayesi olanların yoksul da olsalar yeni kentsel ortama adapte olmada avantajlı olmalarıdır. Bu gruba dahil olanlar zamanla iyi bir iş bulabilmekte ya da kendi işlerini kurabilmektedirler. Böylece kent yaşamına ayak uydurmaları kolaylaşmaktadır. Ancak yalnızca bir umut peşinde koşanlar için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Sermayesi, belli bir mesleki altyapısı ya da herhangi bir dayanağı olmayanlar kentin giderek ağırlaşan ekonomik koşulları altında ezilmekte ve kent yaşamına adapte olamadan kentin yeni yoksullara arasına girmektedirler.

“Türkiye’de kentleşmenin en temel özelliği, büyük kentlerin hızla büyümesi ile metropol kentlerin oluşmasıdır. İstanbul, İzmir, Ankara, Adana gibi kentler her yıl nüfuslarına birkaç küçük kent katmaktadırlar” (Görmez, 1997, s.16). Ayrıca göç hareketi istisnalar hariç doğudan batıya doğru olmaktadır.

Türkiye’de kentleşme oranı Batılı sanayileşmiş ülkelere oranla düşük olmasına rağmen, kentleşme hızı oldukça yüksektir. Kısa sürede oldukça kalabalık nüfusların köyden kentlere göç etmesiyle ve ülkede yaşanan hızlı sosyal değişme süreciyle kentler sorun alanları haline gelmektedir. Özetle, hızlı kentleşme hareketleri sonucunda kentleşme bir gelişmişlik göstergesi olmaktan çıkararak bir sorun haline gelmeye başlamaktadır. Bu sorun, özellikle Türkiye’nin de içinde yer aldığı, gelişmekte olan ülkeler olarak belirtilen, sanayileşmesine koşut olarak kentleşmeyen ve kentleşme hızı sanayileşme hızının önüne geçen ülkelerde baş göstermiştir.

Kırsal yerleşmeler ile kentsel yerleşmeler arasında olduğu gibi büyük kentlerle küçük kentler arasında da sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıkların olduğunu bilinmektedir.

“Türkiye’nin belirli kentleri ile çok az sayıdaki gelişme alanlarında yoğunlaşan sanayileşme sonucu, bölgeler arası dengesizlik hızla artmıştır. Hızlı kentleşme süreci büyük kentlerde hizmet sunumunun yetersiz kalmasına neden olmuş ve kentsel yaşam kalitesi

günden güne düşmüştür. Bu durum hem kentsel mekana hem de kentte yaşayan bireylere yansımıştır” (Akkoyunlu, 1999, s.15). Sonuçta Türkiye’de kentleşme hızlı, çarpık, aşırı gibi olumsuz sıfatlarla nitelendirilmektedir.

“Kentsel mekana yansıyan olumsuzluğa en güzel örnek olarak, büyük şehir merkezlerini çevreleyen gecekondu alanları karşımıza çıkar. Gecekondu gelir dağılımının kentte nasıl farklılaştığını, kentin nasıl iki kutuplu bir yerleşim birimi haline geldiğini bizlere göstermektedir. Bir yanda yaşam standartlarının yüksek olduğu lüks, görkemli, güvenli konutlar, banka binaları, büyük iş merkezleri, ticaret alışveriş ve eğlence yerleri diğer yanda yaygın işsizlik, düşük gelir, yoksulluk ve konut, sağlık, eğitim, ulaşım, altyapı gibi temel kentsel hizmetlerden en alt düzeyde yararlanmanın hüküm sürdüğü olumsuz yaşam standartlarında yaşamak zorunda olan büyük nüfus grupları” (Doğan, 2001, s.115). Bir birinden tamamen farklı yaşamların hüküm sürdüğü iki kutuplu kentler...

Türkiye’de kentleşmenin temel sorunlarından birisi de kentsel bütünleşmenin sağlanamamasıdır. Kentleşen nüfusun birçok gereksiniminin yerel yönetimler tarafından karşılanamaması kentle bütünleşme sürecini engellemektedir. Konut, yol, su, elektrik, eğitim, sağlık ve güvenlik gibi konularda kent yönetimleri yetersiz kalmaktadır. Ayrıca kentli nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak sanayi yatırımlarının yetersiz olması nedeniyle kentlerde işsizlik sorunu ortaya çıkmakta ve iş gücü marjinal meslekler olarak tanımlanan mesleklere yönelmektedir.

Sonuç olarak, kentler ve özellikle büyük kentler, farklı yaşam tarzlarının ve ilişkilerin bir arada bulunduğu, mekansal ayrışmanın derinleştiği, kentsel yoksulluğun arttığı, toplumsal kutuplaşma ve kentsel gerilimlerin zaman zaman patlamalara yol açacak ölçüde yükseldiği bir parçalanmışlığı yaşamaktadır (Doğan, 2001, s.114).

Ülkemiz için düşündüğümüzde, sanayi temelinden yoksun, işsizi ve gizli işsizi bol, hem maddi yaşam koşulları, hem de kültür düzeyi yönünden ayrı dünyaların insanların yan yana yaşadıkları kent ortamında (özellikle büyük kentlerde) kentle bütünleşemeyen yığınlar giderek kente ve kentte yaşayanlara yabancılaşmaktadır. Özellikle kentlere yeni göç edenler, umduklarını kentte bulamayınca, sosyal, ekonomik ve psikolojik bir yoksunluk içinde yalnızlığa itilmektedirler. Sonuçta anomi ve toplumsal anlamda bir çözülmenin içine sürüklenmektedirler.

Toplum yapısının giderek karmaşıklaşması, yönetenler ile yönetilenler arasındaki iletişimin zorlaşması ve sınıflar arası çatışmaların daha da keskinleşmesi tüm sayılan sebeplerle birleşerek günümüzde kentleri bunalımın, huzursuzluğun, yabancılaşmanın, korkunun ve şiddetin beşiği haline getirmiştir.

Tüm bu gelişmeler Türkiye'nin özellikle büyük kentlerinde ağır kentsel sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

2. KENTLERDE DEZAVANTAJLI GRUPLARIN YAŞADIĞI ŞİDDET VE KORKUNUN İRDELENMESİ

Bu bölümde teorik düzeyde küreselleşmenin ve kamusal alan özel alan farklılaşmasının dezavantajlı grupların yaşadığı kentsel korku ve şiddet durumuna etkisi ile kentsel yaşam kalitesi konuları açıklanmıştır.

2.1. Küreselleşme Süreci ve Sonuçları

Küreselleşme, modernleşme sürecinin bir parçası olarak, özellikle 20.yüzyılın son çeyreğinde ve Doğu Bloku'nun yıkılmasından sonra tek kutuplu dünyanın somut bir biçimde tek bir bütün olarak yapılanması süreci olarak tanımlanabilir (Cevizcioğlu, 2002, s.646-647).

Küreselleşmenin insanlar arasındaki eşitlik ve özgürlüklerin artması, teknolojik gelişmeyle hayatın kolaylaşması ve birçok alanda yaşam kalitesinin artması gibi olumlu sonuçlarının yanında bölgeler arası eşitsizliklerin derinleşmesi ve yoksulluğun artması gibi toplumsal sorunlara ve yaşamsal anlamda risklerin artmasına da neden olduğunu kabul etmeliyiz. Ekolojik felaketler, nükleer savaş tehdidi, nüfus patlaması, açlık gibi riskler zengin yoksul ayrımı yapmadan tüm dünyayı tehdit eden küreselleşmiş riskler örnek olarak gösterilebilir (Giddens, 1998, s.122). Modern yaşamda dünyanın her yerindeki insanlar gelişmiş iletişim sistemleri ve medya ağları sayesinde bu riskleri öğrenmektedir. Ancak artık medyada ve günlük hayatta o kadar çok riskten bahsedilmektedir ki, bunlar birer uyuşturucu etkisi yaparak insanların tepki vermesine engel olur bir nitelik kazanmaktadır (Giddens, 1998, s.124).

Küresel çapta bir kültürün ortaya çıkmasına neden olan çok çeşitli toplumsal gelişmeler söz konusu olmaktadır (Marshall, 1999, s.449);

- § Dünya çapında uydu enformasyon sisteminin ortaya çıkışı,
- § Küresel tüketim modellerinin doğuşu,
- § Kozmopolit yaşam tarzlarının gelişimi,

- § Olimpiyat Oyunları, futbol ve basketbol şampiyonaları ile tenis turnuvaları gibi dünya çapındaki spor dallarının gelişimi,
- § Dünya turizminin yaygınlaşması,
- § Ulus devletin egemenliğinin gerilemesi,
- § Bütün dünyayı tehdit eden ekolojik krizin farkına varılması,
- § Dünyaya yayılan sağlık problemleri ile karşılaşılması,
- § Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği gibi dünya çapında siyasal sistemlerin kurulması,
- § Marksizm ve Liberalizm gibi enternasyonalist siyasal hareketlerin yayılması,
- § İnsan hakları kavramının kapsamının genişlemesi
- § Sınır tanımayan ekonomik ve ticari etkileşimler bu süreci etkileyen nedenler arasında sayılabilir.

Küreselleşmenin özünde dünyanın tek bir düzlem olarak kavranması ve bir bütün olarak dünyanın sürekli yeniden kurulan bir çevre olduğu düşüncesi yatmaktadır. Küreselleşme ekonomik, kültürel ve siyasal anlamda yalnızca devletler arasındaki ilişkileri değil, aynı zamanda bölgeler ve kentler arasındaki etkileşimlerin de yoğunlaşmasına neden olmuştur. Böylece coğrafi sınırlar ortadan kalmış, kültürel ve toplumsal anlamda kısıtlamalar azalmış ve dünya tek bir düzlemde düşünölmeye başlanmıştır. Örneğin dünyanın her kıtasında aynı moda kıyafetler üretilip satılıyor, oturduğumuz yerden dünyanın öbür ucundaki birine elektronik posta gönderilebiliyor, Moskova'da da McDonald's hamburgerleri yeniyor ve aldıklarımızın parasını çok uzaklardaki bir banka hesabına bağlı olan Mastercard kullanarak ödeyebiliyoruz. Bu tablo düşünöldüğünde dünyanın her geçen gün daha fazla küçüldüğünü ve yaklaştığını söylemek hiç yanlış olamayacaktır.

Küreselleşmenin ekonomik sonucu olarak sermaye hareketleri ulus devletlerin kontrolünden çıkarak büyük şirketlerin ve özellikle Amerikan şirketlerinin denetimi altına girmiştir. Böylece dünya üretimine sahip çok uluslu şirketlerin bazılarının bütçesi içinde buldukları ülke bütçesinden fazla hale gelmiştir. Bu şirketlerinin kazançlarını arttırmak için daha az ücretle çalışan işçiler bulurlar. Bu durum, yerli yoksulların daha da yoksullaşmasına neden olsa da günümüz gerçeği budur. Birleşmiş Milletler'in en son İnsani Gelişim Endeksi'ne göre dünya nüfusunun 1.3 milyarı halihazırda günde 1 ya da daha az dolarla geçiniyor olması durumu kanıtlamaktadır (Bauman, 1999, s.94).

Küreselleşmeyi ekonomi politik açıdan ele aldığımızda bu sürecin sermayeyi elinde bulduran kapitalist ölkelerin sömürme aracı olarak nitelendirebiliriz. "Küreselleşme, günümüz batı dünyasının sosyal, ekonomik, politik ve kültürel temellerini kuran öge olan kapitalizmin, yeniden isimlendirilmesidir. Dolayısıyla küreselleşme, yeni bir süreç değildir.

Küreselleşme, 19. yüzyılda etkin bir formda karşımıza çıkan kapitalizmin, günümüzde dünyanın tamamına yayılması ve bütün toplumların başına bela olmasıdır” (Kızılcelik, 2002, s.209-210).

Toplumsal, ekonomik, ekonomi-politik süreçlerden yola çıktığımızda vardığımız nokta, küreselleşme, insan yerleşimlerini oluşturan kentsel yaşamı doğrudan etkilemektedir.

Bilim ve teknolojinin ilerlemesi, küresel ekonomik güçlerin kuvvetlenmesi, üretimin küreselleşmesi, uzmanlaşma ve kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile kentlerin büyük ölçüde değiştiği gözlenmektedir. Küreselleşen dünyada sermayenin yoğunlaştığı belirli kentler, dünya çapında ekonominin örgütlenmesinde önemli rolü olan “küresel kentler” olarak ortaya çıkmaktadır. Küresel kentler bilgi ve teknolojinin yoğunlaştığı değişimin sürekli ve çok hızlı olduğu, göç konusunda odak noktası olarak öne çıkan, mekansal tabakalaşma, sosyal sınıf kutuplaşması gibi sanayi kapitalizminin çelişkilerine sahne olan ve devletin mali kapasitesinin üstüne sosyal maliyetler yaratan kentlerdir. Dikkat edilmesi gereken, tüm kentlerin aynı oranda gelişme ve değişme göstermediği ve farklı süreçlerin bazı kentlerin daha çok gelişmesini sağlarken diğerlerinin gerilemesine ya da aynı yerde kalmasına neden olmaktadır. Bu anlamda küreselleşme ile çift yönlü bir süreç yaşanmakta, hem dünya ekonomisinin yönlendirdiği küresel kentler oluşmakta, hem de kentler küreselleşme sürecinde belirleyici olmaktadır. Diğer taraftan kimi yerler yoksulluğa terk edilmekte, eşitsizliklerin altı çizilmektedir (Aslanoğlu, 1998, s.142-145).

Ülkemizden örnek verecek olursak küresel kent konumundaki İstanbul bilginin, teknolojinin ve paranın merkezi durumundadır. Ancak sanayi ve ekonomik gelişmenin sonucu kente hızla artan göç, tüm dengeleri sarsmaktadır. İş bulmak, para kazanmak ve daha iyi bir yaşam sürmek gibi hayallerle kente göç eden nüfus bir süre sonra kentin yeni yoksullarını oluşturmaya başlamaktadır. Göç edenlerin bir kısmı düşük ücretlerle, sosyal güvencesiz işlerde çalışmakta, niteliksiz iş gücünü oluşturmakta ya da işsiz nüfusa dahil olmaktadır. Böylece kent ikiye bölünmekte; bir tarafta teknoloji ve paranın hakim olduğu küresel kent, diğer tarafta gecekonduda oturan işsiz ve aç insanların yaşadığı çöküş kenti. Kentte oluşan bu tabakalaşma ile toplumsal sınıflar arasındaki uçurum artmıştır.

Bu açıklamalardan sonra küreselleşmenin, gerek ülkeler arasındaki gerekse ülke içindeki dengeleri daha da bozarak yoksulu daha yoksul, zengini daha zengin yaptığı söylenebilir. Küreselleşme sürecinde, gelişmekte olan ülkelerdeki niteliksiz işgücünü daha da zora sokmuş, dünya çapında artan ticaret ve yatırım fırsatları küresel çok uluslu şirketlere faaliyet gösterdikleri ülkelerde çok bol miktarda sermaye ve nitelikli işgücü arzı sunarken, niteliksiz işgücü piyasasında oluşan arz fazlalığı nedeniyle düşük olan ücretlerin daha da düşmesi ve bu

kesimin yaşam standartlarının iyice bozulmasına neden olmaktadır (<http://public.cumhuriyet.edu.tr/~mazlum/yoksulluk.htm>).

Kentlerin bu durumu toplumsal refahı olumsuz etkileyerek sonuçta toplumsal anominin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yemek yemek, su içmek gibi biyolojik ve sevilme, saygı duyulmak, özgür olmak, kendini geliştirmek gibi toplumsal ihtiyaçlarını karşılayamayan birey sonuçta psikolojik sorunlar yaşayarak kendine ya da topluma zarar vermektir. Günümüz kentlerini düşünecek olursak, artan işsizlik ve açlık oranı, elektriği, temiz içme suyu ve yolu olmayan gecekondu alanları ile bu alanlarda yaşayanların toplum tarafından dışlanması artan şiddet olaylarını anlamamızda yardımcı olacaktır.

2.2. Kamusal Alanın Özel Alandan Farklılaşması

Yunan felsefesinde siyasetin kamusal alanı ile aile ve ekonomik ilişkilerin özel dünyasına dayanan özel alan ayrımı modern sosyolojide, normalde ev ile işin ayrılmasına, toplumsal cinsiyetlere göre belirlenmiş bir geleneksel iş bölümünün temeli olarak görülen yan yana bulunma durumuna gönderme yaparak kullanılmaktadır (Marshall, 1999, s.380).

Kamusal alan, modern ulus devletle ortaya çıkan, modern ulus devletin bireysel kimlikleriyle tanıdığı ve birbirine eşitlediği yurttaşlarının ortak mekanı olarak tanımlanabilen bir olgudur (http://www.dergibi.com/yazarlar/fo_008.asp).

Modern ulus devletin dinsel, etnik, cinsel ve kültürel kimliklerini birbirine eşitlediği ya da her birine eşit olmayı vaat ettiği; yurttaşlarının ihtiyaçlarını karşılaması ve paylaşması için oluşturduğu ortak zemine kamusal alan diyebiliriz. Kamusal alanda birbirinden farklı fakat birbirleriyle eşit haklara sahip insanlar ekonomik, siyasal, kültürel ve toplumsal bir iletişim içinde yaşamlarını sürdürmektedirler.

Farklı insanların bir arada yaşadığı, gelişmiş bir iş bölümünün olduğu ve yoğun nüfuslu alanlar olan kentlerin, binaları, alışveriş merkezleri, ulaşım sistemleri, sosyal ve kültürel faaliyet alanları, iş ve eğitim merkezleri ile bir kamusal alan olduğunu söyleyebiliriz.

İnsanoğlu, küreselleşmenin bir sonucu olarak hemen hemen bütün canlılarda varolan kaygıyı bilinçli ve her gün yenilenen bir şekilde yaşamaya mahkum olmaktadır. Modern ve modern öncesinin korku ve risk ortamları farklılık göstermektedir. Modern çağın haritasında artık pek çok tehlike, teknolojik ilerlemenin de etkisiyle önceden belirlenip ortadan kaldırılabilmektedir, böylece geçmişe ait pek çok tehtidin kontrol altına alındığını söyleyebiliriz. Ancak, bunca gelişmeye rağmen insanlar hala kent sokaklarında hatta evlerinde bile kendilerini güvende hissedememektedir.

Günümüz modern insanı dış dünyada yaşanan karmaşanın ve belirsizliğin etkisiyle güven duygusunu kaybetmiştir. Birey bu karmaşadan kendini kurtarmanın yolunu içe yönelmekte bulmuştur. Başta özel yaşamına ve aile ortamına yönelen birey, kendi yarattığı bu ortamın dışına çıkmaz, dolayısıyla ev manevi sığınağın dünyevi versiyonu haline gelir; güvenliğin coğrafyası kentsel merkezin mabedinden ev içine kaymış olur (Sennett, 1998, s.38). Kısacası, günümüz insanı kamusal alandan kaçıp özel alana sığınarak korkularından sıyrılmaya çalışmaktadır. Günümüzde yaşanan olaylar bu durumu doğrular niteliktedir. Örneğin; eskisi gibi komşuluk ilişkilerinin olmaması hatta aynı apartmanda yaşayanların birbirlerini tanımamaları ya da; sokakta yaşanan bir şiddet olayına herkesin kayıtsız kalması gibi durumlar, insanların dış dünyayla ilişki kurmaktan korktuğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Artan güvenlik önlemleri bireylerin birbirleriyle ilişkilerini, toplumsal alanın şekillenmesini ve kişinin toplum yapısı içinde kendini tanımlamasını yeniden yapılandırmıştır. Bu durum kentlerde çok belirgindir. Özellikle üst gelir gruplarındaki kişiler kendilerini güvende hissedebilmek için, sınıfsal ve sosyal benzerliklerin bulunduğu kişilerin yerleştiği kentsel mekanlarda yaşarlar. Yüksek gelir gruplarının yaşadıkları bölgeler özel güvenlik önlemleriyle korunarak kentteki ‘yabancıların’ tehdidi ortadan kaldırılmaya çalışılır. Kent planlamacıları bu korkuların farkına vararak, kentleri bu yönde inşa etmeye başlamışlardır. Böylece kent parçalanır, birbirini tanımayan insanlar giderek çoğalır ve bilinmeyen ‘yabancıya/ötekine’ bağlı tehlikeler de korkular da artar. Artan tehlike ve korkuların içinde kaybolan birey kamusal alanda özgürce hareket etme yeteneğini de kaybeder.

Sonuç olarak, günümüz kentlerinde sınıfsal ve sosyal ayrıma dayanan parçalı kamusal alanlar oluşmaktadır. Her birey kendi oluşturduğu ve diğerlerini dışladığı kamusal alanında yaşamaya özen göstermekte ve bu sınırların içinde yaşayarak korkularını en aza indirmektedir. Parçalı kamusal alanlar büyük kentlerin özelliği olarak ortaya çıkmaktadır.

2.3. Kentte Nelerden Korkarız?

Korku Yunanca kaçış, dehşet, panik anlamına gelen “phobos” sözcüğünden gelmektedir ve tıp dilinde fobi olarak kullanılmaktadır. Bu sözcüğü ilk olarak 1700 yılında John Locke kullanmıştır (Köknel, 1982, s.260).

Bir duygu hali olarak yaşanan korku, bizi tehlikeli durumlarda düşünerek hareket etmemiz konusunda uyarıcı bir alarm sistemi gibi çalışmaktadır. Korku halindeyken organizmamızın tüm işlevleri son haddinde çalışarak potansiyel gücümüzü yükseltir. Bu alarm sistemi,

tehlikeli durumlarda doğru tepkileri verebildiğimiz sürece anlamlıdır (Hennenhofer, Heil, 2004, s.13-14).

Tehlikenin varlığını ve tanınmasını gerektiren korku, çoğunlukla bir nesne, durum, kişi ya da olaydan kaynaklanır (Mannoni, 1995, s.37). Bıçak, iğne gibi eşyalar ile böcek, yılan gibi hayvanlardan, yükseklik, karanlık, kapalı yerler, kalabalık gibi durumlardan, öğretmen, doktor, anne-baba gibi kişilerden ya da ölüm, saldırıya uğramak gibi olaylardan korkmak örnek olarak gösterilebilir.

Fransız Gilbert Ballari, korkuların aşırı çöşku sonucu ortaya çıktığını belirtmiş ve korkuları, nesne korkusu, yer korkusu, diğer canlılardan korkma olarak üç grup içinde toplamıştır (Köknel, 1982, s.262).

Bu sınıflandırmadan yola çıkacak olursak bizim konumuz yer korkusu içinde işlenmektedir. Kalabalık kent yaşamı içinde birey çeşitli tehlikelerin varlığından haberdardır. Her gün gazetelerde kap-kaçla ilgili haberleri okuyan, haberlerde tacize uğrayanları izleyen ve diğer insanlardan hırsızlıkla ilgili haberleri alan birey tehlikelerin neler olduğunu ve boyutlarını da çok iyi bilmektedir. Bu nedenle kent yaşamı içinde güven duygusunu kaybeden birey, korkularını bilinçli olarak yaşamaktadır.

Güvenlik; kişilerin canlarının ve mallarının tehlike ve tehditlerden uzak olduğunu ifade etmektedir. Bireylerin özel ve kamusal yerlerde saldırıya, zorlamaya, itilip kakılmaya, kazaya ve engellemeye uğramadan dolaşabilmelerini veya bulunmalarını, can ve malları için endişe duymamalarını anlatan güvenlik günümüz dünyasında yaşamın en önde gelen sorunlarından biri haline gelmiştir. Özellikle kentleşmenin hızlı ve düzensiz olmasının da etkisiyle güven duygusu yerini korku ve endişeye bırakmıştır. Ülkemizde kentleşme hareketleri 1950'li yıllardan sonra artış göstermiş ve günümüzde oluşan tablodan da anlaşılacağı gibi beraberinde düzensiz ve çarpık kentleşmeyi getirmiştir. Özellikle aşırı göç nedeniyle, işsizlik oranı her geçen gün artmış ve umduğunu bulamayan kişiler, marjinal yollarla hayatlarını sürdürme gayreti içine girmiştir. Bu durum hem kentlerde işlenen suçların hem de kente ve kentliye karşı işlenen suçların artmasına neden olmuştur. Farklı sosyo-ekonomik sınıftan insanların bir arada yaşadığı kent ortamında birey artık her şeyden şüphe eder hale gelmiştir. Örneğin komşusu bir katil, iş arkadaşı siyasi örgüt üyesi, bakkalı psikolojik sorunları olan saplantılı biri olabilir. Bireyin giderek azalan güven duygusu nedeniyle korkuları da artmaktadır. her an biryerlerden bir tehlikenin gelebileceğini düşünen birey kentte tedirgin bir yaşam sürer.

Geçmişteki korku hikayelerini düşünelim; gece her yer kapkaranlık etrafta kimseler yok ve bir mezarlıktan geçiyorsunuz. Her an karşınıza hayaletler, cinler ya da vahşi hayvanlar çıkabilir. Ancak günümüzde nine ve dedelerimizin batıl inançları ile hayaletler, cinler artık yok edilmiş ve vahşi hayvanlar kentlerden sürülmüştür. Yani bazı felsefeci, doktor ve

psikologlara göre dünya aydınlanma ile birlikte düşmandan arındırılmıştır (Ahıska, 1992, s.119). Çünkü o zamanlar insanlar için korkunun öznelere olan vahşi hayvanlar, cinler, hayaletler artık yalnızca filmlere konu olan korku kahramanları haline gelmiştir.

Gündüz vakti kalabalık bir meydana yürüyorsunuz, iki adam gelip sizi tartaklıyor ve kimse dönüp bakmıyor (Ahıska, 1992, 120). Yada daha da güncel bir örnek vermek gerekirse, yine güpegündüz ve kalabalık bir alandasınız kap-kaççılar tarafından saldırıya uğruyorsunuz ve yine kimse dönüp sizinle ilgilenmiyor ya da yardım etmiyor.

Kentteki yabancılaşma ve toplumsal çözülme, yaşadığımız korku tecrübelerinde başrolü kapmış gibi görünmektedir. Diğer düşmanları kentlerden uzaklaştırmayı başaran insanlar, şimdi kentte birbirlerinden korkmakta ve birbirlerini düşman olarak görmektedir.

İnsanın doğaya egemen olup vahşi hayvanları kendi yaşam alanının dışına atmasına karşın, korkunun varlığı ortadan kaldırılamamıştır. İsim değiştiren bu korkuların bilim ve teknolojiyle çözüleceğini iddia edenler de bir bakıma yanılmıştır. Tüketim toplumu, nedensiz şiddet, tecavüz ve cinayet olaylarıyla, insanların ruhsal olarak çöküşü yaşamaları ve bu durumun topluma yansması, sağlıksız, iletişimsiz ve tehlikeli bir yaşama ortamı yaratmıştır. Bu noktada bilim ve teknolojinin de çaresiz kaldığı ve artık gelişmişliğin kişi başına düşen enerji ya da çöp miktarıyla değil kişi başına düşen nedensiz saldırı ve cinayetlerle ölçülebilir hale geldiği gözlenmektedir. (Yıldırım, 2002, s.133)

Kentsel alanda yaşamının korkusu artık kitaplara, şarkılara, sinemaya ve daha bir çok sanat dalına da konu olmuştur. Örneğin Sema Kaygusuz “Ortadan Yarısından” adlı öykü kitabının konusunu, kentin içinde yaşamının korkusu olarak belirtmiştir. Bu korkunun, kentin içindeki keşmekeş, bozukluk, vahşilik, dostsuzluk; yalnızlığın bir seçim değil de, bir kadere dönüşmesinin tezahürü olduğunu vurgulamıştır öykülerinde.

Peki bu yabancılaşma, toplumsal çözülme ve türdeşlerinden korkar olmanın altında yatan diğer korkular nelerdir? Kentteki korkularımız şu başlıklar altında toplanabilir;

2.1.1. Kentte Değişen Kimlikler

Kimlik hem bir bütüne aidiyet duygusuyla, hem de kendi sınırını saptayabilmek ve bir ötekiyi algılayabilmekle mümkün olur (Ahıska, 1992, 122)

Kentte topluluk bağları çözülmüş, bununla birlikte sınırlar da eski ayırıcı niteliklerini kaybetmiştir. Birbiriyle çatışan topluluk kimlikleri bir bütün içinde eriyerek yerini kentli kimliğe bırakmıştır.

Şöyle ki, kentli kimliği, yenidir, değişken ve kaygandır. Kentteki kimlikler genelde geçici ve durumsal niteliktedir. Zaten kentte yaşayan herkesin birkaç kimliği vardır.

Durumlara göre, değişen çıkarlara göre bu kimlikler dalgalanmaktadır. Her gün bu konuya örnek gösterilebilecek haberleri okuruz. Aynı mahallede oturan komşuların gürültü konusunda tartıştığını, sonra tartışmanın büyüyüp bıçaklanmayla sonuçlandığını okumak pek şaşırtıcı değildir artık. Çünkü komşu da olsa, diğerinin çıkarına ters düştüğü anda komşunun yabancı konumuna geçmesi zor değildir.

Şartlara ve çıkarlara göre değişen, geçici nitelikteki kimliklerden oluşan kentteki yeni bütünlük arasında birey, sonsuz bir hareket kabiliyeti ve sonsuz bir yalnızlaşma ile karşı karşıyadır.

Normalde bir gruba ait olmak kaygıyı önleyici iken, yeni gruplanmalar kentte kaygıya karşı koruyucu olmaktan çok kaygıyı arttırıcıdır. Çünkü kimin gerçek dost kimin nereye kadar düşman olduğunu bilmek her geçen gün zorlaşmaktadır (Ahıska, 1992, s.122).

2.1.2. Kentte Özgürlük Korkusu

Kentte özgürlüğün bir boyutu da kaybolma özgürlüğü olarak belirtilebilir. Kendi normlarını, aidiyet duygusunu, anlam haritalarını yitiren birey, sınırsız görünen seçenekler arasında yolunu bulmaya çalışmaktadır (Ahıska, 1992, s.121). Birey kentte kırdakine oranla çok daha özgürdür, kendi kararlarını verebilme gücüne sahiptir, gelenek-görenek, örf-adet gibi toplum normlarından daha bağımsızdır. Ancak sorun özgürlüğünü nasıl kullanacağını bilmemek ve kendi yaptıklarının nasıl sonuçlanacağını kestirememek olarak saptanabilir. Bu nedenle kentte yaşayanlar genel olarak kendi özgürlüklerini gündelik hayatın temposuna ve trendlerine teslim etmektedirler. Bu başkaları gibi olma, herkes ne yapıyorsa onu yapma arzusu bir bakıma erime arzusudur. Gündelik yaşantıda rahatlıkla gözlemlenebilmektedir. Kimileri giyim-kuşam konusundan, müzik zevklerine, konuşma şeklinden hal ve davranışlara kadar pek çok kişisel sayılan özellik artık, günün koşullarına göre değişmektedir. Yılın moda kıyafetlerini giyip, saç rengini modaya göre ayarlamaktadır. Ve kent sokakları, yaşlısından gencine, zengininden fakirine aynı tarzda insan kümeleriyle dolup taşmaktadır.

Ancak erime arzusu bir noktadan sonra kendi karşıtını yaratır. Yani bir süre sonra benzerlerinden ayrılma isteği doğar ve rekabetle düşmanlık başlar (Ahıska, 1992, s.122). Kitlelerin arasından çıkan ve farklı olarak değerlendirilen bu kişilerle günlük yaşantılarımızda da karşılaşabiliriz. Aynı tarzı benimsemiş o kalabalığın arasında farklı giyimi, konuşması ve davranışlarıyla dikkatleri üzerine çeken ve biraz da yadırganan kimselerdir onlar. “Çünkü herkesten farklıdırlar.”

Toplumsal hayat ile toplumun bütün tarihini diyalektik biçimde görmek mümkündür: Bir yanda bir toplumsal gruba bağlanıp onun içinde erime, öte yanda bireysel farklılaşma ve

grubun diğ er mensuplarından ayırt edilebilir olma eğ ilimi. Baş ka bir deyiş le, bireyler, yabancı bir Ő ey olarak karş ilarına  ıkan bu yaş am tarzı i inde kendi temel değ erlerini hayata geç irmek istemektedirler (Simmel, 2003, s.41-51).

2.1.3. Kentte Beklenmeyen Aslında Beklenen mi?

Kentin bütünlüğü mantıksal bir düzen olarak gösterilir ama aslında kente bağ lanma biçiminin tümüyle akıl dış ı olduğ u söylenebilir. Kentteki düzen aslında düzensizliğin düzenidir. Diğ er bir tabirle “kaos”tur. Yani kentte çoğ unlukla tartış ılmayan ve değ iş tirilemeyen kurallar vardır. Bu kurallara uymayan cezalandırılır.

Örneğ in bir gün önce geç tiğ iniz sokak bugün trafiğ e kapatılmış olabilir ve siz oradan geç emezsiniz. Ya da güvenlik için trafik ış ıklarına uyulur ama onların da bozulabileceğ i yada elektriklerin kesilebileceğ i düşünülmez. Ve böyle bir arızanın sonucunda kaza olursa ortada suçlu yoktur. Aslında bu tür “kazalar”da sık sık olur. Örneğ in “katil köprü bir can daha aldı” haberini okurken öfkelenir kızarız, ama sonuçta bir Ő ey yapamayız. Ve gazetelerdeki “facia geliyorum diyor” baş lıklı yazılarda bize hiç yabancı değ ildir. İş te daha önce bir ok kiş inin canına mal olan köprüden bahsediliyor yada mahallede aç ılan inş aat çukurundan, beklide heyelan alanı üzerine kurulan evlerden... Bunların sonucunda neler olacağ ını bilir bekleriz ama bir Ő ey yapamayız. Bu korkular içselleş tirilmiş tir ve onlarla birlikte yaş amak normal karş ılanmaktadır (Ahıska, 1992, s.123).

Bu tür beklenmeyen olaylardan biri olarak 17 Aç ustos 1999 yılında Marmara depremi yaş anmış ve resmî verilere göre yaklaşık 30.000, resmî olmayan açıklamalara göre ise, yaklaşık 50.000 kiş i hayatını kaybetmiş tir. Bu ř iddette bir deprem karş ısında bu kadar büyük bir yıkım ve kayıba neden olan etkenler sıralanırken, önceliğ i “kötü yapılmış konutlar” almış ve doç al olarak ilk sorumlu olarak müteahhitler gösterilmiş tir. Oysa, neden bu kadar çok “kötü yapılmış konut” o bölgede toplanmış sorusu bugün bile boşlukta durmaktadır (Aydın, 2002, s.84). Marmara Bölgesi’nde ve özellikle İstanbul’da insanlar büyük bir deprem korkusu i inde yaş amlarını sürdürmektedirler. En küçük bir deprem söylentisinde bütün halk evlerini terk etmekte ve hayat adeta fel olmaktadır. Herkes ř iddetli bir depremin kente ve insanlara vereceğ i zararları tahmin etmekte ama hiç öyle bir deprem olmayacakmış çasına yaş amlarını sürdürmeye devam etmektedirler.

Kısacası, aslında beklenen ya da beklenmesi gereken korkular, ger ekleş tiğ inde beklenmeyen rastlantısal bir olaya dönüş türülmektedir.

2.1.4. Kentte Hayatın Dışında Kalma Korkusu

Kent hayatını düşünün; koşuşturanlar, telaşla yürüyenler, kalabalık dolmuşlar, otobüsler... Kentte hayat bir yarış. Kentte yaşayan insanlar bu koşuşturmanın yada yarışın dışında kalıp, hayattan uzaklaşmaktan korkarlar.

Özellikle metropol alanlarda hayat sürekli hareket etmeyi, gidişini genel harekete göre ayarlamayı gerektirir. Durduğumuz anda mutlaka bir şeyler kaçıyor. Kentte her zaman geç kalma riski vardır (Ahıska, 1992, s.124). Randevularınıza 15 dakika erken hazırlanmalısınız ki, trafik sizi engellemesin. Kalabalık bir kentte yaşamak sürekli insanlar, nesnelere ve kurumlar arasında koşuşturmayı gerektirir.

Kentte zamanın doğru kullanımını konusunda çaba harcamak gerekmektedir. Farklı kimliklerimizi sergilediğimiz farklı kent mekanlarında harcadığımız zaman bellidir. Örneğin evde anne-baba yada çocuk, okulda öğrenci yada işyerinde çalışan, dernekte yada vakıfta üye olarak geçirilecek olan zaman önceden belirlenmiştir. Bunlar ve kalan zaman doğru kullanılmazsa bazı şeyler kaçırlır yada bazı şeylerin gerisinde kalır.

Kentte zamanın ne derece önemli olduğunun en güzel örneği değişen yemek kültürüdür. Kentlerin hızla büyümesiyle birlikte “Fast Food” kültürü de kentli insanın yaşamına yerleşti. Kent içerisindeki fast-food mekanları bireylere kolaylık sağlar görünümündedirler. Oysaki gerçek farklıdır. Kentli bireyin yeme alışkanlıkları değişmiş, beslenmeleri sağlıksızlaşmış ve bireyler arasındaki ilişki yoksunluğu yemek yeme biçimiyle de perçinlenmiştir.

2.1.5. Kentte Öznenin Durumu

Simmel, kentin özellikle de metropolün en göze çarpan özelliğini şu şekilde belirtmektedir; “metropol daima para ekonomisinin yuvası olmuştur.” Bu bağlamda kentin paraya olan düşkünlüğü ve aslında mecburiyeti, kentin özneleri için olumsuz sonuçlara yol açmıştır. Özne, kırdakinin aksine, yaşam algılayışını sürekli hareketliliğe, ekonomik duruma göre kurmuştur. Kırdaki birey ortak yaşam çerçevesinde, daha duygusal ve daha hayalci olabilirken, kentin öznesi yüreği yerine beyniyle tepki verir. Kent yaşamı içerisinde para özneler arası ilişkiyi, alışveriş mantığına indirger. Kent, özneleri sayısal değerlerle ilişki kurmaya zorlar ve paranın mutlak hakimiyeti bu noktada başlar. Kentin diğer bir özelliği ise sürekli akış ve uyarılar sayesinde, öznenin bir nevi “usanmışlık” duygusuna kapılmasına neden olmasıdır. Yoğun akış (para, bilgi, olay, vs.) öznedeki kalabalığın yalnızlaştırmasındakine benzer hisler yaratır. Sürekli uyarılan özne, bir süre sonra gelen

uyarılar karşı tepkisiz kalmaya, uyarılardan usanmaya başlamaktadır. Özne yorulmuş, usanmış, belki de yaşamdan bezmiştir (Simmel, 1991, s.120).

Besim Dellaloğlu “21. Yüzyıl Karşısında Birey ve Kent” başlıklı sempozyumda, Heidegger’den esinlenerek ‘öznenin kentte öleceği’ ya da kentin öznenin katili olduğu konusunda yoğunlaşmıştır.

Dellaloğlu kentte artan orandasosyo-ekonomik tabakalaşmanın bireylerin birbirine yabancılaşmasına ve duyarsızlaşmasına neden olduğunu belirtmektedir. “Kent kamudur. Kamu kalabalıktır. Kent öylesine kalabalıktır ki, orada faili meçhul cinayetler işlenir herkesin gözü önünde” (Dellaloğlu, 2001, s.74). Dellaloğlu’nun çözümlediği bu durumun faili, kentin kalabalıklığıdır, öznelerin birbirlerini tanımamasıdır ve biraz da birbirlerini umursamamalarıdır.

Öznenin, her ne kadar kentten usansa da, kentten kurtulamadığı, kurtulmak istemediği söylenebilir. Bu bağlamda özne kentle arasındaki ilişkiyi “tutkulu nefret” olarak adlandırılabilir. Bu bağlamda özne kentle arasındaki ilişkiyi “tutkulu nefret” olarak adlandırılabilir. Özne, hem kentten nefret eder, hem de kente olan bağlılığı nedeniyle kenti terk edemez. Çünkü kentin özneye sağladığı özgürlük başka hiçbir özgürlükle kıyaslanamaz. Metropolde yaşarken, küçük bir kentte yaşamaya çalışan öznelerin bir süre sonra sıkıldıklarını görmek şaşırtıcı değildir.

2.4. Kent ve Şiddet

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı gibi kentte birey, kaotik bütün karşısında ezilmiş, kalıcı bir kimlik oluşturamamış, hedefini ve düşmanını belirleyememiştir. Yani bir belirsizlik ve neyin nerden geleceğinin bilinmezliği söz konusudur.

Aslında kentte birey hem kentin tanımına uygun olarak sürekli değişimi, dönüşümü, farklı kültürlerin bir arada olması nedeniyle farklılaşmayı yaşıyor; hem de bir süre sonra bu durum olumsuzluklar getiriyor. Kendi hayatımızı düşünelim, artık çok az şeye hayret ettiğimizi gözlemleyebiliriz. Ve artık şiddet haberlerine de çok fazla şaşırmadığımızı kanıksadığımızı ekleyebiliriz.

Kentleşmenin olumsuz yanları kısaca çarpık kentleşme ya da İlhan Tekelli’nin de belirttiği gibi “kentleşememe” bireyi; şiddete yönelten etkenlerdendir. Eşitsizlik, adil ve demokratik olmayan sosyal yapılar şiddeti ve yıkıcılığın derecesini artırmıştır. Toplumsal koşullar ile şiddet kullanımı arasında doğrudan bir bağlantı olduğu söylenebilir (Tuna, 2001, s.31-33).

Burada şunu belirtmek gerekmektedir, çağdaş yaşamda şiddet; hem korkunun kaynağı, hem de korkudan kurtulmanın en etkili biçimlerinden biri olarak aktarılmaktadır. Birey anlatılan pasif bekleyişinden sıyrılıp, şiddetin aktif edimine geçtiğinde korkudan ve onun acılı

tecrübesinden kurtulur. Ve birey kentte gelecekteki tehditleri gördüğü ölçüde bir savunma biçimi olarak saldırgan tepkiler verir. Bu noktada, şiddete güçsüzlük ortamında bir güç denemesi de diyebiliriz (Ahıska, 1992, s.126)

Kentte amacı olan şiddet kadar, amaçsız özellikle kendini ifade etmekte güçlük çeken gençler ve ezilmiş kesimler arasında rastlanan türden şiddet örnekleri de görülür. Bu tarz şiddet eylemlerinde sadece o an vardır; gerisi önemsizdir, gelecek yoktur (Ahıska, 1992, s.124). Örneğin yine çok sık rastlanılan türden bir haber: Sarhoş katil ayıldığında olayı şöyle anlatıyor; çok sinirlenmişim, bıçağı çektim pişmanım. Ancak katil olayı ve neye sinirlendiğini hatırlamıyordu.

2.4.1. Şiddetin Tanımından Sosyal İçeriğine

“Bir karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri veya birkaçı, doğrudan ya da dolaylı, toplu yada dağınık olarak, diğerlerinin bir veya bir kaçının bedensel bütünlüğüne veya manevi bütünlüğüne veya mallarına veya simgesel ve sembolik kültürel değerlerine oranı ne olursa olsun zarar verecek şekilde davranırsa orada şiddet vardır” (Michaud, 1995, s.8).

Tanıma bakıldığında şiddet birçok sosyal olguyu içermektedir;

- Karşılıklı ilişkiler yumağının karmaşıklığı (yani sorumlu çoktur sorumluluk bölüşülmüştür)
- Kullanılan araç farklılaşması (teknolojik gelişmeler daha özgün yöntemlerin kullanılmasını sağlamıştır)
- Zaman içinde yayılımı (örneğin boğarak bir anda da öldürülebilir yada aç bırakılıp zamanla da öldürülebilir)
- Verilebilecek zararın çeşitliliği (bedensel, psikolojik)

Burada bir örnekle konuyu açıklamakta ve bazı konuları tartışmakta yarar vardır; Galatasaray – Leeds United maçında İngiliz hooliganlar ile Türk Fanatikler arasında çıkan şiddet olaylarında 2 İngiliz’in öldüğü haberi hatırlandığında bu olayda iki farklı türde şiddet görülecektir. Tanıma göre, kültürel değerlere karşı yapılan olumsuz davranışlar da şiddet kapsamındadır. O halde İngiliz hooliganların Türk parasını kullanarak yaptıkları hareketlerde de şiddet söz konusu, sonuçta bıçaklanarak üç kişinin öldürülmesinde de ağır şiddet söz konusu. Burada dikkat çeken ikinci bir konu, olaylara medyanın yaklaşımıdır. Ertesi günün spor sayfalarının, hatta baş sayfaların manşetleri eylemleri kışkırtır biçimde maçı da kazanmış olmanın garip bir grurunu yansıtıyordu. Belki de geçmişten beri Avrupa tarafından hor görülmenin yarattığı bir öfke patlaması futboldaki başarının gölgesinde patlak vermişti.

Tarih 18 Mayıs 2000 Perşembe (yani Galatasaray'ın UEFA Kupasını aldığı günün ertesi) Yeni Binyıl Gazetesi'nin bu 'büyük' güne adadığı manşet:

“İşte ‘Topenhag’ kriteri...”

İnsan hakları ve ekonomide değil ama futbolda Avrupa'nın en iyisiyiz...

2.4.2. Şiddetin Nedenleri

Şiddetin nedenleri sayısız çeşitlilik içermektedir. Birey ve toplumsal açılarından psikik, sosyal, ekonomik, siyasal boyutlarda şiddetten söz edilebilir. Şiddetin nedenlerini konu bağlamında, üç başlık altında toplayabiliriz.

2.4.2.1 Toplumsal Değişme ve Sürekli Engellenme Kuramı

Bu yaklaşımın öncüsü John Dollard'dır. Ona göre, “amaçlarını gerçekleştiremeyen, düşündüklerine ulaşmaktan “alıkonulan” kişiler, terslikler karşısında hırçınlaşır ve giderek saldırgan bir tutum içine girerler” (Aktaran: Keleş, Ünsal, 1982, s.15).

Dollard'ın ana kuramı, saldırganlığın huzursuzluk karşısında gösterilen ilk ve karakteristik tepki olduğudur. Yani burada şiddet doğrudan doğruya huzursuzluğun kaynağına yönelir. Eğer bu tür şiddetler yasaklanmışsa ya da gerçekleştirilmesi güçse dolaylı saldırganlıklar ya da öznenin kendi kendine karşı giriştiği saldırganlık hareketleri görülür. Sonuç olarak saldırganlık huzursuzluğun dışı vurum şeklidir (Michaud, 1995, s.70-71).

Bu kurama Ivo Feierabend, Rosalind Feierabend ve Betty Mesuold birlikte alıkonma durumunun toplumsal değişiminin kimi özelliklerinden kaynaklanabileceği yolunda katkı yapmışlardır.

Ayrıca kuram çerçevesinde ampirik araştırmalar için 4 genel varsayım geliştirilmiştir (Aktaran: Keleş, Ünsal, 1982, s.18);

- Her türlü koşulda, sürekli engellenme, o andaki özelemler ve toplumsal beklentiler ile toplumsal alandaki başarılar arasındaki farkın ürünüdür,
- Yoksunluklara ve gelecekteki doyumlarla ilişkin ön görüşler, içinde bulunulan andaki yoksunluk ve doyumları belirler,
- Toplumsal beklentilerin belirsizliği, yani geleceğin felaket mi kurtuluş mu taşıdığı inancı, başlı başına sürekli yoksunluk duygusunu arttırır,
- Çatışan özelemler ve beklentiler bir başka sürekli doyumsuzluk kaynağıdır.

Beklentiler ve elde edilenler arasındaki farkın bireylerde ve genel olarak toplumda saldırgan davranışları arttırması sürekli engellenmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Örnek verecek olursak; üniversitenin mühendislik fakültesinden mezun olup, iş bulamayan ya da zorunlu olarak farklı bir işte çalışan bir kişi, saldırgan davranışlarda bulunabilir. Çünkü o kişinin üniversiteye girerken ve mezun olurken hayali mühendis olmak mesleğini yaparken beklentileri engellendiği için sonuçta elde ettiğinin çok dışında olduğundan şiddete eğilimli hale gelmektedir.

Bunun gibi iyi eğitim görmüş kişiler durumlarına uygun mesleksel konumlara ve gelir düzeyine ulaşamazsa, asi ve saldırgan bir tutum geliştirebilirler.

2.4.2.2. Göreceli Yoksunluk Kavramı

Yoksunluk bireyin beklentileri ile olanakları arasındaki uçurumun bilincine varmasıyla gerçekleşmektedir. Beklentiler; her insan gibi kişinin de mal edinme ve rahat yaşam koşullarına ulaşmasının bir hak olduğunu simgeliyor. Olanaklar ise, toplumun o insana sağladığı araçlarla, elde edebileceğini düşündüğü mal ve yaşam koşullarını içermektedir (Keleş, Ünsal, 1982, s.16).

ABD’li toplumbilimci Ted Gurr beklentiler ile olanaklar arasındaki dengesizliğin üç biçimde kendini gösterdiğini ileri sürmüştür:

- Eldeki kaynakların azalmasından doğan göreceli yoksunluk duygusu,
- Giderilemeyen özlemlerden doğan göreceli yoksunluk duygusu,
- Artan istemlerden doğan göreceli yoksunluk duygusu.

Gurr toplumsal şiddet potansiyelinin belirli bir toplumda yaşayan değişik kesimlerin paylaştıkları göreceli yoksunluğun derecesine ve büyüklüğüne göre önemli ölçüde değiştiği kanısındadır (Aktaran: Keleş, Ünsal, 1982, s.15).

Şiddet düzeyi ile sosyo-ekonomik göstergeler arasında orantı vardır. çağdaşlaşma düzeyi ve toplumsal değişim hızı şiddeti etkilemektedir. Toplumsal değişimin yavaş olduğu, istikrarlı, çağdaş, gelişmiş ülkelerde şiddet olaylarının oranları düşükken, çağdaşlık düzeyi düşük, değişimi hızlı olan ülkelerde şiddet olaylarının oranları yüksektir (Michaud, 1995, s.81).

Açıklamalar ışığında günümüz kentlerinde yaşayan insanlar ve özellikle ülkemiz büyük kentlerinde yaşayanlar düşünülecek olursa;

- Milyonlarca işsiz üniversite mezunu,
- Yaşanan son ekonomik krizler sonrası fabrikaları kapatan eski fabrikatörler,
- Kente daha iyi yaşam koşulları ümidiyle gelen ve gecekonduya yaşamlarını sürdüren insanlar, akla gelmektedir.

Bunların hepsi Gurr'un kuramına göre toplumsal şiddet potansiyeli oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, eğitime, ekonomik ve sosyal olanaklara ulaşamamanın, bunlardan yoksun kalmanın yarattığı huzursuzluklar; günümüz toplumlarında yaşanan şiddet olaylarını kısmen de olsa açıklayabilmektedir.

Bu kuramları incelediğimizde, hareket olanaklarından, yiyecek ve içecekten yoksun bırakılan yani genel anlamda kısıtlamalarla karşı karşıya kalan bireylerde şiddet belirtilerinin görüldüğü gözlenmiştir. Ayrıca aşırı etkiler ve ağır tahrikler de saldırganlık nedenleri arasında sayılmaktadır. Aşırı sıcaklığın, gürültünün ve nemin saldırganlığı arttırıcı etkileri de deneylerle kanıtlanmıştır. Belki de büyük yerleşim yerlerinde ve kalabalık semtlerde yaşanan "yaz faciaları" tüm bu nedenlerin birleşmesiyle gerçekleşmektedir.

Yine kuramları incelediğimizde, özellikle gecekondu bölgelerinde yaşayanların çevreye uyum sağlamakta zorlandıkları, kentin daha iyi semtlerinde yaşayanlara göre pek çok genel kentsel hizmetten yoksun oldukları ve bunun bilincine varmalarıyla şiddet olaylarının arttığı gözlenebilmektedir.

2.4.3. Şiddetin Ortaya Çıktığı Alanlar

Kentlerde çok fazla sayıda yaşanan şiddet olaylarının nedenleri farklı olduğu gibi ortaya çıktıkları alanlarda farklılık göstermektedir.

2.4.3.1. Kentteki Şiddet

Çarpık ve aşırı kentleşme, göç edenlerin beklentileri ile olanaklar arasındaki uçurum, göreceli yoksunluk duygusunun gerek maddi anlamda gerekse manevi anlamda artarak yaşanması, işsizlik, konut sorunu gibi en temel ihtiyaçlardan yoksun olmak kentlerin ve kente yeni gelenlerin durumunu açıklayan olumsuzlukların ilk akla gelenleridir. Bu koşullar altında yaşamını sürdürmeye çalışan bireylerin şiddet eğilimli olmaları doğal bir durum olarak karşılanabilir. Özetle kentte şiddet bu nedenlerden dolayı daha fazladır. Ancak şiddetin kentte daha fazla yaşanmasının nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Keleş, Ünsal, 1982, s.33-34):

- Büyük yerleşim ve toplumsal hareketlilik birimleri olan kentlerde, yıldırma eylemleri daha kolayca uygulanabilir ve eylemciler göze çarpmadan gizlenebilir.
- Kimsenin kimseyi tanımadığı bu büyük alanlarda, eylemciler bir yerden bir yere daha kolaylıkla kayarken, çoğu kez sayıca ve teknik olanaklarca zaten yetersiz bir durumda olan güvenlik güçlerince izlenmeleri ve yakalanmaları zorlaşır.

- Kırsal bölgelerde, iktidara karşı eylemlere girişilirken, yerel halkın desteğinin sağlanması çok önemli iken, büyük kentlerin girdabında bu bir zorunluluk değildir.
- Gerek nüfusça, gerekse alanca gittikçe genişleyen kentlerde, toplumsal sorunların ağırlaşması ve kentte yaşayan çeşitli kesimler arasındaki eşitsizliklerin yoğunlaşması, eylemci grupları, patlamaya hazır barut fiçilerinden yararlanmaya itmektedir.
- Kırsal kesimden gerekli desteği bulamayan teröristler, bu kez yeni destekleri kent toplumunun mutsuz kesimlerinde arayıp, kimi zaman da bulmaktadır.

2.4.3.2. Aile İçi Şiddet

Aile ortamında erkek egemenliği toplumumuzun belirgin özelliğidir ve somut nesnesi de kadındır. Bu egemenliğin çoğunlukla şiddet yoluyla uygulandığı da araştırmalar sonunda saptanmıştır. En genel anlamda aile içi şiddet, bir aile bireyinin bir diğerinin kötü muamelelerine maruz kalması şeklinde tanımlanmaktadır. Aile içinde, anne, baba, çocuklar yoluyla da birinin diğerine zarar verme, küçümseme, önemsememe, ihmal etme ve tokat atma ile başlayıp öldürmeye kadar varabilen sonuçlarıyla aile içi şiddet bir toplumsal gerçek haline gelmiştir.

Aile içi şiddet konusunda rakamlar durumu somut olarak anlatmaktadır. ABD’de her yıl yaklaşık 4 milyon kadın birlikte yaşadığı erkek tarafından şiddette maruz bırakılmaktadır. Dayak, ABD’li kadınlar arasında trafik kazaları, hırsızlık, tecavüz suçlarının toplamından daha bir oranda yaralanma sebebidir (Ahıska, 1992, s.127).

Türkiye’de evli kadınların 1/3’i eşlerinden dayak yemektedir. Fransa’da şiddet kurbanlarının %90’ı kadındır ve bunların %51’i birlikte oldukları erkek tarafından şiddette maruz bırakılmaktadır (Ahıska, 1992, s.127).

Bu şiddet olaylarının büyük çoğunluğu kentlerde yaşanmakta ve aile içinde görülen dayak yaşanan şiddet olaylarının sadece bir bölümünü oluşturmaktadır.

1994 yılında yapılan bir araştırma (<http://www.aile.gov.tr/index.html>) ile Türkiye’de kent ve kır ayrımında aile içi şiddetin; neden ve sonuçlarının yaygınlığının, düzeyinin, görülme biçim ve sıklığının, şiddete uğrayanlarla şiddet uygulayanların şiddet kavramından ne anladıklarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Türkiye’yi temsil etmek üzere seçilen bir örnekleme modeli oluşturulmuş ve toplam 4287 görüşmenin verileri elde edilmiştir. Vaka analizinde de 525 hane ile yapılan derinlemesine görüşmeler yer almıştır. Araştırma sonuçlarına göre, bütün utangaçlığa ve gizliliğe rağmen, aile içi şiddet yaygın bir olaydır. Fiziksel şiddete ailelerin %34’ünde, sözlü şiddete ise %53’ünde rastlanmaktadır. Çocuklara yönelik fiziksel şiddete rastlanma oranı da %46’dır. Anne babaların geçmişteki dayak deneyimi (%70) şiddeti bugüne taşımaktadır. Dayağın şiddeti ve sıklığından çok varlığının

önem taşıdığı görülmektedir. Aile büyüdükçe şiddet artmaktadır. Özellikle kayınvalide ile anlaşmazlıklardan doğan sorunlar geleneksel gelin-kaynana ikilemini yaratırken, eşler arasında da çatışmaya yol açmaktadır. Hamilelik döneminde de fiziksel ve sözlü şiddetin sürdüğü, sıklığının da azalmadığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde cinsel şiddetin de devam ettiği görülmektedir. Ailelerde cinsel şiddet ve tacize rastlanma oranı %9' dur. Şiddete maruz kalanların %80'i yapacak fazla bir şey olmadığına inanmaktadırlar. Bu durum çaresizliğin kabulü anlamına gelmekte ve şiddete maruz kalanın pasif tutumuna yol açmaktadır. Eşlerden birinin alkol kullanıyor olması aile içi şiddeti artırmaktadır. Eşlerin daha iyi eğitim görmüş olması ise aile içindeki şiddeti azaltmaktadır. Araştırmanın genel bulgularından biri de şiddetin kuşaktan kuşağa sorun çözme biçimi olarak aktarılması ve yaşam pratikleri içerisinde bunun pekiştirilmesi ile şiddet davranışının hem devamının hem de alanının genişlemesinin sağlandığıdır.

Aile içinde iktidar ilişkisi çok daha açıktır. Erkek aile içinde kendi gücünü gösterebilmektedir ve kentte kaybettiği otoritesini yeniden bulmaktadır. Bu nedenle şiddet ilk olarak aile içinde ortaya çıkıyor denilebilir. Kentte anonimleşen şiddetin aile içinde ki hedefi önce kadın sonrada çocuklardır (Ahıska, 1992, s.127).

Kadına yönelik şiddet konusunda önemli bir eksiklik de gerekli hukuksal düzenlemelerin yapılmamış olmasıdır. Türk Ceza Kanununda insan bedenine yönelik şiddet, özel olarak düzenlenmemiştir. Kadına yönelik aile içi şiddet özel bir başlık değildir. Ancak genel hükümler çerçevesinde düzenlenen ceza hükümlerine göre; şiddet aile bireylerine uygulandığında ağırlaştırıcı bir nedendir.

Medeni Kanun açısından ise, şiddete uğramak manevi tazminata hak kazandırır.

4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 17 Ocak 1998 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Aile içi şiddet kavramına, yasal bağlamda ilk kez bu yasada söz edilmiş, bugüne kadar görmezden gelinen ya da genel hükümler ile çözümlenmeye çalışılan aile içi şiddet, bu yasa ile kabul edilmiştir. Konunun, yasa ile önlem alınması gereken bir olgu olduğu saptanmıştır.

Kadına yönelik şiddet dünyada ve Türkiye'de hala devam etmektedir. Medeni Kanun, TCK ve en son çıkan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, aile içi şiddeti önlemeye çalışmaktadır. Ancak hala eksiklikler tamamlanmış değildir. Örneğin tecavüz suçuyla yargılanan bir kişi tecavüz ettiği kişiyle evlenmeyi kabul ederse serbest bırakılmaktadır. Bu durumda mağdur tarafın isteği gözardı edilmiş olmaktadır. Tecavüze uğrayan kadın suçlu ile evlendiğinde namusu temizlenmiş olacak ve tüm sorun çözülmüş olacaktır. Olaya bu kadar dar bir çerçeveden bakmak pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu zoraki evlilik sonucu kurulan ailede şiddetin sürdüğü son zamanlarda sıkça basına yansıyan haberlerdendir.

En son olarak ailede şiddete ilişkin bazı özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz (www.basbakanlik.gov.tr):

- Ciddi yaralama ve öldürme vakalarının % 20-50 si ailede olur. Öldürülen kadınların % 40'ı kocaları tarafından öldürülmüştür. Erkeklerin ise % 10'u karıları tarafından öldürülmüş olup bunların % 7'si kendini müdafaa sırasında ortaya çıkan bir durumdur.
- Şiddet ailede öğrenilir. Şiddete maruz kalan kadınların % 37'si çocuklarına şiddet göstermişlerdir. Şiddete maruz kalan çocuk gelecekte şiddet gösterimine adaydır. Şiddet şiddeti doğurur.
- Tüm katillerin ailede şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Demek ki, ailede şiddet yalnızca bireysel bir sorun olarak kalmayıp bir toplum sorununu doğurmaktadır.
- Çoğunlukla şiddetin bulunduğu ailelerde benzer geçmiş öyküsü vardır. Şiddete başvuran kadında ailede şiddet, alkol sorunu ve çocukların şiddete maruz kalması söz konusudur. Erkeklerde ise duygusal sıcaklıktan yoksun bir aile geçmişi, koruyucu tutumdan yoksun ve şiddetin var olduğu alkol bağımlılığı görülen bir ortam söz konusudur.
- Şiddete başvuran erkekler çoğunlukla engellenme eşiği düşük, dürtü kontrolü zayıf, patolojik düzeyde kıskanç ve alkole düşkünlüdürler.

2.4.3.3. Siyasal Şiddet

Siyasal şiddetin tanımını en geniş olarak H.L. Nieburg; amacı, hedefler ve kurbanlar seçimi, çevreleyen koşulları, uygulamaya koyuşları ve etkileri siyasal anlam taşıyan veya taşıyabilecek yani toplumsal sistem üzerinde sonuçlar doğurabilecek bir uzlaşma durumunda, ötekilerin davranışını değiştirmeye yönelik karıştırıcı, yıkıcı, zarar verici eylemlerdir şeklinde yapmaktadır (Keleş, Ünsal, 1982, s.15).

Siyasal şiddette fiziksel güç meşru ve yasal olmayan bir şekilde kullanılmaktadır.

Çokça duyduğumuz terör kavramı ise, siyasal şiddet türlerinden yalnızca biri olarak belirlenmiştir. Mevlüt Bozdemir'in tanımıyla terör, "insanları yıldırma, sindirme yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme eylemidir" (Keleş, Ünsal, 1982, s.3). Aynı yazara göre terörizm ise; "siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır" (Keleş, Ünsal, 1982, s.3).

Kısacası terörizm, ulusal ya da uluslararası düzeni değiştirmek amacıyla yasal olmayan yollarla yapılan eylemlerdir.

Terör türlerini, devlet terörü ve devlete karşı terör olarak iki başlık altında toplayabiliriz.

Devlet terörü, yönetimi elinde bulunduran kesimin, ayrıcalıklarını ve etkinliklerini kaybetmek kaygısıyla buyrukları altındaki resmi kuruluş ve gruplar aracılığıyla şiddete başvurarak karşıtlarını yok etmeyi ve sindirmeyi amaçlayan eylemleri içerir. Devlete karşı terör ise, toplumsal düzene, onun devlet, siyasal iktidar ve siyasal kurumlarına yöneltilen şiddet eylemlerini içerir. Türkiye’de 1990’lı yıllarda Güneydoğu Anadolu ve doğu Anadolu’da ayrılıkçı akımların gerçekleştirdiği eylemlerde amaç, üyesi oldukları etnik grupların devletten ayrılarak bağımsız bir yönetime kavuşma talepleridir.

Huntington, “Değişmekte Olan Ülkelerde Siyasal Düzen” adlı yapıtında hızlı ekonomik gelişme ile siyasal istikrarsızlık arasında ilinti kurmaktadır:

Hızlı ekonomik gelişme (Aktaran: Keleş, Ünsal, 1982, s.20);

- Geleneksel, toplumsal grupları (aile, sınıf, kast) çökertir ve böylece grup dışı kalan ve bu nedenle devrimci başkaldırı koşulları içine itilen kişilerin sayısını artırır,
- Bir yandan, yürürlükteki düzene ne tam uyum sağlayabilmiş ne de bu düzenin potasında eritilebilmiş gruplar, öte yandan yeni ekonomik konumları ölçüsünde siyasal güç ve toplumsal statü peşine düşmüş yeni zenginler yaratır,
- Toplumsal bağları daha da koparan coğrafi hareketliliği artırır ve özellikle yabancılaşıma ve siyasal aşırılığa tol açan kentlere, kırsal alandan hızlı göçleri özendirir,
- Yaşam düzeyleri bozulan insan sayısını çoğaltır ve böylece zengin ve yoksul arasındaki uçurumu genişletebilir,
- Bazı kişilerin gelirini, göreceli olarak değil, mutlak olarak çoğaltır, bu yüzden yürürlükteki düzene karşı hoşnutsuzluğu artırır,
- Yatırımların hızlanması için, tüketimin genel olarak kısıtlanmasını gerekli kılar ve böylece düzene karşı hoşnutsuzluğu artırır,
- Yığınların özlemlerini, karşılanabilen düzeyin ötesine itecek ölçüde yükselten okuma yazma bilenlerin oranını artırır, eğitim olanaklarına ve kamu iletişim araçlarına açılmayı kolaylaştırır,
- Yatırımların dağılımı ve tüketimin düzenlenmesi konusunda, bölgesel ve etnik çekişmeleri daha da büyütür,
- Grupların örgütlenme olanaklarını çoğaltır ve bunun sonucu olarak, hükümetin karşılamakta başarısız kaldığı grup istemlerini daha da güçlendirir.

Toplumların refah düzeyleri ve toplumsal değişme ile çatışma ve şiddet arasındaki ilişki hemen hemen her toplum için geçerlidir. Örneğin Türkiye’de siyasal şiddet olgusunun,

özellikle ekonomik kalkınmanın hızlandığı 1960-1980 döneminde arttığı gözlenmiştir. Tüm bu ekonomik değişimler sonucu sağlıklı büyüyen Türkiye kentleri (özellikle büyük kentler) gerilimin ve çatışmaların odak noktaları haline gelmiştir.

Ancak unutulmaması gereken, siyasal terörün çeşitli iç ve dış dinamiklerin etkilerinin birleşiminden kaynaklanan, karmaşık bir toplumsal huzursuzluk olduğudur. Bu nedenle siyasal şiddetin tek nedeni ekonomik ve sosyal dengesizliklerdir demek hata olur.

2.4.3.4. Medyada Şiddet

Artan şiddet olayları ile kitle iletişimi ve şiddet arasında bir ilintinin varlığı konusunda her ne kadar belirgin bir bağlantı ortaya konulmamışsa da kitle iletişim araçlarının şiddete yönlendirme ve etkilemesi üzerinde bir görüş birliğinden söz edilmektir.

Şiddet bireysel ve toplumsal bir olgu olarak psikolojik, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik boyutlar ile kitle iletişim araçlarında yer almakta ve toplumsal yaşamı etkilemektedir. Gazetelerde, televizyonda ve radyoda şiddet içeren haberler öncelikli durumdadır.

Çocuklar, gençler, yetişkinler, şiddet içeren olayları şu ya da bu şekilde yaşıyorlar. Şiddet hayatın her yerinde var. Ve tabii ki hayatın bir parçası olan kitle iletişim araçlarında da!

İmgeler yoluyla fiziksel şiddetin yoğun biçimde işlendiği filmler, diziler, reality showlar, haber programları toplumun ilgisini çekmektedir. Diyebiliriz ki, her gün bu tür şiddet içerikli yayınlarla karşı karşıya kalıyoruz ve komedi programları ne kadar doğal ve sıradansa bu tür yayınlar da o kadar doğal ve sıradan karşılanıyor. Hatta içinde bulunduğumuz zaman dilimi ve toplumsal yaşam biçimlerinde şiddet çok iyi bir eğlence olarak bile değerlendirilebilir. Çünkü, şiddeti içeren programlar, filmler, çizgi filmler televizyon sermayedarlarına iyi para kazandırmaktadır. Özellikle ticari televizyonların temel amacı kar elde etmek olduğundan bu televizyonlar da işin gereğini yapıyorlar ve şiddet filmlerinden sonra haber programlarını taşıyorlar şiddeti.

Televizyon, insanları nefret, kin ve hırsla doldurmaktadır. Şiddet içeren programlar ve yazılar incelendiğinde, insanların duygularının pazarlandığı gözlenmektedir. Örneğin, küçük kızını öldürülen annenin yüzündeki acı ifade en yakın çekimle aktarılıyor ve seyirci üzüntü ile öfke, nefret ile intikam duyguları arasında kayboluyor. Bu haberin hemen ardından yaşamın gülünç yanlarını içeren bir olay aktarılıyor ve bu kez kahkaha... Kısacası, televizyonun hızına duygularımız yetişemez hale geliyor. Her akşam ekran karşısında bu tür örnekleri farkına varmadan izliyoruz, düşünmeden algılıyoruz.

Medyaya yansıyan şiddet, en yıkıcı etkisini, etkiye en fazla açık durumdaki çocuklar ve gençler üzerinde göstermektedir. Şiddet onların davranışlarına, sözlerine, oyunlarına yansıyor.

Çocukların 3-4 yaşından başlayarak 12-13 yaşına kadar günde ortalama 1-2 saat çizgi film izledikleri, ayrıca çocukların ve gençlerin erişkinler için hazırlanan televizyon programlarını da seyrettikleri düşünüldüğünde, daha fazla şiddet bombardımanı altında kaldıkları görülür. Yapılan araştırmalar sonucunda da çocuğun saldırgan davranışları taklit ettiği belirlenmiştir (Akarcalı, 1996, s.553-560).

Bunun sonucunda kendini balkondan atarak uçmaya çalıştığını söyleyen ya da televizyonda izlediği filmde etkilenerek intihar eden çocuklar olduğu bilinmektedir. Dikkat çeken önemli bir konu şiddetin ölümlerle sonuçlanmasının yanında şiddetin özellikle çocuklar ve gençler tarafından öğrenilip örnek alındığıdır. Böylece şiddet çocuklardan başlayarak hızla toplumda yayılmaktadır. Bu tip programlar aynı zamanda suçun nasıl işleneceğinin tekniğini de öğretmektedirler.

Çocukların ve gençlerin bu programların etkisi altında, şiddeti bir sorunu çözme aracı olarak gördükleri ve şiddetin giderek normal karşılanmaya başladığı da yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır.

13 Nisan 1994 gün ve 3984 sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun” Türkiye’de Kitle İletişim Araçlarındaki Şiddeti önlemeye yönelik ilk çaba olarak kabul edilebilir. Söz konusu yasanın “yayın ilkelerini” belirleyen 4.maddesinin “g” bendinde şöyle ifade yer almaktadır: “Toplumun şiddet, terör ve etnik ayrımcılığa sevk eden ve toplumda nefret duyguları oluşturacak yayınlara imkan verilmemesi ilkesi...”

RTÜK yönetmeliğinin 7. maddesinde “Yayınlarda insanların ıstırapları, acıları, yaşadıkları felaketler, ölüm anları ve benzeri durumlar duygu sömürüsüne yol açacak, korku yaratacak veya izleyicileri dehşete düşürecek biçimde verilemeyeceği hükmü yer almaktadır.

Ancak birçok televizyon programında insanların nasıl saldırıya uğrayıp öldürüldükleri, nasıl tecavüze uğradıkları hem anlatılmakta hem de canlandırmalar yapılarak bu görüntüler ekrana taşınmaktadır. Bu durum yukarıda belirtilen RTÜK yönetmeliğinin 7. maddesi ile hem de Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’un 4.maddesindeki yayın ilkeleri ile çelişmektedir.

Önemle vurgulanması gereken, kitle iletişim araçlarının, kitleleri eğlendirmek ve onların hoşça vakit geçirmelerini sağlamanın dışında, çok daha farklı ve önemli işlevleri olduğudur. Yaşanan teknolojik gelişmelerin kitle iletişim sektörüne de yansımalarıyla medya toplumdaki en etkin güç merkezlerinden biri haline gelmiştir. Medya ulaştığı bu gücüyle, bireylerin tutum ve davranışlarını etkileyebilmenin, etkilemekle de kalmayıp bunları değiştirebilmenin en etkin yöntem ve araçlarına sahip hale gelmiştir (<http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=2356>).

Medyanın toplum üzerindeki etkisine en bilindik örnek, televizyona çıkmak için her akşam Boğaz Köprüsü'ne intihar gösterisi yapmaya koşan insanlardır. Bu etkinin daha çarpıcı bir örneği 20 Ekim 2000 tarihli Radikal Gazetesinde şu şekilde yer almıştır:

Haberin başlığı "Pokemon Gibi Atladı" Tüm dünya çocuklarının bir numaralı çizgi filmi Pokemon Mersin'de faciaya neden oluyordu. Mezitli Beldesinde yaşayan Ağırbaş Ailesinin 4 yaşındaki oğlu Ferhat Pokemon çizgi filmindeki kahramanlara özenerek uçmayı denedi. Oturduğu apartmanın 7. Katından atlayan Ferhat'ın yalnızca sol ayağı kırıldı. Ferhat "Neden düştün?" diye soran doktora "Pokemon'u izledim, Pokemon gibi uçtum." dedi.

Şiddet ile kitle iletişim araçlarının şiddeti özendirme olgusu arasında zorunlu bir bağıntı en azından henüz kanıtlanmış değildir. Ancak bu araçların şiddete yönelik davranışların doğmasına katkıda bulunan etmenlerden biri olduğu bir gerçektir.

Bu konuda son olarak Curran ve arkadaşlarının yaptığı araştırmaları (Barrett, Braham, 1995, s.57-58) sonucunda elde ettikleri bulguları vermek yerinde olacaktır.

- Kitle iletişimi alanında ileri derecede gelişmiş teknolojilerin kullanılması medyaya, çok geniş dinleyici ve izleyici kitlelerine ulaşma olanağı ve fırsatı tanıdı.
- Hızlı kentleşme ve sanayileşmeye paralel olarak dengesiz yapıda, anomik ve yabancılaşmış bir toplum türü ortaya çıkardı. Kendine ve toplumuna yabancılaşmış, kaypak, boşluk-anlamsızlık-değersizlik duyguları içinde, bunlarla ilişkili olarak da protest eğilimlere sahip bireylerden oluşmuş bu toplumlar, doğaları gereği kolay yönlendirilebilir (manipülasyona açık) bir konuma gelmişlerdir
- Kent insanı, kitle iletişim araçları karşısında göreceli de olsa savunmasız, çaresiz ve onlardan kolay etkilenir hale gelmiştir. Oysa, kırsal alanlarda yaşayan insanların hayatı, şehir insanına oranla daha oturmuş, kararlı ve dengeli bir görünüm arz eder. Halbuki şehir insanı da hızlı şehirleşme ve sanayileşme girdabına kapılmadan önce kararlı ve dengeli bir toplumsal ilişkiler ağına dayalı bir yaşantısı vardı. Yaşanan hızlı değişimler, bu insanların yaşamlarından böylesi varlıkları alıp götürdü.
- Birinci Dünya Savaşı yıllarından dünyada yaşananlar medyanın gücünü çarpıcı bir şekilde ortaya koyar. Bu dönemde kitle iletişim araçları, geniş halk kitlelerinin beyinlerinin yıkanmasında ve Avrupa'da faşizmin doğup gelişmesinde büyük rol oynadı.

2.4.3.5. Dinsel Şiddet

Din, çift yönlü kesen bir kılıç gibidir. Dinamik boyutu, insanlara kazandırılırsa, din toplumu bütünleştirir, toplumu uygarlık yolunda ciddi bir yarışın içine sokar. Bunun

sağlanamaması ise toplumu atomlara ayırır, insanları birbirine düşürür, hatta şiddet ve teröre kaynaklık edebilir. Bir başka deyişle, dinin bilimsel bir anlayışla yorumlanmaması, terör ve şiddet olaylarını, yapanlar açısından meşrulaştırıcı bir imkan sunar.

Şiddet içeren her türlü dini eylemin altında bilinçsizlik yatmaktadır. Din adına şiddet eylemlerine yönelen örgütlerin ellerindeki en önemli koz, bilinçsiz kişilerin inançlarını sömürerek istedikleri eylemleri gerçekleştirebilmeleridir. Beyinleri yıkanan eylemciler verilen görevi kutsal olarak algılamakta ve sonunda en büyük ödül olarak cennete gireceklerine inanmaktadırlar. Dinin bilinçsiz kişilere bu şekilde yanlış öğretilmesinin ne denli sonuçlar doğurduğu, gerek 11 Eylül saldırılarında, gerekse İstanbul'da meydana gelen patlamalarda görülmüştür.

Dini şiddetle ilgili örnekler çoğaltılabilir. Ancak burada asıl vurgulanması gereken başta her türlü dini şiddet eyleminin bilinçsiz ya da art niyetli kişiler tarafından kullanıldığıdır. Günümüz kent yaşamında ekonomik ve sosyal sıkıntılar içindeki insanlar kutsal saydıkları değerler kullanılarak şiddet eylemlerine yönlendirilmektedir. Özellikle iş bulamayan, ekonomik sıkıntı çeken ve kentle bütünleşemeyip kendini kent yaşamından soyutlayan insanların düşüncelerini değiştirmek daha kolaydır. Zaten kentte umduğu yaşamı bulamayan ve deyim yerindeyse kente küskün olan bu insanlar için şiddet eylemleri bir bakıma hesaplaşmadır. Üstelik yapılan eylem kutsaldır, Allah ya da Tanrı adına yapılır.

2.5.Kentsel Yaşam Kalitesi İçinde Güvenliğin Yeri

Nüfusun sürekli artış göstermesi, ortalama yaşam süresinin uzaması, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile üretimin sürekli artış göstermesi birçok ülkede nüfusun büyük çoğunluğunun kentlerde yaşamayı tercih etmesine neden olmuştur. Ülkemizde kentte yaşayanların oranı %70'lerde iken bu oran gelişmiş ülkelerde çok daha yüksektir.

Yaşam kalitesi insanların yaşam koşullarından, ilişkilerinden ve içinde yaşadıkları çevreden duydukları tatmin ve güven derecesini ifade eder (Erkul, Karakılıç, 2000, s.87). Bu nedenle güvenlik, sağlık, eğitim, kültür, ekonomik güvence ve konut gibi yaşam alanlarının tümünden duyulan memnuniyet düzeyi, yaşam kalitesini belirler.

Yaşam kalitesi kavramı aynı zamanda, bireylerin belli bir zamanda sahip oldukları kaynakları, yaşadıkları yerleri, fiziksel, toplumsal, çevresel ve psikolojik koşulları da içermektedir. Hızlı nüfus artışı, kentleşme, sanayileşme gibi faktörler, yaşam kalitesi kavramını belirleyen etmenler arasında yer alırlar.

Kentsel yaşam kalitesi ise, bir kentte çağdaş kent ve çevre standartlarının sağlanmasının yanında, kentli haklarının herkese sağlanmış olup olmadığı ile doğrudan ilgili bulunmaktadır (Erkul, Karakılıçık, 2000, s.88).

Kentsel yaşam kalitesi bir kentte yaşayanların kentin olanaklarından eşit oranda yararlanabilmesiyle de doğrudan alakalıdır. Kentliler eğitsel, kültürel, sanatsal ve siyasal tüm aktivitelere ihtiyaçları oranında ve etkin bir şekilde katılabilmelidirler. Kentsel yaşam kalitesi düzeyinin yüksek olduğu kent, bireyleri yalnızca barındıran değil, toplumsal, ekonomik, kültürel ve manevi ihtiyaçlarını da karşılayan, ona kent yönetimine katılması olanaklarını da sunan kenttir (Geray, 1998, s.327-328).

2.5.1. Kentli Hakları ve Avrupa Kentsel Şartı

Küreselleşmenin etkisiyle yerel değerlerin ön plana çıkarılması ve kentte yaşayanların oranının çok yüksek olması nedeniyle, gelişmiş ülkeler ve özellikle Avrupa Birliği ülkeleri kentte yaşayanların daha modern, sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürmeleri için kentli hakları kavramını ön plana çıkarmışlardır.

Kentsel yaşam kalitesinden, ancak hem tek tek bireylerin, hem de toplulukların haklarının güvence altına alındığı bir kentte söz edilebilir. Bu haklar hem kentlinin birey ya da insan olarak sahip olduğu insan haklarını, hem de bireyin içinde yaşadığı kentin ve içinde bulunduğu kentsel toplumun bir üyesi olarak o kentin kentsel ve çevresel değerleri üzerindeki hakların tümünü kapsamaktadır. Dolayısıyla denilebilir ki, kentli hakları; temel hakların, ekonomik, toplumsal ve kültürel hakların ve dayanışma haklarının gerçekleşme alanı olarak kent mekanında somutlaşmasıdır (Geray, 1998, s.335-336).

İnsan hakları temel çerçevesi içinde yer alan kentli hakları çok yeni bir kavramdır. Özellikle İkinci Dünya savaşının yıkıcı sonuçlarının ardından ortaya çıkan üçüncü kuşak haklar bağlamında değerlendirilebilir. Birinci ve ikinci kuşak haklar bireylerin tek tek sahip oldukları, devletten bir şeyler yapmayı ya da yapmamayı talep eden hakları içerirken, üçüncü kuşak haklar içinde yer alan kentli haklarının uygulanabilmeleri toplumda yaşayanların tutumuna bağlı olan haklardır. Bu anlamda kentli hakları, yerel hizmetlerin kaliteli ve etkin bir şekilde yürütülmesini, ekonomik, sosyal ve kültürel olanaklar yaratılmasını, topluluk duygusunun geliştirilmesini ve etkin katılımı içerir (Yıldırım, 1994, s.153).

Avrupa Kentsel Şartı ilkelerinin ana başlıkları ise;

- 1. Ulaşım ve dolaşım,**
- 2. Kentlerde çevre ve doğa,**

3. Kentlerin fiziki yapıları,
4. Tarihi kentsel yapı mirası,
5. Konut,
6. Kent güvenliğinin sağlanması ve suçların önlenmesi,
7. Kentlerdeki özürü ve sosyo ekonomik bakımdan engelliler,
8. Kentsel alanlarda spor ve boş zamanları değerlendirme,
9. Yerleşimlerde kültür,
10. yerleşimlerde kültürlerarası kaynaşma,
11. Kentlerde sağlık,
12. Halk katılımı, kent yönetimi ve kent planlaması,
13. Kentlerde ekonomik kalkınma şeklidir" (www.ihd.org.tr/makale/kent4.html).

Avrupa Kentsel Şartı ile iyi bir kentin nasıl olması gerektiği belirtilmiştir. Ancak şartnameyi kabul etmiş ülkelerden biri olan ülkemiz kentlerine bakıldığında sorunun uygulama konusunda çıktığı görülmektedir. Önceki bölümde Türkiye’de kentleşme başlığı altında incelediğimiz gibi ülkemizde kentleşme hızlı ve çarpık bir şekilde gelişmiştir. Ülkenin doğusu ile batısı arasındaki gelişmişlik farkı nedeniyle sürekli batı bölgelere göç yaşanmış ve bu hareketler yoğun olarak büyük şehirlere doğru olmuştur. Bu nedenle ülkemizde özellikle büyük kentlerin modern ve sağlıklı yaşam koşullarından çok uzak bir görünüme sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu sorunları en çarpıcı örneği büyük şehirlerimizde nüfusun büyük bölümünün yaşadığı gecekondu alanlarıdır.

2.5.2. Kentli Hakları Deklarasyonu

Kentli hakları alanında, Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında kabul edilen Avrupa Kentsel Şartı referans olarak gösterilebilir. Avrupa Kentsel Şartı 20 maddelik bir deklarasyon ile 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır.

1. Güvenlik,
2. Kirletilmemiş, sağlıklı bir çevre
3. İstihdam
4. Konut
5. Dolaşım
6. Sağlık
7. Spor ve dinlenme

8. Kùltür
9. Kùltürler arası kaynaşma
10. Kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre
11. İşlevlerin uyumu
12. Katılım
13. Ekonomik kalkınma
14. Sürdürülebilir Kalkınma
15. Mal ve hizmetler
16. Doğal zenginlikler ve kaynaklar
17. Kişisel bütünlük
18. Belediyeler arası işbirliği
19. Finansal yapı ve mekanizmalar
20. Eşitlik şeklindedir.

Deklerasyonun 20 maddelik başlıklarından ilki güvenlik konusudur. Günümüz kentlerinde bu konu artan toplumsal şiddet olayları nedeniyle oldukça tehdit edici boyutlara ulaşmıştır. Kentler artık gün ışığı altında ve kalabalık ortamlarda cinayetlerin işlendiği, kap-kaç çetelerinin her yaştan ve her sosyal- ekonomik gruptan insanları tehdit ettiği korku mekenları haline gelmiştir. İnsanların sokağa çıkmaya korktuğu günümüz kentlerinde tehlikenin ne zaman, nereden ve kimden geleceği belirsizdir. Bu durum kentlilerin yaşam kalitesini düşürmektedir diyebiliriz. Kentli insanı örgütler içinde doğan, eğitilen, çalışan ve boş zamanlarını değerlendiren insan olarak tanımlamıştık. Ancak artık kentli insan gerekmedikçe sokağa çıkmayan, kendini eve hapseden ancak evinde dahi şiddet olaylarından nasibini alan insan durumuna düşmüştür.

Avrupa Birliği'ne üyelik süreci nedeniyle Türkiye'nin ekonomik, kültürel ve siyasi alanda yaptığı reformların yanında Avrupa Kentsel Şartı konusunda da gereken adımların atılması gerekmektedir. Böylece daha çağdaş, güvenilir ve huzurlu mekanlarda yaşayan uygar bir toplum olabiliriz.

2.6.Dezavantajlı Olma Durumlarından Örnekler

Engelliler, sakatlar, yaşlılar, çocuklar ve hamileler, yoksullar, sorunlu gençler ve kadınlar dezavantajlı toplumsal grupları oluşturmaktadır (DPT Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001, s.124).

Dezavantajlı grupların kapsamını bu şekilde belirledikten sonra dezavantajlı olma durumu ile ilgili örnekleri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Kaynaklara ulaşamama ya da yetersiz ulaşma,
- Temel ihtiyaçların yetersiz karşılanması ya da karşılanamaması,
- Hizmetler ulaşamama,
- Uygun barınma koşullarına sahip olmama,
- Yeterli gelire sahip olmama,
- Sosyal ihtiyaçlarını karşılayamama,
- Yoksulluk ve yoksunluk içinde olma,
- Eğitim alamama,
- Yeterli güvenliğe sahip olamama,
- Şiddet ortamlarında bulunma,
- Şiddete maruz kalma,
- Fiziksel engelli olma,
- Sağlık ve sosyal güvenliğin olmaması,
- Kendini gerçekleştirememe,
- Çok küçük ve yüksek yaş aralığında olma,
- Siyasal alanda karar mekanizmalarına katılamama,
- Biyolojik, sosyal ve siyasal gereksinimlerini karşılayamama.

Dezavantajlı grupların kentsel yaşama tam olarak katılımının sağlanamaması en önde gelen sorunlardandır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde toplumu oluşturan bireylerin eşit hak ve özgürlüklere sahip olduğunu vurgulayarak ortadan kaldırılmaya çalışılan dezavantajlılık durumu, ülkemizde de Anayasa ve yasalarla merkezi ve yerel yönetimlere sosyal hizmet ve yardımları düzenleme yetkisi verilerek; konuyla ilgili çözüm önerileri Beş Yıllık Kalkınma Planlarında ve Hükümet Programlarında yer alarak düzenlenmeye çalışılmış, ancak uygulama konusunda yeterli etkinliğe ulaşılamamıştır (DPT Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001, s.124).

1984 yılından sonra yeniden yapılanma ve gelirlerin artırılmasına paralel olarak, büyük şehir belediyeleri ve ekonomik durumu yeterli olan bazı belediyeler, merkezi yönetimin ilgi alanında bulunan sosyal hizmet ve yardımları yapmaya başlamıştır. Örneğin, kimsesiz sokak çocuklarını koruma merkezleri, kadın sığınma evleri, düşkün evleri, huzurevleri, aşevleri kurulması; yoksullara yardım sağlanması, gezici sağlık merkezi, yaşlılara ücretsiz pasaport uygulamaları ile öğrencilere burs verilmesi gibi hizmetler sunulmaktadır. Bireylerin günlük

yaşamlarını sürdürdüğü kent yaşamı içinde yerel yönetimlerin, dezavantajlı gruplara yönelik projelerin üretilmesi ve hayata geçirilmesi konusunda merkezi yönetime oranla daha etkin olma ve gereksinimlere cevap verme yetkisine sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak dezavantajlı gruplarla ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşlarının hem merkezi hem de yerel yönetimlerde temsili sağlanamamaktadır.

Ayten Alkan'ın doktora tezi çerçevesinde Ankara'da yapmış olduğu bir araştırmaya göre, komşu ziyaretleri ve kapı önüne çıkma dışında kadınların %42'sinin haftada bir ve daha az dışarı çıktığı saptanmıştır. Bu durum her iki kadından birinin başlıca yaşam alanının ev ve yakın çevresi olduğunu göstermiştir. Yine aynı çalışmaya göre, kent içi ulaşım ve dolaşım sırasında sarkıntılığın kadınlar için bir rahatsızlık unsuru olma oranını ortalama olarak %41'dir. Buradan yola çıkarak kadınların kentte tacize uğrama oranlarının %100'e yaklaşabileceği düşünülmüştür. Kent ile ilişki kadınlar açısından mekanla olduğu kadar zamanla da sınırlıdır. Araştırmaya katılan kadınların %34'ü kendilerine eve dönüş saati olarak havanın kararmasını baz almaktadırlar ve hava kararmadan evde olmaya dikkat etmektedirler. Bu açıklamalara göre kadınların kentte ne mekanı ne de mekanda güvenliğinin olmadığı sonucu çıkmaktadır (Alkan, 2000-2002, s.2-5).

Kadınlar, ekonomik ve siyasal anlamda az gelişmiş toplumlarda geleneksel düşünce kalıplarının da etkisiyle göz ardı edilen sosyal dezavantajlı gruplardan en önemlisidir. Kadınların kamusal yaşama katılması ve kendilerini özgürce ifade edebilmesi için kentsel sistemler oluşturulurken sıklıkla karşılaştıkları taciz, dayak, güven duygusundan mahrum olma, kentsel ulaşım ve çalışma koşulları gibi sorunlar ve zorluklar gözönünde bulundurulmalıdır. Bu konularda çözüme ulaşmak için kadınlar da planlama sürecine katılmalı ve kendi kurdukları sosyal örgütlerin sayısını artırarak karar alma aşamasında söz sahibi olmalıdırlar. Bunu sağlayabilmek için kadınların merkezi ve yerel yönetimlerin meclislerinde daha yüksek oranda temsilinin sağlanması şarttır (DPT Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2001, s.130).

2.7.Kent Yönetimlerinin Güvenlik Konusundaki Roller

Merkezden yönetim ve yerinden yönetim birbirinin alternatifi olarak geliştirilmiş iki yönetim biçimidir. Yerinden yönetim sisteminde merkez ile taşra uzantıları arasındaki ilişkiler, merkezi yönetimin tam aksine olabildiğince gevşetilmiştir. Örgütün merkez dışındaki birimlerinde de karar ve yürütme organları ile kendi bütçeleri olduğu için kendi kararlarını alıp kendi bütçesi ile bu kararları uygulama yetkisine sahiptir. Bu genel özelliklere sahip

yerinden yönetim kuruluşlarına Türk kamu yönetiminde il özel idareleri, belediyeler, köy ve belirli ölçüde mahalle yönetimleri örnek olabilir.

Modern insanın en çok yine insandan korktuğu günümüz dünyasında, nüfus yoğunluğunun dolayısıyla farklı kültürden ve ekonomik sınıftan insanın en yoğun bulunduğu kentler aynı zamanda modern insanın korkularını en fazla yaşadığı alanlar olarak kabul edilebilir. Bu nedenle kent güvenliği modern dünyada önemli sorunların başına yerleşmiştir. Kentte huzuru ve güvenliği sağlamak ve kentin kamu düzeni içinde yönetilmesinden sorumlu kentin en büyük mülki amiri olan validir. Valinin en başta gelen görevlerinden biri kentin güvenliğini sağlamaktır. Bu amaçla kendisine doğrudan bağlı olan il emniyet müdürlüğü ve il jandarma alay komutanlığı ile çalışır. Vali devletin, hükümetin, merkezdeki tüm bakanlıkların ve ilde uzantısı bulunan kamu kuruluşlarının ildeki temsilcisidir. Kısaca vali ilin cumhurbaşkanı, başbakanı ve tek tek tüm bakanlarıdır diyebiliriz. Vali kentte kamu düzenini ve kentin huzurunu sağlamakla görevlidir (Öztekin, 2002, s.274). Merkezi yönetimlerin görevlerinin başında yer alan güvenlik yerel yönetim birimlerinin görevleri arasında da yer almaktadır. Yerel yönetim birimlerinin başlıca görevleri, belde halkının sağlık, esenlik ve refahını sağlamak ve düzenin bozulmasını engellemek olarak özetlenebilir.

Küreselleşme sürecinin sonucunda modern ulus devleti aşındırması ile yerel yönetimlerin ön palan çıkarılarak ve yerel sivil toplum örgütlerinin ve kültürlerin güçlendirilerek demokratikleşme çabaları desteklenmiştir. Dünya çapında yayılan yerelleşme hareketleri sonucunda merkezi yönetimin sorumlulukları giderek azalmaya ve yerel yönetimlerin görev sayısı artmaya başlamıştır. Önceleri yalnızca ekonomi, sağlık, kültür ve imar konuları ile ilgili olan belediyelerin görev alanları daha da genişlemiş ve yerel yönetimlerden daha etkin çözümler beklenir hale gelmiştir. Bu anlamda yerel yönetimlerin pek çok görevinin merkezi yönetim tarafından yürütüldüğü günümüz Türkiye'sinde 2003 yılında başlatılan ve yerel yönetimlerin görev karmaşasına son vermeyi amaçlayan Kamu yönetimi reform tasarısı ile hem daha etkin yönetim anlayışı oluşturulmaya hem de hizmetlerin daha hızlı bir şekilde yapılması sağlanamaya çalışılmaktadır.

Merkezi yönetim tarafından artan kentsel şiddet olaylarının önüne geçmek amacıyla ceza kanunlarında yeni düzenlemeler yapılmaktadır. TCK bu amaçla yeniden düzenlenmiş ve 1 Haziran 2005 tarihinde yeni düzenlemelerle yürürlüğe girmiştir. Yeni ceza yasasında özellikle artan kap-kaç, gasp gibi kentsel şiddet olayları ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Yeni TCK'nın 142. maddesinde kap-kaç nitelikli hırsızlık olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, taşınabilir bir malı yarar sağlamak amacıyla çalan kimseye 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası veriliyor. Malın kullanıcının rızası olmadan çalmak hırsızlık olarak tanımlanmaktadır. Hırsızlık tekrara etmişse cezası ağırlaştırılmaktadır. 142. maddenin ikinci bölümünde kap-kaç,

elde veya üstte taşınan eşyayı çekip almak ya da özel beceriyle çalınması hali şeklinde tanımlanmıştır. Bu şekilde işlenen suç, 3 ile 7 yıla kadar hapis cezası gerektirmektedir. Suç, beden ve ruh bakımından kendisini savunamayacak birine karşı işlenmişse, örneğin çocuklar ya da yaşlılar gibi, ceza 3'te 1 oranında artırılmaktadır. Buna göre, kap-kaç biçiminde işlenmiş suçlara yargıç 3 yıldan az ceza verememektedir. Bu eylemler gasp sayılarak en üst sınırdan cezalandırılmaktadır. Gasp ise, hırsızlığın tehdit ve şiddet kullanılarak yapılması durumudur ve yeni TCK'ya göre cezası 15 yıldan 10 yıla indirilmiştir. Gaspta kişiye karşı şiddet ve korkutma durumu olduğu için cezası daha ağırdır. Bir diğer önemli konu çocukların cezai sorumluluğunun olmamasını kullanarak, onları suça azmettirenlere verilen cezanın artırılması ve yakalanan çocuklara mutlaka avukat sağlanarak azmettiricilerin ortaya çıkarılmasıdır. Tüm bu düzenlemeler yeni TCK'nın artan kentsel şiddet olaylarını ve özellikle kap-kaç suçunun ulaştığı noktaları göz önüne aldığını göstermektedir.

Ancak cezalandırmak olay yaşandıktan sonra ortaya çıkan bir süreçtir. İlk olarak suçun önlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır ki, suç oranları azaltılabilsin. Çünkü toplumun mevcut sosyo-ekonomik düzeyi değişmedikçe cezaların artmasının ya da azalmasının suç oranlarına etkisi tahmin edildiği kadar çok değildir. Bu nedenle suç önlemek isteniyorsa öncelikli olarak suçun neden işlendiği sorusunun sosyo-ekonomik nedeni araştırılmalı ve buna yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Kentsel şiddeti önlemeye yönelik olarak yapılabilecek çalışmalar şiddetin yaşandığı kentlere göre değişim gösterebilir. Örneğin bazı kentlerde yeni iş imkanlarının kurulması kentsel şiddet olaylarını azaltırken, bazı kentlerde güvenlik görevlilerinin sayısını artırmak daha öncelikli bir çözüm önerisi olabilir. Bu nedenle kentlerin güvenlik konusundaki gereksinimlerini ve yaşanan kentsel şiddet olaylarının temelinde yatan nedeni en iyi bilecek olan yerel yönetim birimleri ile işbirliği içinde çözüm önerileri geliştirilmelidir. Böylece olaylar yaşandıktan sonra cezalandırmak yerine, olaylar yaşanmadan önlem almak mümkün hale getirilerek kentsel yaşam kalitesini düşüren etkenlerin başında yer alan kentsel şiddet olaylarının en aza indirilmesi sağlanabilir.

Bu amaçla yerel yönetimlere halkın katılımının sağlanması ve temsil oranının artırılması gerekmektedir. Bu konuda Brezilya'da 1989 yılında hayata geçirilen ve 1996 yılında İşçi Partisinin belediye yönetimini eline almasıyla pekişen Porto Alegre Yerel Yönetim Modeli örnek alınabilir. Doğrudan demokrasi, halkın doğrudan katılımı ve denetimi gibi özelliklere sahip olan Porto Alegre'de okuma-yazma oranı %98, temiz su kullanma oranı %99.5 ve kanalizasyon sistemine ulaşım düzeyi %84 oranındadır. Bu gibi kentsel yaşam kalitesini etkileyen pek çok konuda oldukça iyi sonuçlara ulaşılan kent 2003 yılında BM tarafından dünyada en iyi yaşam kalitesi olan ikinci kent olarak seçilmiştir. Bu sistem şu şekilde özetlenebilir. Katılımcı bütçe modeli her yıl Mart ayında toplanan ve dört aşamada

tamamlanan bir süreç içerisinde kentin harcamaları ve vergi gelirleri demokratik ve şeffaf bir biçimde denetime tabi tutulmaktadır. Bütçe hazırlanmadan önce 16 bölgede düzenlenen toplantılara 50.000 kişi katılmaktadır. Böylece demokratik, katılımcı ve şeffaf bir yönetim sağlanarak, halkın ihtiyaçları doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirilmektedir (Tanatar, 1998, s.43-48).

Ülkemizde kentlerde giderek keskinleşen ekonomik ve sosyal eşitsizlikler ile ihtiyaçların bölgelere göre farklılaşması kentsel yaşamda tüm sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Bu model uygulanarak, her kesimin öncelikli ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve eşitsizliklerin azaltılması sağlanabilir. Yerel hizmetler, yerel halkın yaşantısının huzur ve sükun içinde geçmesini sağlamak amacıyla olduğuna göre, bu amaca en uygun hizmet olan iç güvenlik hizmetinin yerel olarak sunulabileceği ve hatta sunulması gerektiği söylenebilir (Aydın, 2002, s.410).

3. ANTALYA'DA KENTSEL ŞİDDET VE KORKUNUN İRDELENMESİ

3.1. Antalya Kenti Genel Bilgileri

Antalya çok eski yerleşimlerin bulunduğu illerin başında gelir. İl merkezinin kuzeybatısında bulunan Karain mağarasında yapılan kazılarda M.Ö. 2000 yılından bu güne kadar kesintisiz bir uygarlığın varlığı ortaya çıkmıştır.

Tarihi eser ve kalıntıların açık hava müzesi gibi geniş bir alana dağıldığı Antalya'da tarih öncesi Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğuna ait izler yan yanadır.

Akdeniz Bölgesi'nin batı kesiminde yer alan Antalya'da Toros Sıradağları kentin kara sınırlarını meydana getirmektedir. Kent güneyinde Akdeniz, doğusunda İçel, Karaman ve Konya, kuzeyinde Isparta ve burdur, batısında ise Muğla illeri ile çevrelenmektedir. Antalya Akdeniz iklimi içinde yer almasına rağmen iklimin etkilerinin denizden uzaklaştıkça ve yükseklik attıkça azaldığı görülmektedir.

Antalya'nın toplam yüzölçümü 20.591.010 dekadır. Türkiye alanının %2,6'sını kapsamaktadır. Bu alanın %20,16'lık bölümü olan 4.150.160 dekarını Tarım Alanları, %4,98 ile 1.024.650 dekarını çayır-mera, %55,12 ile 11.350.600 dekarını orman ve fundalıklar, %0,025 ile 52.080 dekarını su yüzeyi ile %19,49'luk oran ile 4.013.520 dekarını da tarım dışı alanlar ve yerleşim alanları oluşturmaktadır (www.antalya.gov.tr).

3.1.1. Antalya İli İdari Yapılanması

Kamu yönetimi bağlamında illerde idari yapılanmalar kentlerin güvenlik ve kentli haklarını belirleyen etkenlerin başında gelmektedir. Antalya İli Merkez, Akseki, Alanya, Elmalı, Finike, Gazipaşa, Gündoğmuş, Kaş, Korkuteli, Kumluca, Manavgat, Serik, 1987 yılında kurulan Kale, 1990 yılında kurulan İbradı ve Kemer olmak üzere 15 ilçe, 19 bucak, 545 köy ve bulunmaktadır. Yerleşmeler aşağıda tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Antalya İlinin Yıllara Göre Belediye ve Köy Sayısı

YILLAR	BELEDİYE SAYISI	KÖY SAYISI
1997	74	572
1998	74	576
1999	103	543
2000	103	543
2001(6 aylık)	103	545

Kaynak: DİE, 1980-2003 İl Göstergeleri, Ankara, 2005.

3.1.2. Antalya Kenti Demografik Bilgileri

Türkiye'deki hızlı nüfus artışı Antalya'yı da etkilemiş ve 1990 sayımında 378.208 olan Antalya il merkezi nüfusu 2000 sayımında 603.190 olarak belirlenmiştir. Nüfus artış hızı %046.67 olan Antalya, nüfus büyüklüğü açısından Türkiye'nin yedinci büyük kentidir. 20.723 km² yüzölçümüne sahip olan Antalya'nın toplam nüfusu 2000 yılı genel nüfus sayımına göre 1.719.751'dir. İl-ilçe merkezleri, bucak ve köyler dahil yıllık nüfus artış hızı %041.79'dur. Antalya toplamda 3.98 olan hane halkı büyüklüğü il ve ilçe merkezlerinde 3.72, bucak ve köylerde 4.38'dir. Antalya'da nüfusun %58.64'ü doğma büyüme Antalya'dır (DİE, 2003, 82-112).

Tablo 3.2. Antalya'nın İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusları

İLÇELER	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM
	NUFUSU	NUFUSU	
Merkez*	936.330	783.421	1.719.751
Akseki**	10.563	31.903	42.467
Alanya**	88.346	169.325	257.671
Elmalı**	14.561	25.480	40.041
Finike**	9.746	32.341	42.087
Gazipaşa**	16.536	28.005	44.541
Gündoğmuş**	5.021	16.492	21.513
İbradı**	6.991	3.835	10.826

Kale**	13.900	8.270	22.170
Kaş**	6.361	41.158	47.519
Kemer**	17.255	37.837	55.092
Korkuteli**	16.521	35.059	51.580
Kumluca**	25.081	36.289	61.370
Manavgat**	71.679	127.706	199.385
Serik**	30.579	78.781	109.360
TOPLAM	936.330	783.421	1.719.751

Kaynak : * DIE; 2000 Genel Nüfus Sayımı, Ankara, 2003. ** Antalya Valiliği 30.11.1997 günü yapılan nüfus verileri

Tablo 3.3. Antalya İli ve Diğer Büyük İllerin Nüfus Yoğunlukları

Kişi/km2	1980	1985	1990	2000	2000 Yılı Nüfus Artış Hızı (0/00)*
Türkiye	58	65	73	88	18.28
İstanbul	830	1023	1280	1885	33.09
Ankara	93	108	126	158	21.37
İzmir	165	194	225	281	22.38
Antalya	36	43	55	83	41.79

Kaynak: *DIE; 2000 Genel Nüfus Sayımı; Ankara, 2003. DIE, 1980-2003 İl Göstergeleri, Ankara, 2005.

Tüm bu sonuçlar incelendiğinde Antalya'nın nüfus yapısının Türkiye'nin nüfus yapısı ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Kentsel yaşam kalitesi ve haklarının yerine getirilmesinin, kentlerde güvenliğin sağlanmasının önündeki en önemli engellerden birisi yıllık nüfus artış hızının yüksekliğidir. Göç alan kentlerin başında gelen Antalya diğer büyük kentlerle dahi kıyaslandığından binde 41.79 nüfus artışı ile 1. sırada yer almaktadır.

3.1.3. Antalya Kentinde Şahsa Karşı İşlenen Suç Oranları

Hızlı nüfus artışının sonunda, kentlerde hizmetlerin yetersiz kalması, gecekondulaşma oranının artması gibi sonuçlar doğurarak kent yaşamını kentliler açısından zorlaştırmaktadır.

Ancak bu sürecin önemli sonuçlarında biri de kentlerde artan şiddet olayları ile kentte yaşama korkusunun ortaya çıkmasıdır.

Özellikle son birkaç yıla damgasını vuran olayların başında kentsel şiddet olaylarının önüne geçilemez bir şekilde artması gelmektedir. 2003 yılı ile 2004 yılı şahsa karşı işlenen suçların karşılaştırmasında Türkiye genelinde bu suçların binde 10 oranında arttığı, Antalya’da ise binde 9 oranında azaldığı istatistiksel verilerde yer almaktadır. Bu istatistiksel verilerin aksine Antalya kentinde yaşayanların artan şiddet olaylarından şikayetçi olduğu bir gerçektir. Antalya’da 2004 yılı suç verileri incelendiğinde ise oranların Türkiye genelinin üstünde olduğu görülmüştür. Kasten öldürme suçu için emniyet genel müdürlüğünün 2004 verilerine göre Antalya’da faili bilinen 46 bilinmeyen 6 toplam 52 olay yaşanmıştır. Bu durum sonucunda 100.000 kişiye düşen olay sayısı 6 olarak belirlenmiştir. Bu rakam 4 olan Türkiye ortalamasının ve diğer büyük iller ortalamasının üstündedir.

Tablo3.4. 2004 Yılı Kasten Öldürme Suç Rakamlarının İller İle Karşılaştırması

İLLER	KASTEN ÖLDÜRME			
	Faili Bilinen	Faili Bilinmeyen	Toplam	100.000 Kişiye Düşen Olay Sayısı
İstanbul	339	123	462	5
Ankara	110	19	129	3
İzmir	154	20	174	6
Antalya	46	6	52	6
Türkiye	1590	248	1838	4

Kaynak: Emniyet genel müdürlüğü web sitesi istatistik bilgileri, www.egm.gov.tr

Öldürmeye teşebbüs suçlarında ise Antalya’da faili bilinen 15, faili kaçmış olan 4, toplam 19 olay yaşanmıştır. 100.000 kişiye düşen olay sayısı Ankara’da sıfır, İstanbul, İzmir ve Türkiye genelinde ise 1 iken Antalya’da 2 olarak belirlenmiştir.

Tablo3.5. 2004 Yılı Öldürmeye Teşebbüs Suç Rakamlarının İller İle Karşılaştırması

İLLER	ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜS			
	Faili Bilinen	Faili Firar	Toplam	100.000 Kişiye Düşen Olay Sayısı
İstanbul	34	23	57	1

Ankara	5	0	5	0
İzmir	16	0	16	1
Antalya	15	4	19	2
Türkiye	349	41	390	1

Kaynak: Emniyet genel müdürlüğü web sitesi istatistik bilgileri, www.egm.gov.tr

2004 yılı emniyet verilerine göre Antalya’da daha fazla yaşanan suçlardan biri kasten yaralama olarak belirlenmiştir. Faili bilinen 542, faili kaçmış olan 148 toplam 690 yaralama olayı yaşanmıştır. 100.000 kişiye düşen olay sayısı Antalya’da 74 olarak belirlenirken bu rakam Türkiye’nin nüfus açısından en büyük kenti olan İstanbul’da 59, Ankara’da 47, İzmir’de 67 ve Türkiye ortalaması 54 olarak saptanmıştır. Bu sonuçlara göre Antalya’nın özellikle kasten yaralama olaylarında Türkiye genelinin çok üstünde bir orana sahip olduğu söylenebilir.

Tablo3.6. 2004 Yılı Kasten Yaralama Suç Rakamlarının İller İle Karşılaştırması

İLLER	Faili Bilinen	Faili Firar	Toplam	KASTEN YARALAMA	
				100.000	Kişiye Düşen Olay Sayısı
İstanbul	4067	1623	5690		59
Ankara	1736	194	1930		47
İzmir	1610	274	1884		67
Antalya	542	148	690		74
Türkiye	22061	3435	25496		54

Kaynak: Emniyet genel müdürlüğü web sitesi istatistik bilgileri, www.egm.gov.tr

Kadınların kentsel yaşam içinde yaşadıkları korkuların başında gelen tecavüz korkusu, rakamlarla da Antalya’da yaşayan kadınların durumunu anlatmaya yetmektedir. 2004 yılı içinde faili bilinen 50, faili bilinmeyen 3 toplam 53 ırza geçme olayı yaşanmıştır. Türkiye, İstanbul ve Ankara ortalamasının 2, İzmir ortalamasının 3 olduğu ırza geçme suçlarında Antalya’da 100.000 kişiye düşen olay sayısı 6 olarak saptanmıştır. Sonuçlara göre Antalya’da şiddet olaylarının diğer büyük kentlerle karşılaştırıldığında oldukça yüksek olduğu ve özellikle kadına yönelik şiddetin boyutlarını en belirgin şekilde aktaran tecavüz suçlarının rakamları kadınların Antalya’da yaşadığı kentsel korkuyu gözler önüne sermektedir.

Tablo3.7. 2004 Yılı Irza Geçme Suç Rakamlarının İller İle Karşılaştırması

İLLER	Faili Bilinen	Faili Firar	Toplam	IRZA GEÇME	
				100.000	Kişiyeye Düşen Olay Sayısı
İstanbul	154	10	164		2
Ankara	81	2	83		2
İzmir	69	4	73		3
Antalya	50	3	53		6
Türkiye	1108	42	1150		2

Kaynak: Emniyet genel müdürlüğü web sitesi istatistik bilgileri, www.egm.gov.tr

Bu genel verilerin ardından Antalya Kent Konseyi bünyesinde yer alan Toplum Çalışma gruplarından birinin 17.02.2000 tarihinde kentteki suç olayları ve suçun cinsiyete göre dağılımına ilişkin yaptığı çalışma içinde, 1999 yılında Antalya merkezinde bulunan Ceza ve İdare Mahkemelerine intikal eden davaların sonuçlarına ilişkin istatistikler oluşturulmuştur.

1999 yılı içinde Antalya merkezinde Ceza Mahkemelerinde toplam 15.634 dava görülmüştür. Bu davalarda suçun türü incelendiğinde, 2918 Sayılı Trafik Kanunu'na ilişkin suçlar 3810 dava ile ilk sırada yer almaktadır. 1124 dava hırsızlık, 823 dava tedbirsizlik sonucu yaralama, 393 dava tehdit, 138 dava dikkatsizlik sonucu ölüme sebebiyet verme, 125 dava, sarkıntılık, 113 dava irza geçme suçlarından dolayı açılmıştır.

Buna göre, açılan toplam 15.634 davada, toplam 21.338 sanık yargılanmış ve bu sanıklardan %90.1'i 18 yaşını aşmış erkek, %4.8'i 15-17 yaş arası erkek, %4.3'ü 18 yaşını aşmış kadın, %0.34'ü 15-17 yaş arası kadın, %0.27'si 11-14 yaş arası erkek ve %0.074'ü 11-14 yaş arası kız çocuklarından oluşmaktadır. Bu verilere göre suç oranlarının cinsiyete göre dağılımında erkeklerin sayısının daha fazla olması, kadınların daha mağdur konumunda olduğunun bir göstergesi olmaktadır.

Tablo3.8. 1999 Yılı Antalya Merkezde Yaşlara ve Cinsiyete Göre Açılan Davalarda Yargılananların Sayısı

11-14 Yaş Arası		15-17 Yaş Arası		18 Yaşını Aşmış	
Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
59	16	1032	73	19.236	922

Kaynak: Yerel Gündem 21 Antalya Kent Konseyi 9. Dönem Çalışma Raporu, 2000, s.36.

Antalya merkezde gerek ceza mahkemelerindeki ve gerekse idare mahkemelerindeki davalar incelendiğinde kentte işlenen suçlarla, kente karşı işlenen suçların nedenlerinin; gelir

dağılımındaki adaletsizlik, ekonomik kriz ve bunlara bağlı eğitim-kültür eksikliği, plansız ve çarpık kentleşme, hızlı nüfus artışı, göç, erkek egemen eğitim ve kültür anlayışından kaynaklandığı göze çarpmaktadır (Yerel Gündem 21 Antalya Kent Konseyi 9. Dönem Çalışma Raporu, 2000, s.36).

Kentte suç ve kente karşı işlenen suçlar, nüfus ve göç, çocuklar ve kent, halkın yerel yönetimlerden beklentileri, yaşlılar ve kent, özürülülerin toplum yaşamına katılımı, kent ve siyaset, yoksulluk ve yoksulluğun toplum yaşamı üzerindeki etkileri gibi konular önem kazanmaktadır. Kentin karmaşası özellikle, kadımlar, engelliler, yaşlılar ve çocuklar için yaşamı zorlaştırmaktadır ve kentte korkuyu en çok hissedenler bu gruplardır. Şiddet olaylarına maruz kalanların da çoğunlukla en savunmasızların oluşturduğu bu grup olduğu söylenebilir.

3.1.4. Antalya Kenti Sosyo - Ekonomik Durumu

DPT kaynağından alınan bilgiler doğrultusunda 2. derece gelişmiş iller içinde yer alan Antalya İli 1996 yılında sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre 0.97902 endeks ile 7. sırada iken, 2003 verilerine göre 0.91480 endeks ile 10. sıraya gerilemiştir.

Tablo3.9. 2003 Yılı Antalya İlinin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralamasındaki Yeri

İl	Endeks	Sıralama	Endeks	Sıralama
	1996	1996	2003	2003
İstanbul	4.87902	1	4.80772	1
Ankara	3.32447	2	3.31483	2
İzmir	2.70798	3	2.52410	3
Antalya	0.97902	7	0.91480	10

Kaynak : DPT İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması 2003, Yayın No. 2671, Ankara, 2003 verilerinden derlenmiştir s.55-56.

1999 yılında Türkiye Gayri Safi Yurtiçi Hasıla cari fiyatlarla 77.4 katrilyon TL, cari fiyatlarla gelişme hızı % 48.2, sabit fiyatlarla (1987 yılı) Türkiye Gayri Safi Yurtiçi Hasıla 110.6 katrilyon TL, sabit fiyatlarla gelişme hızı %-4.7 olmuştur. Antalya'da 1999 yılında cari fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla 2 katrilyon TL ve gelişme hızı %41.7, sabit fiyatlarla (1987 yılı) Gayri Safi Yurtiçi Hasılası 2.8 katrilyon TL ve gelişme hızı %-6.7 olarak gelişmiştir.

Tablo 3.10. Kişi Başına Düşen GSYİH'nın İllere Göre Dağılımı

	1990	1995	2001
Türkiye	2.655	2.727	2.146
İstanbul	4.303	4.037	3.063
Ankara	3.636	3.996	2.752
İzmir	4.156	4.093	3.215
Antalya	2.940	3.079	2.193

Kaynak: DİE, 1980-2003 İl Göstergeleri, Ankara, 2005.

Türkiye genelinde 1999 yılı Cari Fiyatlarla Kişi Başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla 2.847 dolar ve gelişme hızı %46.2 olarak gerçekleşmiştir. Antalya' da cari fiyatlarla Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla 1999 yılında 2.972 dolar ve gelişme hızı %36.7 olarak gerçekleşmiştir. Antalya %4 oranındaki artışla Türkiye ortalamasının (2.847 dolar) üzerindeki düzeyini korumuştur. Ancak Türkiye sıralamasında 22. sıraya düşmüştür. Antalya'nın sıralamadaki yeri 1995 yılından beri düşmektedir. Sıralamada Marmara illeri ilk sıralara yerleşirken, Kocaeli'nin 6.236 dolarla başta olduğu sıralamada Antalya; İstanbul, Yalova, İzmir, Muğla ve Ankara gibi illerin gerisindedir.

Tablo3.11. Antalya'nın Kişi Başına GSYİH'sının Çevre İllerle Karşılaştırılması

Batı Akdeniz Bölgesi GSYİH Sıralaması						
İLLER	1997		1998		1999	
	Kişi Başına GSYİH (\$)	Türkiye Sıralaması	Kişi Başına GSYİH (\$)	Türkiye Sıralaması	Kişi Başına GSYİH (\$)	Türkiye Sıralaması
Antalya	3.422	17	3.547	19	2.972	22
Burdur	2.734	25	3.153	26	2.732	27
Isparta	2.537	47	2.537	38	2.220	4

Kaynak : www.antalya.gov.tr

825.359 kişiden oluşan iş gücünün 517.010'u erkek, 308.349'u kadınlardan oluşmaktadır. İş gücüne katılma oranı erkeklerde %73'ken kadınlarda bu oran %46.4'dür. toplam nüfus içinde iş gücüne katılma oranı %60.1'dir. 64.845 kişiden oluşan işsizlerin 43.668'i erkek, 21.177'si kadındır. Buna göre toplam %7.9 olan işsizlik oranının %8.4'ünü erkekler, %6.9'unu kadınlar oluşturmaktadır.

3.1.5. Antalya'da Kadınların Öğrenim Durumu

Antalya ilinde eğitim durumu düşük düzeydedir. Bu durum kadınların eğitim durumlarını da etkilemekte ve özellikle yüksek öğretim mezun sayısı düşük kalmaktadır.

Tablo3.12. Antalya’da Kadın Nüfusun Öğrenim Durumu

ÖĞRENİM DURUMU	KİŞİ SAYISI
Okuma yazma bilmeyen	93.127
Okuma yazma bilen	654.978
Bir okul bitirmeyen	143.405
İlk okul bitiren	297.041
Lise bitiren	81.785
Lise dengi okul bitiren	24.718
Yüksek öğretim mezunu	50.046

Kaynak : DIE; 2000 Genel Nüfus Sayımı; Ankara, 2003

3.1.6 Antalya’da Gecekondulaşma

1980’li yıllardan sonraki hızlı kentleşme hareketleri sonucunda özellikle büyük kentlere göç hareketleri hız kazanmıştır. Hızla artan kent nüfusunun ihtiyaçlarını karşılayamayan kentler düzensiz, çarpık ve sağlıksız bir şekilde büyümeye devam etmiştir. Bu süreç içerisinde kentler pek çok önemli sorunun vatanı haline gelmiştir. Bu sorunların başında ise konut yetersizliği gelmektedir. Kente göç edenler, başta barınma ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla “başlarını sokacak kadar” yaptıkları gecekondu zamanla gelir kapısı olarak görülmeye başlanmıştır. Gerek göç hareketlerinin hızla devam etmesi, gerekse hükümetlerin çıkardığı Gecekondu Afları bu alanların giderek kentleri istila etmesine neden olmaktadır.

Antalya’da turizmin gelişmesi ile yeni iş olanaklarının ortaya çıkması, inşaat sektörünün gelişmesi, iklim koşullarının elverişli olması ve doğal güzellikleri ile en çok göç alan illerin başında gelmektedir. Antalya’ya göç, Isparta, Burdur, Konya, İçel ve diğer yakın çevreler; İstanbul, İzmir Ankara ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri olmak üzere üç bölgeden olmaktadır (Hasol, 2004, s.38-39).

Antalya’da gecekondu alanları konut alanları içinde %45’lik bir orana sahiptir. 1980 öncesinde Burdur yolu çevresinde kurulan fabrikalar çevresinde başlayan gecekondulaşma, 1980 sonrasında kentin doğusunda Varsak yolu çevresinde devam etmiştir. Günümüzde ise, Varsak çevresi, Alanya yolu, havaalanının kuzeyi ve üniversitenin güneyinde gecekondu alanları bulunmaktadır.

Tablo3.13. Antalya’da Farklı Konut Alanlarının Dağılımı

KONUT ALANI	ALAN (ha)	YÜZDE %
Geleneksel Doku	630	0.8
Planlı-İmarlı Alanlar	3557.5	48.5
Plansız-Gecekondu Alanları	3310.0	45.1
Kırsal-Tarımsal Konut Alanları	404.5	5.6
TOPLAM	7335.0	100.0

Kaynak: Prof.Dr. Feral Eke, Dr. Nihan Özdemir, Antalya Konut Stoğu ve Nitelikleri, TMMOB Antalya Şubesi Yayınları 10/2, Ankara, 2001.

1980’ler başında 10.000’den fazla olan gecekondu sayısı, 1986 yılında 40.000’i bulmuş ve 2004 yılında bu rakam 54.000’lere ulaşmıştır. Hızla artan gecekondu sayısına paralel olarak gecekonduya yaşayan nüfusun sayısı da artmaktadır. 1985 yılında Antalya nüfusunun %22’si gecekonduya yaşarken 1990 nüfus sayımına göre bu oran %50’lere yükselmiştir. 1990 nüfus sayımına göre Antalya kent merkezinde 224.000 insan gecekonduya oturmaktadır, bu sayı 2004 yılında 338.000’lere ulaşmıştır (Hasol, 2004, s.38-39).

3.2. Antalya’da Kentsel Korku ve Şiddet Verileri ve Bulgular

3.2.1 Araştırmanın Amacı

Özellikle büyük şehirlere doğru olan yoğun göç hareketleri sonunda farklılaşan toplumsal yapı, değişen kimlikler, artan ekonomik sorunlar gibi nedenlerle şiddet ve korku büyük şehirlerin kaderi haline gelmiştir. Antalya’da kentsel yaşamda şiddet olaylarının son yıllarda artmış olması ve bunun kentlerde kadınların dezavantajlı durumlarını daha da olumsuzlaştırmaktadır. Bu gerçekten yola çıkarak bu çalışma ile kentte yaşayan kadınların korkuları ve kentsel şiddete maruz kalmaları, kentin hangi noktalarında kentsel korku ve şiddeti yaşadıkları ve bunların nasıl en aza indirilebileceğini araştırmak ve yönetsel açıdan öneriler geliştirmek amacındadır.

3.2.2.Araştırmanın Yöntemi ve Tekniği

Araştırmanın kavramsal çerçevesi kaynak taraması yapılarak, oluşturulmuştur. Küreselleşme, kentleşme, kentlileşme, engellenme, yoksulluk kuramlarına dayanarak tümden gelim yöntemiyle Antalya merkezinde yaşayan kadınların kentsel korku ve şiddet durumları irdelenmiştir. Arşiv taraması, resmi belgelere ulaşma, betimsel analiz, sayısal analiz ile bulguların değerlendirilmesi yapılmıştır.

3.2.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evreni Antalya kent merkezinde yaşayan 18 yaş ve üzeri kadınlardan oluşmaktadır ve 205.964'lık nüfusa karşılık gelmektedir. %5 yanılma payı ve oransal dağıtımla örneklem 385 kadın olarak saptanmıştır. Bu araştırma Eylül 2004 ile Şubat 2005 tarihleri arasında yüz yüze görüşme ile sokakta, parklarda ve kurumlarda yapılmıştır.

3.2.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, kentsel şiddetin çoğunlukla kadınları hedef aldığı gerçeğinden yola çıkarak, onları dezavantajlı bir grup olarak kabul etmektedir ve 18 yaş üzeri Antalya merkezde yaşayan kadınlarla sınırlıdır. Kadınların toplumsal cinsiyet temelli sosyal açıdan önlerindeki engeller soruları yanıtlamalarında da gözlemlenmiş ve yanıtlamak istememe eğilimleri de bir tür sınırlılığa neden olmuştur.

Ayrıca, kentleşme süreci, şiddet ve korku, küreselleşme konularında sayısız çalışma olmasına karşın “kentsel şiddet ve korku” konusunda hiçbir bilimsel çalışmaya rastlanamamıştır. Yazılı diğer bilimsel kaynakların da sınırlı olduğu saptanmış ve teorik çerçeve bu dikkate alınarak ve tanımlar getirilerek sunulmaya çalışılmıştır.

3.2.5.Anket Formunun Geliştirilmesi

Farklı anket yöntemleri arasından en uygun yöntemin belirlenmesinin ardından soruları hazırlama aşamasına geçilmiştir. Hazırlanan sorular içinden örneklem grubumuz dikkate alınarak, konumuza ve amacımıza en uygun olanlar, danışman öğretim üyesinin de önerileri ile seçilmiştir.

Anket formu 2 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Likert yöntemine göre duygu, bilinç ve davranış ölçmeye yönelik sorular hazırlanmıştır. İkinci bölümde kadınlar açısından kentte yaşanan öncelikli korkuların ve nedenlerinin belirlenmesi, kadınların kentsel şiddete uğrama oranları ve kentsel korkuları en aza indirmek için neler yapılmalı gibi konularla ilgili sorulara yer verilerek Antalya'nın kadınlar açısından kentsel risk noktaları belirlenmeye çalışılmıştır.

Sorular hazırlanırken, entelektüel söylemden daha çok, cevaplayacak olanların kolaylıkla anlayabileceği sade ve yalın olan bir anlatım seçilmiştir. Bunun sebebi ise, çalışma evreninin farklı eğitim ve kültür düzeyindeki kişilerden oluşmasıdır.

Amaç, soruların kolaylıkla anlaşılabilmesi ve kişilerin görüş ve eleştirilerini aynı rahatlıkta aktarabilmesidir.

3.2.6. Anket Formunun Ön Uygulaması

Anket sorularının uygulamasına geçmeden önce 20 kişiye anket soruları yöneltmiş ve cevapları alınmıştır. Bunun nedeni anket çalışması sırasında çıkabilecek hata ya da eksikliklerin uygulamaya geçmeden önce belirlenip çözülmesidir.

3.2.7. Anketin Uygulaması

Anketler, Antalya kent merkezinde yaşayan 18 yaş üzeri 385 kadına rasgele seçim yöntemiyle uygulanmıştır. Çoğunlukla sokaktaki kadınlara yapılan anketlerin uygulanması oldukça güç olmuştur. Anket uygulamalarındaki zorluklara örnek verecek olursak; bilimsel bilgiye ulaşmak için yapılan bu ankete katılımcılar, pazarlama yapan bir anketör mantığıyla yaklaşp ya ankete katılmak istememişler ya da sonuçların işe yaramayacağı ön yargısıyla ilgilenmeme eğilimi içine girmişlerdir.

3.3. Antalya'da Kentsel Korku ve Şiddet Verileri ve Bulgular

Bu bölümde 385 kadına uygulanan anketlerin değerlendirilmesine yer verilmektedir. Değerlendirme; araştırmaya katılanların sosyo-ekonomik özellikleri, Antalya'da kadınların kentsel korku ve şiddet konusundaki düşünce ve davranışları, araştırmaya katılanların kentsel korku ve şiddet konusundaki kişisel deneyimleri, ankete katılanlara göre Antalya'da öncelikli kentsel korkular ve korku noktaları ve Antalya'da kadınların yaşadığı kentsel korkuları en aza indirmek için neler yapılmalı şeklinde oluşturulan beş ana başlık altında yapılmıştır.

3.3.1.Araştırmaya Katılanların Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Bu bölümde araştırmaya katılan 385 kişinin demografik özellikleri ile ilgili sonuçlara yer verilecektir. Bu amaçla ankete katılanların yaş dağılımı, öğrenim durumu, gelir durumları ve meslekleri hem kendi içlerinde hemde farklı değişkenlerle karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir.

Antalya kent merkezinde, 18-25 yaş arası 70 kişi, 26-35 yaş arası 122 kişi, 36-50 yaş arası 118 kişi, 51-65 yaş arası 68 kişi ve 66 yaş ve üzeri 7 kişi olmak üzere toplam 385 kişi ile alan araştırması gerçekleştirilmiştir.

Tablo3.14. Ankete Katılanların Yaş Dağılımı

YAŞ	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
18-25 Yaş	70	18.2	18.2
26-35 Yaş	122	31.7	31.7
36-50 Yaş	118	30.6	30.6
51-65 Yaş	68	17.7	17.7
65 Yaş Üzeri	7	1.8	1.8
TOPLAM	385	100.0	100.0

Ankete katılanların yaş ortalamaları %31.7 ve %30.6 ile 25-50 yaş aralığında ve orta yaş ağırlıklıdır.

Ankete katılan 385 kişiden %1’lik bir oranla 4 kişi okuma-yazma bilmiyor, %0.4’lük bir oranla 1 kişi okuma-yazma biliyor, %13.8’lik oranla 53 kişi ilköğretim mezunu, %41.8’lik oranla 161 kişi lise mezunu, %43.1’lik oranla 163 kişi ise üniversite mezunudur. Bu oranlar sonucunda katılanların öğrenim durumlarının yüksek olduğu Türkiye ve Antalya ortalamasının çok üstünde bir özellik gösterdiği görülmektedir.

Tablo3.15. Ankete Katılanların Öğrenim Durumu

ÖĞRENİM DURUMU	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Okuma-Yazma Bilmiyor	4	1.0	1.0
Okuma-Yazma Biliyor	1	0.3	0.3
İlköğretim	53	13.8	13.8
Lise	161	41.8	41.8
Üniversite	166	43.1	43.1
TOPLAM	385	100.0	100.0

Katılanların yaş ve öğrenim durumu karşılaştırması sonucunda okuma-yazma bilmeyen 4 kişinin 26-35 yaş arasında olduğu ve okuma-yazma bilen 1 kişinin ise 51-65 yaş arasında olduğu görülmektedir. 18-25 yaş arası kadının % 55.7'si üniversite mezunudur. Tabloya göre genç nüfus içinde yer alan kadınların öğrenim durumları daha yüksektir. Yaş arttıkça üniversite mezunlarının sayısı azalmaktadır.

Tablo3.16. Ankete Katılanların Yaşları İle Öğrenim Durumu Karşılaştırması

YAŞ	ÖĞRENİM DURUMU				TOPLAM	
	Okuma-Yazma Bilmiyor	Okuma-Yazma Biliyor	İlköğretim	Lise		Üniversite
18-25 Yaş			4 %5.7	27 %38.6	39 %55.7	70 %100.0
26-35 Yaş	4 %3.3		12 %9.8	45 %36.9	61 %50.0	122 %100.0
36-50 Yaş	0		18 %15.3	54 %45.8	46 %39.0	118 %100.0
51-65 Yaş		1 %1.5	16 %23.5	32 %47.1	19 %27.9	68 %100.0
65 Yaş Üzeri			3 %42.9	3 %42.9	1 %14.3	7 %100.0
TOPLAM	4 %1.0	1 %0.3	53 %13.8	161 %41.8	166 %43.1	385 %100.0

Örneklemin gelir durumu incelendiğinde 401-800 YTL gelire sahip olanların oranının 191 kişi ile %49.6 olduğu görülmektedir. 36 kişi ile %9.4 kişi 1.200 YTL ve üzeri gelir grubu içindedir. Ancak bu soruda ankete katılanların gerçek gelir durumlarını söylemeye çekinip objektif yanıt vermekten kaçınmış olabileceği göz önüne alınmalıdır. Sonuçlara göre araştırma grubumuzun orta gelir grubu ağırlıklı olduğu söylenebilir.

Tablo 3.17. Ankete Katılanların Gelir Durumu Dağılımı

GELİR DURUMU	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
100-400 YTL	97	25.2	25.2
401-800 YTL	191	49.6	49.6
801-1.200 YTL	61	15.8	15.8
1.200 YTL Üzeri	36	9.4	9.4
TOPLAM	385	100.0	100.0

Araştırmaya katılan kadınlardan 74 kişi ile %19.2'si ev dışında çalışmayanları, 68 kişi ile %17.7'si emekli, 40 kişi ile %10.4'ü öğrenci ve 203 kişi ile %52.7'si çalışan kesimi oluşturmaktadır. Bu sonuçlara göre ankete katılanların büyük çoğunluğunun çalışıyor olduğu ve çalışanların çoğunluğunun da özel sektör çalışanı olduğu görülmektedir.

Tablo 3.18. Ankete Katılanların Meslek Dağılımı

Meslek Kategorisi	Toplam Kişi Sayısı	Oran %
Emekli	68	17.7
Kamu Çalışanı	71	18.4
Özel Sektör Çalışanı	85	22.1
Serbest	47	12.2
Öğrenci	40	10.4
Ev dışında Çalışmayan	74	19.2
TOLAM	385	100.0

3.3.2. Antalya'da Kadınların Kentsel Korku Ve Şiddet Konusundaki Düşünce ve Davranışlarının Değerlendirmesi

Bu bölümde, Antalya’da kadınların kentsel korku ve şiddet konusundaki düşünce ve davranışlarını ölçmeye yönelik sorular değerlendirilerek genel bir değerlendirme yapılacaktır. İlk olarak, “Antalya’da kentsel şiddet sorunu yoktur” önermesine katılmayanların oranı 335 kişi ile %87.0, katılanların oranı 23 kişi ile %6.0 ve bu konuda kararsızların oranı 27 kişi ile %7.0’dır. Bu sonuçlara göre, Antalya’da kentsel şiddetin varolduğu ve şiddetin kadınların en önemli sorunlarından biri olduğu söylenebilir.

Tablo3.19. Antalya Kent Merkezinde Kentsel Şiddet Sorunu Yoktur Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Katılıyorum	23	6.0	6.0
Kararsızım	27	7.0	7.0
Katılmıyorum	335	87.0	87.0
TOPLAM	385	100.0	100.0

Antalya’nın bir turizm kenti olma özelliği nedeniyle yaz ile kış nüfusunun çok farklı oranlarda olmasının yaşanan kentsel şiddet olaylarının artıp artmadığı konusunda kadınların düşüncesini ölçmek amacıyla sorulan soruya, arttığını belirten 307 kişi ile %79.7’lik orana, katılmayanlar 21 kişi ile %5.5’lik orana, kararsız kalanlar ise 57 kişi ile %14.8’lik orana sahiptir. Sonuçlara göre ankete katılanların %80’i gibi yüksek bir oranı Antalya’da yazın şiddet olaylarının arttığını düşünmektedir.

Tablo3.20. Antalya’da Yaz Aylarında Kentsel Şiddet Olayları Artmaktadır Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Katılıyorum	307	79.7	79.7
Kararsızım	57	14.8	14.8
Katılmıyorum	21	5.5	5.5
TOPLAM	385	100.0	100.0

Kentsel şiddetin kent kimliğine etkisini ölçmeye yönelik olarak hazırlanan, “Yaşanan suç olayları bir turizm kenti olan Antalya’nın kent kimliğini olumsuz etkiliyor” önermesine katılanların oranı 361 kişi ile %93.8, katılmayanların oranı 8 kişi ile %2.1, kararsız kalanların oranı 16 kişi ile %4.2 olarak saptanmıştır. Suç olaylarının kent kimliği üzerindeki olumsuz etkisi ankete katılan kadınların neredeyse tamamı tarafından kabul edilmektedir. Özellikle turizm kenti olarak adının suç olayları ile birlikte anılması, hem Türkiye’de hem de dünyada,

Antalya'nın şiddet alanı olarak görülmesine neden olmaktadır. Özellikle son yıllarda kente gelen kadın turistlerin maruz kaldıkları tecavüz, taciz, kapkaç, gasp gibi şiddet olayları, Antalya'nın kent kimliğinde olumsuz etkiler yaratmakta, doğal ve tarihi güzellikleri ile değil şiddet olayları ile anılmasına neden olmaktadır. .

Tablo3.21. Yaşanan Suç Olayları Bir Turizm Kenti Olan Antalya'nın Kent Kimliğini Olumsuz Etkilemektedir Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Katılıyorum	361	93.8	93.8
Kararsızım	16	4.2	4.2
Katılmıyorum	8	2.1	2.1
TOPLAM	385	100.0	100.0

Antalya'da kadınların geceleri korkmadan sokağa çıkabilmeleri durumlarını saptamak üzere sorulan soruya %82.3'lük oranla 317 kişiden olumsuz yanıt alınmıştır. Kadınların çok büyük bölümü geceleri korkmadan sokağa çıkamamaktadır. 39 kişi %10.1 oranla bu konuda kararsız kalmış ve 29 kişi %7.5'lik oranla geceleri korkmadan sokağa çıkabildiğini söylemiştir.

Tablo 3.22. Antalya'da Geceleri Korkmadan Sokağa Çıkabiliyorum Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Katılıyorum	29	7.5	7.5
Kararsızım	39	10.1	10.1
Katılmıyorum	317	82.3	82.3
TOPLAM	385	100.0	100.0

Çok yüksek oranda kadının Antalya'da geceleri korkmadan sokağa çıkamadığını belirttiği bu soru yaş dağılımı açısından değerlendirildiğinde genel olarak 18-65 yaş grubunda, özetle tüm yaş grubundan kadınların %80'lerin üzerinde oranla korkmadan sokağa çıkamadığı, ancak 65 yaşının üstündeki 7 kadının %100'lük oranda geceleri sokağa çıkamadığını görmekteyiz.

Tablo3.23. Yaş İle Antalya’da Geceleri Korkmadan Sokağa Çıkabilme Davranışı Karşılaştırması

YAŞ	ANTALYA’DA GECELERİ KORKMADAN SOKAĞA ÇIKABİLİYORUM			TOPLAM
	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	
18-25 Yaş	4 %5.7	7 %10.0	59 %84.3	70 %100.0
26-35 Yaş	10 %8.2	13 %10.7	99 %81.1	122 %100.0
36-50 Yaş	13 %11.0	10 %8.5	95 %80.5	118 %100.0
51-65 Yaş	2 %2.9	9 %13.2	57 %83.8	68 %100.0
65 Yaş Üzeri			7 %100.0	7 %100.0
TOPLAM	29 %7.5	39 %10.1	317 %82.3	385 %100.0

Antalya’da kadınların geceleri korkmadan sokağa çıkabilme davranışını ölçtüğümüz soruyu gelir durumları ile karşılaştırdığımızda sonuç değişmemekte ve tüm gruplar geceleri sokağa çıkma korkusunu daha fazla yaşamaktadır. Bu durum Antalya’da kadınların gece sokağa çıkma korkusunun gelir ve yaşa göre değişmediğini göstermektedir. Her yaş ve gelir grubundan kadın bu korkuyu yaşamaktadır.

Tablo3.24. Gelir İle Antalya’da Geceleri Korkmadan Sokağa Çıkabilme Davranışı Karşılaştırması

GELİR	ANTALYA’DA GECELERİ KORKMADAN SOKAĞA ÇIKABİLİYORUM			TOPLAM
	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	
100-400 YTL	8 %8.2	7 %7.2	82 %84.5	97 %100.0
401-800 YTL	16 %8.4	18 %9.4	157 %82.2	191 %100.0
801-1.200 YTL	4 %6.6	11 %18.0	46 %75.4	61 %100.0
1.200 YTL Üzeri	1 %2.8	3 %8.3	32 %88.9	36 %100.0
TOPLAM	29 %7.5	39 %10.1	317 %82.3	385 %100.0

Özellikle kışın hava karardıktan sonra kent merkezindeki parklara gidebilme davranışını ölçülmeye çalıştığımız bir diğer soruda da sonuçlar şu şekildedir: %87.3 oranındaki 336 kişi

parklara gidemediğini, %7.3 oranındaki 28 kişi gidebildiğini ve %5.4 oranındaki 21 kişi ise bu konuda kararsız olduğu belirtmiştir. Bu sonuçlara göre, Ankete katılan kadınların tamamına yakını hava karardıktan sonra parklara gidememektedir.

Tablo3.25. Özellikle Kışın Hava Karadıktan Sonra Kent Merkezindeki Parklara Gidemem Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Katılıyorum	336	87.3	87.3
Kararsızım	21	5.4	5.4
Katılmıyorum	28	7.3	7.3
TOPLAM	385	100.0	100.0

Bu sorunun gelir ile karşılaştırılmasının sonucunda ankete katılan her gelir grubundan kadının hava karardıktan sonra parklara gidemediği görülmektedir. %86'lar dolayında olan bu durumun Gelir durumu 1.200 YTL üzeri olan grupta neredeyse %100 olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo3.26. Gelir İle Antalya'da Kışın Hava Karadıktan Sonra Parklara Gidememe Davranışının Karşılaştırılması

GELİR	ANTALYA'DA KIŞIN HAVA KARADIKTAN SONRA PARKLARA GİDEMEM			TOPLAM
	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	
100-400 YTL	83 %85.6	6 %6.2	8 %8.2	97 %100.0
401-800 YTL	165 %86.4	8 %4.2	18 %9.4	191 %100.0
801-1.200 YTL	53 %86.9	6 %9.8	2 %3.3	61 %100.0
1.200 YTL Üzeri	35 %97.2	1 %2.8		36 %100.0
TOPLAM	336 %87.3	21 %5.5	28 %7.3	385 %100.0

Aynı soruyu yaş ile karşılaştırdığımızda aynı sonuçlar dikkat çekmektedir. Tüm yaş grubundan kadının hava karardıktan sonra parklara gidemediği, ancak 65 yaş üzeri grubun

“özellikle kışın hava karadıktan sonra kent merkezindeki parklara gidememe” sorusuna %100, 18-25 yaş arası grubun ise %78.6 oranında katılıyorum dediği görülmektedir. Genç kadınlardan küçük bir azınlığın bu konuda diğer yaş gruplarına göre daha cesaretli olduğu söylenebilir.

Tablo3.27. Yaş İle Antalya’da Kışın Hava Karadıktan Sonra Parklara Gidememe Davranışı Karşılaştırması

YAŞ	ANTALYA’DA KIŞIN HAVA KARADIKTAN SONRA PARKLARA GİDEMEM			TOPLAM
	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	
18-25 Yaş	55 %78.6	9 %12.9	6 %8.6	70 %100.0
26-35 Yaş	109 %89.3	7 %5.7	6 %4.9	122 %100.0
36-50 Yaş	104 %88.1	4 %3.4	10 %8.5	118 %100.0
51-65 Yaş	61 %89.7	1 %1.5	6 %8.8	68 %100.0
65 Yaş Üzeri	7 %%100.0			7 %100.0
TOPLAM	336 %87.3	21 %5.5	28 %7.3	385 %100.0

3.3.3. Araştırmaya Katılanların Kentsel Korku ve Şiddet Konusundaki Kişisel Deneyimleri

Bu bölümde araştırmaya katılanların kentsel korku ve şiddet konusunda yaşadıkları deneyimlerle ilgili sonuçlara yer verilmiştir.

Ankete katılan 385 kişiden 110 kişinin başına kap-kaç, taciz, gasp, hırsızlık gibi kentsel şiddet olayları gelmiştir. %28.6 ile bu oran kentsel şiddetin Antalya için oldukça önemli bir sorun olduğunu göstermektedir. Anket sonuçlarına göre, her 100 kadından yaklaşık 30’u kentsel şiddet olayı yaşamıştır. Bu durum Antalya’nın kadınlar için ne denli güvensiz bir kent olduğunu göstermektedir.

Tablo3.28. Antalya’da Başınıza Kentsel Şiddet Olayları Geldi mi Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

FREKANS YÜZDE % TOPLAM YÜZDE %

Evet	110	28.6	28.6
Hayır	275	71.4	71.4
TOPLAM	385	100.0	100.0

Kentsel şiddete maruz kalanların oranı oldukça yüksek orandadır. Yaş ile karşılaştırıldığında 26-35 yaş arası kadınların %36.9 oranı ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. En düşük oranın %14.3 ile 65 yaş üzeri kadınlara aittir ve diğer yaş gruplarının oranları %25'ler dolayındadır. Bu sonuçlara göre genel olarak tüm yaş grubundan kadınların kentsel şiddete uğrama oranının yüksek olduğu ve yaşın kentsel şiddet konusunda belirleyici olmadığı söylenebilir.

Tablo3.29. Yaş İle Şiddet Olayına Maruz Kalma Durumu Karşılaştırması
ŞİDDET OLAYINA MARUZ

YAŞ	KALDINIZ MI?		TOPLAM
	Evet	Hayır	
18-25 Yaş	18 %25.7	52 %74.3	70 %100.0
26-35 Yaş	45 %36.9	77 %63.1	122 %100.0
36-50 Yaş	30 %25.4	88 %74.6	118 %100.0
51-65 Yaş	16 %23.5	52 %76.5	68 %100.0
65 Yaş Üzeri	1 %14.3	6 %85.7	7 %100.0
TOPLAM	110 %28.6	275 %71.4	385 %100.0

Kentsel şiddet olayına maruz kalanların yüksek oranda olduğu örneklem içinde kentsel şiddet olayına tanık olma durumu sorulmuştur. Kentsel şiddet olayına tanık olma sorusuna 146 kişi olumlu yanıt vermiştir. %37.7'lik bir orana sahip olan tanık olma durumu kentsel şiddete maruz kalmayla birlikte düşünüldüğünde, Antalya'da yaşanan şiddet olaylarının oranının azımsanmayacak kadar fazla olduğunu kanıtlamaktadır. Bu sonuca göre her 10 kişiden yaklaşık 4'ü sokağa çıktığında şiddet olayıyla karşılaşmaktadır diyebiliriz.

Tablo3.30. Antalya'da Kentsel Şiddet Olayına Tanık Oldunuz mu Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Evet	146	37.9	37.9
Hayır	239	62.1	62.1
TOPLAM	385	100.0	100.0

Konumuz açısından değerlendirdiğimizde, kentsel şiddet olayına tanık olmak da yaşamak kadar etkili sonuçlar doğurmakta ve kadınların kentsel yaşam içinde güven duygularını kaybetmelerine neden olmaktadır. Tanık olduğu olayları kendisinin de yaşama ihtimalinin düşük olmadığını düşünen kadınların bu korkularla yaşamının yıkıcı psikolojisi altında olduğu bilinmelidir. Kadınlar kentsel şiddet ve korkuları nedeniyle kendilerini eve kapatmayı tercih etmekte, kamusal alandan dışlanmalarını getiren bir sonuç doğurmaktadır.

Anket sonuçlarının bir diğer önemli sonucu olarak 33 kadının hem şiddet olayı yaşadığı, hem de kentsel şiddet olayına tanık olduğu görülmektedir.

Tablo 3.31. Hem Şiddet Olayı Yaşamış Hem de Şiddet Olayına Tanık Olmuş Olanların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Hayır	352	91.4	91.4
Evet	33	8.6	8.6
TOPLAM	385	100.0	100.0

Başına kentsel şiddet olayı gelmemiş olan 275 kişi de bu soruya yanıt vermemiştir. Ancak kalan 110 kişi böyle bir olay yaşamış ve sonuçta tabloda belirtilen etkiler ortaya çıkmıştır. Bu etkilerden 76 kişinin cevap verdiği Güven duygusunun kaybolması %19.7 ile birinci sırada yer almaktadır. İkinci olarak, 15 kişinin hayatını etkileyen ve %3.9'luk orana sahip olan yalnız dışarı çıkma korkusu ve üçüncü sırada 9 kişinin yanıtladığı ve %2.3'lük oran sahip olan uyku düzeninin bozulması gibi psişik yaşamı alt üst eden etkiler yer almaktadır.

Sonuç olarak kentsel şiddet olayı yaşamış olanların bu olaydan sonra hayatlarının bir bölümünde veya geri kalanında çeşitli korkularla yaşamak zorunda kaldığı söylenebilir. Bu duruma kentsel şiddet olayı yaşayan kadınların olaydan sonra kentsel yaşam kalitelerinin büyük oranda düştüğünü ve kentsel yaşamın olanaklarından yararlanamadıklarını da ekleyebiliriz.

Tablo3.32. Şiddet Olayına Maruz Kaldıysanız Korkunun Etkisi Ne Gibi Sonuçlar Doğurdu Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

KORKUNUN SONUÇLARI	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Şiddet Olayı Yaşamayanlar	275	71.4	71.4
1 Yıl Korkuyu Yaşadım	1	0.3	0.3
Antalya'da Yaşamak İstemiyorum	1	0.3	0.3
Aynı Yere Gitmiyorum	1	0.3	0.3

Geceleri Yalnız Sokağa Çıkıyorum	6	1.6	1.6
Güvensizlik Duygum Arttı	76	19.7	19.7
Parklara Gidemiyorum	1	0.3	0.3
Uyku Düzenim Bozuldu	9	2.3	2.3
Yalnız Dışarı Çıkmaya Korkuyorum	15	3.9	3.9
TOPLAM	385	100.0	100.0

Kentsel şiddet olayı yaşayan ya da tanık olanların olaydan sonraki davranışlarını belirlemeye yönelik olarak sorulan açık uçlu soruya ankete katılanların cevapları şu şekilde olmuştur: %26.5'lük kesimi oluşturan 100 kişi olay yerinden uzaklaşmak suretiyle hiçbir şey yapmamış, %18.7'lük kesimi oluşturan 72 kişi ise polisi aramıştır. %7.8'lik kesimi oluşturan 30 kişi çevresinden yardım istemeyi seçerken, %5.5'lik kısmı oluşturan 21 kişi yakınlarından birini aramayı tercih etmiştir. 162 kişi ne böyle bir olay yaşamış ne de olaya tanık olmuştur.

Şiddet yaşamayan ve tanık olmayan 162 kişiyi çıkarırsak toplam 223 kişi kalmaktadır. 223 kişiden 100'ü yani, yaklaşık cevap verenlerin yarısı kentsel şiddet olayından sonra olay yerinden uzaklaşmıştır. Bu durumda insanların şiddet olaylarına karşı artık duyarsızlaştığını ve Giddens'in belirttiği gibi bu olayların artık uyuşturucu etkisi yarattığı sonucunu çıkarabiliriz. Ayrıca güvenlik güçlerine karşı insanların varolan güveni sarsılmış ve bunu anket sırasında da sıkça belirtmişlerdir.

Tablo3.33. Kentsel Şiddet Olayından Sonra Ne Yaptınız Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

ŞİDDET OLAYINDAN SONRAKİ DAVRANIŞ	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM YÜZDE %
Şiddet Yaşamamış/Tanık Olmamış	162	41.5	41.5
Polisi Aradım	72	18.7	18.7
Yakınlarımdan Birini Aradım	21	5.5	5.5
Çevremden Yardım İstedim	30	7.8	7.8
Olay Yerinden Uzaklaştım	100	26.5	26.5
TOPLAM	385	100.0	100.0

3.3.4. Araştırmaya Katılanlara Göre Antalya'da Öncelikli Kentsel Korkular ve Korku Noktaları

Bu bölümde Antalya’da kadınların yaşadığı öncelikli kentsel korkuları, bu korkuları daha fazla yaşadıkları semtleri, en güvenli gördükleri semtleri ve kentsel şiddet olaylarının daha fazla yaşandığı noktaları belirlemeye yönelik soruların değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Antalya’da yaşayan kadınların kentsel korkularını belirlemeye yönelik soruya 121 kişi tarafından %31.4’lük bir oranla tecavüz korkusu yanıtı birinci sırada verilmiştir. En son sırada ise %1.8 ile ulaşım aracı bulamama korkusu yer almaktadır. Bu sonuçlara göre, Antalya’da kadınların yaşadığı kentsel korkuların ilk üçü şu şekilde sıralanmaktadır: %31.2 oranı ile Tecavüz korkusu, %30.9 ile kap-kaç korkusu, %14.5 ile taciz korkusudur. Antalya’da kadınların fiziksel ve cinsel şiddete uğrama korkusunu daha fazla yaşadığı sonucuna varılabilir.

Tablo3.34. Ankete Katılanlara Göre Antalya Kenti İçin Birincil Kentsel Korkular
BİRİNCİL KENTSEL KORKULAR FREKANS TOPLAM YÜZDE%

BİRİNCİL KENTSEL KORKULAR	FREKANS	TOPLAM YÜZDE%
Tecavüz Korkusu	121	31.4
Taciz Korkusu	56	14.5
Gece Sokağa Çıkma K.	37	9.6
Öldürülme Korkusu	45	11.7
Kap-Kaç Korkusu	119	30.9
Ulaşım Aracı Bulamama K.	7	1.8
TOPLAM	385	100.0

Kadınların yaşadığı kentsel korkular yaş ile karşılaştırıldığında oranlar genel olarak birbirine yakındır. Ancak 18-25 yaş arası kadınların %32.9, 36-50 yaş arası kadınların %37.3 ve 65 yaş üzeri kadınların %57.1 oranı ile kap-kaç korkusunu, 26-35 yaş arası kadınların %32.0, 51-65 yaş arası kadınların %38.2 ve oranı ile tecavüz korkusunu daha fazla yaşadığını söyleyebiliriz.

Tablo3.35. Ankete Katılanların Yaşları İle Birincil Kentsel Korkularının Karşılaştırması

YAŞ	BİRİNCİL KENTSEL KORKU						TOPLAM
	Tecavüz Korkusu	Taciz Korkusu	Gece Sokağa Çıkma K.	Öldürülme Korkusu	Kap-Kaç Korkusu	Ulaşım Aracı Bulamama K.	
18-25 Yaş	20	7	8%	10	23	2	70
	%28.6	%10.0	11.4	%14.3	%32.9	%2.9	%100.0

26-35 Yaş	39	22	16	16	27	2	122
	%32.0	%18	%13.	%13.1	%22.1	%1.6	%100.0
		.0	1				
36-50 Yaş	36	18	7	12	44	1	118
	%30.5	%15	%5.9	%10.2	%37.3	%0.8	%100.0
		.3					
51-65 Yaş	26	8	5	6	21	2	68
	%38.2	%11	%7.4	%8.8	%30.9	%2.9	%100.0
		.8					
65 Yaş Üzeri		1	1	1	4		7
		%14	%14.	%14.3	%57.1		%100.0
		.3	3				
TOPLAM	121	56	37	45	119	7	385
	%31.4	%14	%9.6	%11.7	%30.9	%1.8	%100.0
		.5					

Ankete katılan 385 kadından 147'si gündüz dahi kentin hiçbir yerini güvenli görmezken, en güvenli semtin sorulduğu bu soruya 8 kişi evim şeklinde cevap vermiştir. Bu sonuca göre ankete katılan kadınların %40.3'ü kentin hiçbir noktasını güvenli görmemektedir. Bu oran oldukça yüksek olup Antalya'da kadınların yaşanan kentsel korku ve şiddet olayları nedeniyle kendilerini tüm kentte güvensiz hissettiklerinin en önemli kanıtlarından biridir. Bu soruya semt ismi veren 230 kadına göre Antalya'nın gündüz en güvenli yerleri aşağıdaki tablodaki gibi sıralanmaktadır. İlk beş semt: Işıklar, Bahçelievler, Meltem, Dedemen ve Güllük'tür.

Tablo3.36. Sizce Antalya'nın Gündüz En Güvenli 3 Yerini Sıralayınız Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

SEMTLER	FREKANS	YÜZDE%	TOPLAM %
Işıklar	56	24.3	24.3
Bahçeli	42	18.5	18.5
Meltem	39	17.1	17.1
Dedeman	34	14.7	14.7
Güllük	23	10.0	10.0
Dokuma	10	4.3	4.3
100.yıl	6	2.7	2.7
Migros Çevresi	5	2.1	2.1
Uncalı	5	2.1	2.1
Bayındır	4	1.7	1.7

Şarampol	4	1.7	1.7
TRT	2	0.8	0.8
TOPLAM	230	100.0	100.0

*Ankete katılan kadınlardan yalnızca 230'u bu soruyu semt ismi vererek yanıtladığı için toplam 230'dur. Bu soruya 147 kadın hiçbir yer ve 8 kadın evim yanıtını vermiştir. Sonuç olarak n=385'dir

Ankete katılan 385 kadından 243'ü geceleri Antalya'nın hiçbir semtinin güvenli olmadığını belirtirken, 16'sı evini güvenli olarak görmektedir. Ancak evini güvenli görenlerin evinin bulunduğu semti değil evinin içini güvenli görüyor olduğunu söylemesi daha önceki bölümlerde belirttiğimiz gibi kentsel korku ve şiddet olaylarının kadınları kendilerini eve kapatarak kamusal alandan çekilmelerine neden olduğunu da kanıtlamaktadır. Bu soruyu semt ismi vererek cevaplayan 126 kadına göre geceleri en güvenli semtler tabloda gösterilmektedir. Buna göre ilk beş semt: Meltem, Işıklar, Dedeman, Bahçelievler ve Güllük'tür.

Meltem ve Dedeman semtlerinin gece güvenli görülmesinin en önemli nedenleri arasında bu semtlerde site şeklinde yerleşimlerin yoğun olması ve sitelerin kendi özel güvenlik sistemlerinin olması gelmektedir. Bu durum yüz yüze görüşmeler sırasında da ankete katılanlar tarafından vurgulanmıştır. Her gelir grubunun kendi gücü ile orantılı olarak kentsel şiddet ve korkulara karşı önlem alması ile oluşan ve teorik anlamda yer verdiğimiz parçalı kamusal alan durumunun Antalya için de geçerlilik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Tablo3.37. Sizce Antalya'nın Gece En Güvenli 3 Yerini Sıralayınız Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

SEMTLER	FREKANS	YÜZDE%	TOPLAM%
Meltem	27	21.6	21.6
Işıklar	23	18.3	18.3
Dedeman	22	17.4	17.4
Bahçeli	19	15.1	15.1
Güllük	12	9.5	9.5
Dokuma	10	7.9	7.9
Şarampol	3	2.4	2.4
Bayındır	3	2.4	2.4
Doğu garajı	3	2.4	2.4
100.yıl	2	1.5	1.5
TRT	2	1.5	1.5

TOPLAM

126

100.0

100.0

*Ankete katılan kadınlardan yalnızca 126'sı bu soruyu semt ismi vererek yanıtladığı için toplam 126'dır. Bu soruya 246 kadın hiçbir yer ve 16 kadın evim yanıtını vermiştir. Sonuç olarak n=385'dir

Ankete katılan kadınlardan 65'i , %16.9'luk oranla kentin her yerinde kentsel korkuları daha fazla yaşadığını belirtmiştir. Bunun dışında 30 kadın %7.8'lik oranla parklarda bu korkuları daha fazla yaşadığını belirtmiştir. Bu cevapların dışında kalan 290 kadının belirttiği semtler içinde korkuların en fazla yaşandığı alanların ilk beşi şu şekilde sıralanmaktadır: Işıklar, Şarampol, Doğu Garajı, Güllük ve 100.Yıl'dır. Genel olarak kentin tümüne yayılmış durumda olan kentsel korku noktaları kadınlar tarafından en fazla yukarıdaki semtlerde yaşanmaktadır.

Bu sonuçlarda ilk dikkat çeken; Işıklar ve Güllük semtlerinin durumudur. Işıklar hem korkuların en yüksek yaşandığı semttir, hem de gündüz ve gece en güvenli görülen semtler arasında yer almaktadır. Güllük ise gündüz güvenli görülmekte ancak gece korkunun yaşandığı semtlerin başlarında yer almaktadır. Bu semtlerde gece ve gündüz insan sayısının fazla olması kimi durumlarda insanlara güven hissi vermektedir. Ancak yalnız olmadığını bilmek bile bu semtlerde kadınlar tarafından kentsel korkuların yaşanmasına engel değildir.

Tablo3.38. Antalya'da Kentsel Korkuların En Fazla Yaşandığı Üç Yeri Sıralayımız Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

SEMTLER	FREKANS	YÜZDE%	TOPLAM %
Işıklar	92	31.7	31.7
Şarampol	50	17.5	17.5
Doğu Garajı	37	12.7	12.7
Güllük	31	10.6	10.6
100.yıl	29	10.0	10.0
Mazı dağı	17	5.9	5.9
Uncalı	9	3.1	3.1
Meltem	8	2.7	2.7
Lara	7	2.4	2.4
Migros çevresi	5	1.7	1.7
Bayındır	4	1.4	1.4
Bahçelievler	1	0.3	0.3
TOPLAM	290	100.0	100.0

*Ankete katılan kadınlardan yalnızca 290'ı bu soruyu semt ismi vererek yanıtladığı için toplam 290'dır. Bu soruya 65 kadın her yer ve 30 kadın parklar yanıtını vermiştir. Sonuç olarak n=385'dir

En başta gelen korkuların ve korku noktalarının ortaya çıkmasının ardından en çok karşılaşılan kentsel şiddet türü ile kentsel şiddet olaylarının en fazla yaşandığı yerler ve saatler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla sorulan soruların cevapları değerlendirildiğinde aşağıdaki tabloda görülmektedir. Ankete katılan kadınların karşıladığı ilk üç kentsel şiddet olayı şu şekilde sıralanmaktadır:

Kapkaç: %29.4 oranı ile 113 kişi

Taciz: %13.2 oranı ile 51 kişi

Hırsızlık: %4.9 oranı ile 19 kişinin ile karşılaştığı görülmektedir. Bu sonuçlar son yıllarda kapkaç olaylarının arttığı yolundaki söylemleri destekler şekildedir ve kentsel şiddet olayı yaşayanların yaklaşık %51'inin son iki yılın moda söylemine atıfta bulunursak "kap-kaç terörü" ile yüzleştiği görülmektedir. Bu sonuçlar kadınların duygu dünyasında yaşadığı tecavüz korkusuna ek olarak, kadınların kap-kaç ve taciz korkusunun fiilen de gerçekleşmesi korkunun etkisini daha da arttırmaktadır.

Tablo3.39. Yaşadığınız ya da Tanıklık Ettiğiniz Ne Tür Şiddet Olayı İdi Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM%
Kentsel Şiddet Olayı	162	42.1	42.1
Yaşamayanlar			
Gasp	9	2.3	2.3
Hırsızlık	19	4.9	4.9
Fiziksel Şiddet	3	0.8	0.8
Kap-Kaç	113	29.4	29.4
Kapkaç Girişimi	2	0.5	0.5
Kavga	7	1.8	1.8
Öldürme	2	0.5	0.5
Taciz	51	13.2	13.2
Tecavüze Yeltenme	1	0.3	0.3
Tinerci Saldırısı	7	1.8	1.8

Yaralama	9	2.3	2.3
TOPLAM	385	100.0	100.0

Kentsel şiddet olaylarının en fazla yaşandığı semtleri bulmak amacıyla sorduğumuz soruya kentsel şiddet olayına tanık olan ya da başına kentsel şiddet olayı gelmiş olan 223 kadındır. Buna göre kentsel şiddet olaylarının en fazla yaşandığı semt 46 kişi %20.7 oranla Işıklar ve Güllüktür. 27 kişi ve %12.1'lik oranla Doğu Garajı, 24 kişi ve %10.8'lik oranla Şarampol ve 16 kişi ve %7.6'lık oranla Konyaaltı plajları bunları izlemektedir. Kent merkezine yayılmış durumda olan kentsel şiddet olaylarının en yüksek olarak kentin en kalabalık yerlerinde yaşandığı da söylenebilir. Tenha yerlerde korkuların daha fazla yaşanması nedeniyle kalabalık yerler güvenli görülürken, artık kalabalık yerlerde de kentsel şiddet olaylarının yaşanıyor olması insanların kafasında neresi güvenli şeklinde soru işareti bırakmaktadır.

Tablo3.40. Yaşadığımı ya da Tanıklık Ettiğiniz Şiddet Olayı Hangi Semtte Oldu?

SEMTLER	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM %
Işıklar	46	20.7	20.7
Güllük	46	20.7	20.7
Doğu Garajı	27	12.1	12.1
Şarampol	24	10.8	10.8
Konyaaltı Plajları	16	7.6	7.6
Dedeman	12	5.3	5.3
Soğuksu	10	4.5	4.5
Bahçeli	9	4.1	4.1
Uncalı	8	3.5	3.5
100.yıl	7	3.1	3.1
Yıldız	6	2.7	2.7
Dokuma	6	2.7	2.7

Meltem	5	2.2	2.2
TOPLAM	223	100.0	100.0

Kentsel şiddet olayı yaşamayan ya da tanıklık olmayan 162 kadın olduğu için n=223'dür

Kentsel şiddet olaylarının en fazla yaşandığı saatler ise 13.00-17.30 arası olarak saptanmaktadır. Bu saatlerde alışveriş, gezme ve banka işlemleri gibi çeşitli nedenlerle kadınların daha fazla kent sokaklarında bulunduğu ve en çok rastlanan kentsel şiddet olayının kap-kaç olduğu düşünülürse olayların bu saatlerde daha fazla yaşanıyor olması çok normal karşılanmalıdır.

Tablo3.41. Yaşadığımı ya da Tanıklık Ettiğiniz Şiddet Olayı Saat Kaçta Oldu?

SAAT	FREKANS	YÜZDE %
Olay Yaşamayanlar	162	42.1
02.00-04.30	8	2.1
07.00-12.30	24	6.2
13.00-17.30	105	30.0
18.00-20.30	49	12.7
21.00-24.30	37	9.6
TOPLAM	385	100.0

3.3.5.Antalya'da Yaşanan Korkuları En Aza İndirmek İçin Neler Yapılmalı

Genel olarak Antalya'da kadınların kentsel korku ve şiddet konusundaki düşünce ve davranışları, kişisel deneyimleri, kentin korku noktaları ile güvenli noktalarının belirlenmesinin ardından yaşanan bu olayların en aza indirilmesi konusunda neler yapılabileceği sorusuna yanıt aranmıştır.

Ankete katılanlara kentsel korkuları azalmak için neler yapılabileceğine ilişkin altı öneride bulunulmuştur. Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Sokaklar daha iyi aydınlatılmalı ve aydınlatma düzenli olarak kontrol edilmeli.
2. Emniyet güçleri kentsel şiddet olayları konusunda eğitilmeli.
3. Direkt polislere ulaşabileceğimiz ücretsiz telefon hatları bağlanmalı.
4. Sokak lambalarına doğrudan emniyetle bağlantılı imdat düğmeleri konmalı.
5. Danışma ve yardım bürosu şeklinde polis yardım noktaları oluşturulmalı.
6. Toplu taşıma araçlarının çalışma saatleri uzatılmalı (geceleri).

Bunlardan aydınlatma konusunda ki öneri 161 kişi tarafından %41.8 oranı ile en çok kabul edilen olmuştur. Emniyet güçlerinin kentsel şiddet olayları konusunda eğitilmesi, sokak lambalarına imdat düğmelerinin konması ve polis yardım noktalarının oluşturulması önerileri sırasıyla en çok tercih edilenler olmuştur. Bu sonuçlara göre Antalya’da sokakların iyi aydınlatılmadığı ve bunun kentte yaşayan kadınlar açısından olumsuz etkileri olduğu söylenebilir. Geceleri karanlık olan kent sokakları nedeniyle kadınlar sokağa çıkma korkusunu da oldukça fazla yaşamaktadır. Ayrıca emniyet güçlerinin kentsel şiddet konusunda yeterli eğitimi almadığı ve olay anında yetersiz kaldığı bu nedenle eğitim alması gerektiği sonucu çıkmaktadır.

Tablo3.42. Kentsel Şiddetten Kaynaklanan Korkuları Azaltmak İçin Öncelikli Olarak Hangileri Yapılmalı Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM %
Aydınlatma Yapılmalı	161	41.8	41.8
Emniyet Güçleri Eğitilmeli	80	20.8	20.8
Ücretsiz Telefon Hatları Olmalı	21	5.5	5.5
İmdat Düğmeleri Olmalı	59	15.3	15.3
Polis Yardım noktaları Olmalı	45	11.8	11.8
Ulaşım Sorunu Çözülmeli	19	4.9	4.9
Toplam	385	100.0	100.0

Yaşanan kap-kaç, gasp, hırsızlık, taciz, öldürme ve yaralama gibi kentsel şiddet olaylarının önüne geçmek amacıyla “yalnızca bu suçlarla ilgilenecek ve sürekli olarak devriye gezecek olan nokta polisleri olmalıdır” şeklinde geliştirilen öneriye ankete katılan kadınların %90.6’sı yani neredeyse tamamı katılmıştır. Nokta polisleri öncelikli olarak kentsel şiddeti önlemeye yönelik işlevsel bir eğitim almalıdır. İkinci olarak, hemen hemen her semtte olmalı ve o semt içinde sürekli olarak devriye gezmelidir. Böylece suç işlemeye yöneleceklerin sayısı azalır ve her hangi bir olay anında polislerin daha hızlı ve etkin olarak olay yerine gelerek müdahale etmeleri sağlanmış olur.

Tablo3.43. Kentsel Şiddeti En Aza İndirmek İçin Yalnızca Kap-Kaç Suçlarıyla İlgilenecek ve Her Semtte Devriye Gezecek Nokta Polisleri Olmalıdır Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM %
Katılıyorum	349	90.6	90.6
Kararsızım	25	6.5	6.5

Katılmıyorum	11	2.9	2.9
TOPLAM	385	100.0	100.0

Kentsel şiddet ve korkunun en aza indirilmesi için ikinci öneri işsizlik sorununun çözülmesi konusudur. İşsizlik sorunu çözülürse kentsel şiddet olaylarının en aza ineceği görüşü 296 kişi tarafından yaklaşık %80 oranında kabul görmüştür. Kap-kaç, gasp, hırsızlık ve taciz gibi suçları işleyenlerin genel özelliği herhangi bir işinin olmamasıdır. Bu nedenle işsizlik sorununa bir çözüm bulunduğu takdirde bu suçların da azalacağı düşünülmektedir.

Tablo3.44. İşsizlik Sorunu Çözülürse kentte yaşanan Kap-Kaç, Gasp ve Hırsızlık Gibi Olayları En Aza İner Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM %
Katılıyorum	296	76.9	76.9
Kararsızım	59	15.3	15.3
Katılmıyorum	30	7.8	7.8
TOPLAM	385	100.0	100.0

Suç oranlarının azaltılmasında yalnızca devletin kolluk güçlerinin çözüm yolu olarak gösterildiği önermeye %56'yı aşan oranda katılmıyorum yanıtını vermiştir. Azımsanamayacak bir oranla kadınların yarısından fazlası Antalya'da kentsel şiddetin yalnızca devletin kolluk güçleriyle önlenemeyeceğini belirtmiştir. Anket sırasında katılan kadınlar tarafından, devletin kolluk güçlerinin şiddet konusunda eğitilmiş olmaması, halkın hakları konusunda bilinç eksikliği ve yaşanan suç olayları karşısında kamu güçlerinin yetersiz kalması, halkın çaresiz ve duyarsızlaştırılması gibi nedenler sayılmıştır. %29 oranında katılıyorum diyenler ise, şiddet olaylarının ancak yapılacak yeni düzenlemelerle önenebileceğini çünkü şu anki sisteme göre yakalanan suçluların bile cezalarını çekmeden serbest bırakıldıklarını belirtmişlerdir.

Tablo3.45. Kentsel Şiddet Sadece Devletin Kolluk Güçleri İle Önlenebilir Sorusuna Verilen Yanıtların Frekans Dağılımı

	FREKANS	YÜZDE %	TOPLAM %
Katılıyorum	112	29.1	29.1
Kararsızım	57	14.8	14.8
Katılmıyorum	216	56.1	56.1
TOPLAM	385	100.0	100.0

3.4. Sonuç ve Öneriler

Kentleşmeyi sosyolojik bir kavram olarak ele aldığımızda; sadece bir nüfus birikimi, yeni bir ekonomik örgütlenme ve değişmiş bir fiziki çevre olarak değil, aynı zamanda insanın davranış ve düşüncelerini de etkileyen yeni bir sosyal düzenin ortaya çıkması olarak bakabiliriz. Köyden kente nüfus hareketliliği sonucunda köy nüfusunun azalması ve buna karşın kent nüfusunun artması, kentleşmenin sadece bir yönünü oluşturmaktadır. Toprağa yerleşme, toplumsal alanda işbölümünün artması, insanların belli konularda uzmanlaşmaya başlaması, tarımda makineleşmeye gidilmesi ve sanayileşme sırasıyla kentleşmeyi etkileyen faktörler olmuştur.

Türkiye’de kentleşme hareketi diğer ülkelerden farklı olarak sanayileşmeden bağımsız gelişmiştir. 1950’lerden sonra kentleşme hareketleri hız kazanmıştır. Zamanla şehirler göç eden nüfusu taşıyamaz hale gelmiş, barınma, eğitim, sağlık, elektrik, yol, su ve daha pek çoğunu sayabileceğimiz sorunlar baş göstermiştir.

Nüfus akını sonucunda kentler farklı kültürden, farklı anlayışlar ve inançlardan, çeşitli siyasal örgütlenmelerden, toplumsal sınıflardan, sosyo-ekonomik bütünlerden insanların bir arada yaşadığı yerleşimler haline gelmişlerdir.

Bir yandan artan yönetsel sorunlar diğer yandan, kente ve kentsel yaşamla bütünleşme sorunları, yeni gelenlerin kent hakkındaki iyimserliklerini yok etmiştir. Artan nüfusa koşut olarak artan kent sorunları, kentlileri de rahatsız etmeye başlamış ve yeni gelenler bu sorunlardan sorumlu tutulmuştur. Böylece eski kentliler yeni gelenleri dışlama sürecine girmiştir.

Kente yeni gelenler, geleneksel davranışları ile kentsel davranışlar arasında bir bocalama dönemi yaşamakta, kentlilik ile köylülüğün, modern ile gelenekselin çatıştığı bir süreç içinde, yaşadıkları problemler sonucunda kent sorunlarına karşı duyarsızlaşmışlardır. Kente küsmüş gruplar olarak yaşamaya başlayan yeni kentlilerin bu durumları pek çok sosyal sorunun da ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Maddi anlamda yoksulluk ve yoksunluk içinde yaşayanlar, kentliler tarafından dışlanarak manevi anlamda da yıkıma uğramaktadırlar. Kentleşme sürecinin bu olumsuz seyri sonucunda kentlerde altyapı, konut, ulaşım, sağlık, eğitim gibi sorunların yanında şiddet sorunuyla beraber kentte yaşam korkusu ortaya çıkmaktadır.

Günümüz modern kentlerinin sorunlarının başında gelen şiddet önce aile içinde ortaya çıkmakta ve daha sonra topluma sıçramaktadır. Artan şiddet olayları nedeniyle sokağa çıkmaya korktuğumuz modern dünyada, bu korkuları kadınların daha fazla yaşadığı bir

gerçektir. Kaynaklara ve hizmetlere ulaşamama, temel ihtiyaçlarını ya da sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılayamama, fiziksel engelli olma, şiddet ortamlarında bulunma ve şiddete uğrama gibi durumlarla anlatabileceğimiz dezavantajlı grupların başında kadınlar yer almaktadır. Kentsel güvenlik açısından düşündüğümüzde, kadınlar, özellikle cinsiyet ve fiziksel açıdan şiddete maruz kalanların başında yer almaktadır.

Antalya’da kentleşme süreci içinde daha fazla göç alan illerin başında gelmektedir. Özellikle son yıllarda turizm alanında ki gelişmeler paralelinde Antalya farklı bölgelerden iş bulma umuduyla göç edenlere ev sahipliği yapmıştır. Değişik kültürleri ve değişik yaşam biçimlerini barındıran bir kent konumuna geçen Antalya’da dezavantajlı gruplardan kadınların yaşadığı kentsel şiddet ve korku durumları irdelendiğinde, kentsel şiddet korkusu içinde oldukları, kentin belli risk noktalarında bunları daha fazla yaşadıkları ve önlem beklentilerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Antalya kent merkezinde toplam 385 kadına anket uygulanmıştır. Ankete katılanların yaş dağılımı incelendiğinde; çoğunluğun üniversite mezunu, 18-66 yaş üzeri gibi çok geniş bir yaş aralığında, 100-1.200 YTL gelir aralığında, çoğunluğu ev dışında çalışmayan, kadının kentsel şiddet yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Bulgular, Antalya’da ankete katılan kadınların olgusal verileri, kentsel korku ve şiddet konusundaki düşünce ve davranışları, kadınların kentsel korku ve şiddet deneyimleri. Antalya kentinin risk noktaları ve güvenli yerleri, çözüm önerileri olmak üzere 5 başlık altında değerlendirilmiştir.

Sosyo-ekonomik bilgilerin ardından, kadınların kentsel korku ve şiddet konusundaki düşünce ve davranışlarının değerlendirmesine yer verilmiştir. %87 gibi yüksek bir oranla Antalya’da kentsel şiddet olduğu ifade edilmiştir. Antalya’nın en önemli sorunlarının başında kentsel şiddetin geldiği söylenebilir. 307 kişi ile %79.7’lik Antalya’da yaz aylarında kentsel şiddet olayları arttığını belirtmiştir. Özellikle Turizm kenti olarak öne çıkan Antalya’da yazın kent nüfusunun yüksek oranda artması ile güvenlik güçlerinin yetersiz kalması söz konusudur. Bu nedenle kentsel şiddet olaylarının yazın daha da arttığı düşünülmektedir. Katılımcıların tamamına yakını %93.8 bir oranla, yaşanan suç olayları bir turizm kenti olan Antalya’nın kent kimliğini olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

Sonuçların oldukça çarpıcı boyutlarda olduğunu gözlemlemekteyiz. Zira kentsel korku ve şiddeti Antalya’daki kadınlar açısından ölçmeye çalıştığımız sorulara cevaplar ortalama %85 oranında kentsel korkunun ve şiddetin yaşandığı yolundadır. Bu demek oluyor ki, Antalya’da yaşayan her 100 kadından ortalama 85’i kentsel şiddet korkusu yaşamaktadır. 317 kadın %82.3’lük oranla Antalya’da geceleri korkmadan sokağa çıkmadıklarını belirtmiştir.

Özellikle kışın hava karardıktan sonra kadınların kent merkezindeki parklara %87.3 oranında gidemedikleri görülmektedir.

Üçüncü bölümde örneklemin kentsel korku ve şiddet olayları ile ilgili kişisel deneyimleri ölçülmeye çalışılmıştır. Kaç kadının başına kentsel şiddet olayının geldiğini öğrenmek üzere sorulan soruya 110 kişi ile %28.6 oranında kadının kentsel şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Sonuç olarak, ankete katılan yaklaşık her 10 kadından üçünün kentsel şiddete doğrudan maruz kaldığı görülmektedir. Şiddet olayına tanık olma durumunun sorulduğu soruda ise %37.9'luk bir oranla kadınların kentsel şiddet olayına tanık olduğu belirlenmiştir. Bu durumda katılımcı kadınların yaklaşık %70'i şiddete maruz kalmış ya da tanık olmuştur. Kentsel şiddete tanık olan kadınlarının oranının örneklem içinde daha fazla olduğu görülmektedir. Kentsel şiddete maruz kalan veya tanık olan kadınların güven duygusunu yitirdiklerini ifade etmeleri yıkıcı bir psikik durum içinde olduklarını göstermektedir.

Kadınların şiddetle yüzleşmesi ile ilgili bu sorulara verilen cevaplardan çıkan sonuçlar yine Antalya için kentsel şiddetin ne denli büyük bir sorun haline geldiğini göstermektedir. Şiddet olayına maruz kalma durumu ile yaş arasında bir kıyaslama yaptığımızda genel olarak her yaş grubundan kadının şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Ancak özellikle genç ve orta yaş grubuna dahil olan kadınların kap-kaç, taciz, gasp gibi şiddet olaylarının tehdidi altında olduğu söylenebilir.

Aynı bölümde başına kentsel şiddet olayı gelenlere korkunun etkisi sorulmuş ve soru açık uçlu bırakılarak ankete katılanların cevabı istenmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, korkunun etkisine bağlı olarak geceleri sokağa çıkamayan, yalnız dışarı çıkmayan, şiddet olayını yaşadığı yere gitmemeyi zorunlu olarak seçen, uyku düzenleri bozulan ve artık Antalya'da yaşamak bile istemeyenlerin olduğu görülmüştür. Korkunun etkisi kadınların var olan sınırlı özgürlüklerini de kısıtlamakta ve özellikle ev içine kapanmalarına neden olmaktadır. Kentte yaşamının avantajlarına sahip olamayan kadınların özgürlüklerinin kısıtlanmış olmasının yanı sıra yaşam kaliteleri düşmektedir.

Üçüncü bölümde araştırılan bir diğer konu kentsel şiddet olayı yaşayan ya da tanık olanların olaydan sonraki davranışlarıdır. Buna göre 100 kişi olay yerinden uzaklaşmak suretiyle hiçbir şey yapmamış, 72 kişi ise polisi aramıştır. Bu soruda olay yerinden uzaklaşanların oranının daha fazla olmasının iki sonucu olabilir. Öncelikle, insanların güvenlik güçlerine olan güveninin azaldığı ve güvenlik güçlerinin işlerini iyi yapıp yapmadıkları konusunda tereddütleri olduğunu söylemeliyiz. Yüzyüze yapılan anket çalışması sırasında insanlar polisi aramanın faydasız olduğunu arasalar dahi suçluların yakalanmayacağını belirtmişlerdir. İkinci sonuç ise; Giddens'in modernliğin sonuçları olarak belirttiği "uygar kayıtsızlık"ın hayatımızın her aşamasını etkiler hale geldiğidir. Karşı

kaldırımıdaki kadının çantasını güpegündüz, zorla çalan kap-kaççıya kimsenin müdahale etmemesi, sadece şaşkın bakışlarla olayı izlemesi, uygar kayıtsızlığın boyutlarının şiddet olaylarında da gözlemlendiğini, yalnızca göz ucuyla bakıp geçecek düzeye ulaştığını göstermektedir.

Dördüncü bölümde, sonuçlara göre kadınların kentsel korkuları sıralaması ile Antalya’da kadınlar açısından korkuların en fazla yaşandığı yerler ve en güvenli yerler çıkarılmaya çalışılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde kentsel korkuların başında %31.4 oranı ile tecavüz korkusu yer alırken onu, kap-kaç korkusu ile taciz korkusu izlemektedir. Bu korkuların yaşlara göre dağılımı karşılaştırıldığında yaşın kentsel korkulara etkisinin olmadığı ve her yaşta kadının benzer kentsel korkuları yaşadığı anlaşılmaktadır.

Kadınların bu korkuları Antalya’da en fazla yaşadığı semtler risk noktaları olarak belirlenmeye çalışılmıştır. %16.9’luk oranla 65 kişinin kentin her yerini riskli ve güvensiz bulunduğu saptanmıştır. Önemli bir sonuç da %7.8 ile parklar güvensiz görülmüş olmasıdır. Antalya gerek iklim koşulları gerekse, kıyı boyunca konumlanmış parkları düşünüldüğünde, kentte yaşayanların en sık kullandığı dinlenme ve gezinti yerleri olmakta ve bu nedenle daha güvenli olması beklenmektedir. Sonuç olarak kent yönetiminin parkların güvenliği konusunda yetersiz kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Buna göre kentsel şiddet korkusunun kentin tümüne yayıldığını gözlemlenmekte ve kentte güvenlik konusunda özellikle kadınlar açısından tehdit edici boyutlarda sorunlar olduğu söylenebilir.

Semt isimleri veren 290 kadına göre kentsel korkuların daha fazla yaşandığı semtler: Işıklar, Şarampol, Doğu garajı, Güllük 100.Yıl semtleri kentin en güvensiz noktaları ve korkuların en fazla yaşandığı yerler olarak belirtilmiştir.

Gece ve gündüz ayrımı yapılarak kadınlar tarafından en güvenli görülen semtler araştırılmıştır. Ancak %38.2’lik oranla 147 kişi gündüz dahi Antalya’da hiçbir semtin güvenli olmadığını ve her yerde kentsel şiddet olayıyla karşılaşma ihtimallerinin yüksek olduğunu belirtmiştir. Oturduğu semtin bile güvenli olmadığını ancak gündüzleri evinin güvenli olduğunu ısrarla belirten kadınlar ise 8 kişidir. Bu rakamlara göre ankete katılan kadınların neredeyse yarısının gündüz bile Antalya’nın hiç bir yerini güvenli olarak görmemektedir. Semt ismi veren 230 kadının verdiği cevaplara göre gündüz en güvenli ilk beş semt şu şekilde sıralanmaktadır:

Gündüzleri

- 1.Işıklar,
- 2.Bahçelievler,
- 3.Meltem,
- 4.Dedeman,

5.Güllüktür.

Meltem mahallesi sitelerin özel korumaları nedeniyle daha güvenli görülmektedir. Bu durum teorik kısımda üzerinde durulan parçalı kamusal alan durumunun kentsel güvenlik konusuna etkisinin ne derece önemli olduğunu vurgulamamızı gerektirmektedir.

Geceleri Antalya'nın en güvenli yerlerini belirlemeye çalışan soruya alınan yanıtlar ilginçtir. Katılımcıların %63.1'lik oranı ile 243 kişi geceleri hiçbir yerin güvenli olmadığını, 16 kişi ise yine geceleri evinin güvenli olduğunu belirtmiştir. Antalya'nın gece en güvenli ilk beş semtinin sıralaması:

Geceleri :

- 1.Meltem,
- 2.Işıklar,
- 3.Dedeman,
- 4.Bahçelievler
- 5.Güllük'tür.

Bu sonuçlara göre Işıklar ve Güllük mahallesi hem en güvenli hem de korkuların en fazla yaşandığı yerler olarak görülmektedir. Gündüz yaklaşık %40 gece ise yaklaşık %65 katılımcı tarafından güvenli hiçbir yerin olmadığını belirtilmesidir. Ayrıca katılımcıların %4.2'sinin geceleri evlerini güvenli görüyor olmaları da çarpıcı bir sonuçtur.

En çok karşılaşılan kentsel şiddet türü ve olaylarının en fazla yaşandığı yerler ve saatler belirlenmeye çalışılmıştır. Yanıtlar değerlendirildiğinde ilk sırada %29.4 oranıyla kapkaç, ikinci sırada %13.2 oranıyla taciz olaylarının yaşandığı görülmektedir. Kentsel şiddet olayı yaşayanların yaklaşık %51'inin son iki yılın moda söylemine atıfta bulunursak "kap-kaç terörü" ile yüzleştiği görülmektedir.

Kentsel şiddet olaylarının en fazla yaşandığı alanlar da korku noktaları ile paralellik göstermektedir.

Kentsel Şiddet Olaylarının En Fazla Yaşandığı Semtler

- 1.Işıklar,
- 2.Güllük,
- 3.Doğu Garajı,
- 4.Şarampol,
- 5.Konyaaltı Plajları'dır.

Antalya'da kadınların kentsel korkuları en fazla yaşadığı alanlar ile en güvenli gördükleri yerler konusunda ikilemde kaldıkları söylenebilir. Ancak, kadınların kalabalıkta kendini güvende hissetmeleri, aynı zamanda bu semtlerde yaşanan kentsel şiddet olayları bilgisi ile

kentsel korkuları da yaşadıkları görülmektedir. Kentsel korkuları tek başına karanlık bir sokakta yürürken yaşamaktansa, kalabalık bir yerde yaşamak en azından çevreden gelecek yardımlar düşünülerek kötünün iyisini seçme şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca kalabalık semtlerde çoğunlukla mala karşı suçlar işlendiği, canına ve bedensel bütünlüğüne daha az zarar gelebileceği düşüncesi kadınların; bu alanları güvenli görüyor olmalarını açıklamamıza yardımcı olabilir.

Kentsel şiddet olaylarının en fazla yaşandığı saatler, alışveriş, gezme ve banka işlemleri gibi çeşitli nedenlerle kadınların kent sokaklarında daha fazla bulunduğu 13.00-17.30 arası olarak saptanmıştır.

Antalya'da kadınların yüksek oranda yaşadığı korkuları ve şiddet olaylarını en aza indirmek için geliştirdiğimiz ve anket sorularına eklediğimiz önerilerimizin ankete katılanlar tarafından kabul oranlarını son bölümde inceleyebiliriz.

%56'yı aşan oranda kadın, kentsel şiddet olaylarının yalnızca devletin kolluk güçleri ile önlenemeyeceğini belirtmektedir. Diğer önemli konu işsizlik sorununun çözülmesidir. İşsizlik sorunu çözülmüşse kentsel şiddet olaylarının en aza ineceği görüşü 296 kişi tarafından yaklaşık %80 oranında kabul görmüştür. En önemli önerilerden biri olan, yalnızca kap-kaç suçlarıyla ilgilenecek ve her semtte sürekli devriye gezecek nokta polisi, 349 kişi tarafından %90'lık bir oranla kabul edilmiştir.

Bu sonuçlar göz önüne alındığında kentsel şiddet ve korkunun Antalya'da yaşayan kadınların sorunlarının başında geldiğini söylemek yanlış olmaz. Kadınların kent yaşamına katılımını ve kentin sunduğu sosyo-kültürel avantajları yaşamasını engelleyen korkuların ve şiddet sorununun en aza indirilmesi mümkündür. Kadınların evlerinden alınarak kamusal alana yeniden kazandırılması için öncelikli olarak kent yaşamı içinde yitirmiş olduğu güvenlik duygusunun yeniden kazandırılması gerekmektedir. Bu amaçla kent alanlarında, emniyet ve ışıklandırma ile ilgili pek çok düzenlemenin yapılması mümkündür. Kentsel şiddet ve korkuları en aza indirmek için üzere; kısa vadede hızla yapılabilecekler ve uzun vadeli zaman gerektiren çözümler farklılaştırılarak şu önerilerde bulunabiliriz:

- Öncelikli olarak aydınlatma sorunu çözülmeli ve kent karanlıktan kurtarılmalıdır.
- Toplu taşıma araçlarının geceleri çalışma saatleri uzatılmalıdır. Böylece ulaşım sorunu nedeniyle geceleri dışarı çıkamayan kadınların geceleri de kent yaşamına katılımı sağlanmış olur.
- Emniyet güçlerine olan güvenin yitirilmiş olması nedeniyle bu güvenin geri kazandırılması gerekmektedir. Bu amaçla emniyet güçlerine özellikle kadın hakları ve kentsel şiddet konusunda uzmanlık eğitimi ile daha etkin müdahale sistemleri eğitimi verilmelidir.

- Polislere ulaşabileceğimiz ücretsiz telefon hatlarının kullanımı daha hızlı olay yerine ulaşabilecek şekilde, işlevsel hale getirilmelidir.
- Sokak lambalarına doğrudan emniyetle bağlantılı imdat düğmeleri konmalı ve kentsel şiddete uğrayanlara güvenlik güçlerinin daha çabuk ulaşmalarını sağlayacak şekilde düzenlenmelidir.
- Güvenlik önlemleri mahalleler ve semtler düzeyine indirgenerek her semtte yaşanan farklı kentsel şiddet olaylarına göre, alınmalıdır.
- Özellikle kentsel şiddet olaylarının daha fazla olduğu alanlarda danışma ve yardım bürosu şeklinde polis yardım noktaları oluşturulmalıdır.
- Kent planları, kentsel şiddet olaylarının yaşanabileceği alanlara dikkat edilerek ve bu olayların yaşanmasına açık alanlara özel planlama yaparak hazırlanmalıdır.
- Yerel yönetimlere halk katılımının daha fazla olması sağlanarak, yerel halkın öncelikli ihtiyaçları ve sorunları belirlenebilir ve halkın ihtiyaçlarını genel olarak aktarabileceği çeşitli sivil toplum örgütlerinin kent yönetimleri tarafından desteklenmesi sağlanabilir.

KAYNAKLAR

1. Ahıska M., “Metropol ve Korku”, Defter no:19, Metis Yayınları, İstanbul, 1992, s.119-129.
2. Akkoyunlu E., Kıvılcım, Kentsel Hareketlerden Yeni Toplumsal Hareketlere “Castells’in Sorgulanması ve Türkiye Örneği”, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:32, Sayı:3, Ankara, 1999.
3. Aslanoğlu R., Kent, Kimlik, Küreselleşme, Asa Kitabevi, Bursa, 1998.
4. Aydın S., “Yeni Göçler, Yeni Sorunlar, Deprem ve Çözümü”, Birikim, Sayı:156, Birikim Yayınları, İstanbul, 2002, s.84-89.
5. Aydın A.H., “Güvenlik Hizmeti Yerel Olarak Sunulabilir mi?: Yerel Hizmet Kavramı Açısından Bir Tartışma”, Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri, Der.Güler, Sabuktay, s.408-413, TODAİE, Ankara, 2002.
6. 17. Bauman, Z., Sosyolojik Düşünmek, (çev. Abdullah Yılmaz), Ayrıntı, İstanbul 1999.
7. Castells M., Kent, Sınıf, İktidar, (çev. Asuman Erendil), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1997.
8. Cevizcioğlu A., Paradigma Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2002.

9. Dellaloğlu B., “Kent Öznenin Evidir”, 21. Yüzyıl Karşısında Kent ve İnsan, Der: Gümüşiöğlü, Bağlam, İstanbul, 2001 s. 65-80.
10. Duru B., Alkan A., 20. Yüzyıl Kenti, İmge Kitabevi, Ankara, 2002.
11. Eke F., Özdemir N., Antalya Konut Stoğu ve Nitelikleri, TMMOB Antalya Şubesi Yayınları 10/2, Ankara, 2001.
12. Erder S., “Yeni Kentliler ve Kentin Yeni Yoksulları”, Toplum ve Bilim, No:66, Metis Yayınları, İstanbul, Bahar 1995 s106-119.
13. Erkul H., Karakılıç Y., “Belediye Zabıtasının Örgütsel Yapısı, Sorunları ve Kentsel Yaşam Kalitesine Etkilerinin İrdelenmesi”, Çağdaş Yerel Yönetimler, Sayı:4, Ankara, 2002, s. 83-90.
14. Geray C., “Kentsel Yaşam Kalitesi ve Belediyeler”, Türk İdare Dergisi, Ankara, 1998, s.327-421.
15. Giddens A., Modernliğin Sonuçları, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998.
16. Giddens A., Soyoloji, Ayraç Yayınları, Ankara, 2000.
17. Güçlü S., Kentleşme ve Göç Sürecinde Antalya’da Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.
18. Hennenhofer G., Heil K., Korkuyu Yenmek, (çev.Lütfi Yarbaş), İlya Yayınevi, İzmir, 2004.
19. Hout J.L., Thalmann J.P., Valbelle D., Kentlerin Doğuşu, (çev. Ali Bektaş Girdgin), İmge Kitabevi, Ankara, 2000.
20. Kartal K., Kentleşme ve İnsan, TODAİE Yayın No: 175, Ankara, 1983.
21. Keleş R., Ünsal A., Kent ve Siyasal Şiddet, A.Ü. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara, 1982.
22. Keleş R., Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, 2000.
23. Keleş R., Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, 2002.
24. Kızılcılık S., Sefaletin Sosyolojisi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
25. Köknel Ö., Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1982
26. Mannoni P., Korku, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995.
27. Marshall G., Sosyoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999.
28. Michaud Y., Şiddet, Cep Üniversitesi Yeni yüzyıl Kitaplığı, İletişim Yayınları, İstanbul, 1995.
29. Özkalp E., Sosyolojiye Giriş, Anadolu Üniversitesi Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayını, Eskişehir, 1998.

30. Öztekin A., Yönetim Bilimi, Siyasal Kitabevi, 2002.
31. Pirene H., çev: Şadan Karadeniz, Kentin Kökenleri, İletişim Yayınları, İstanbul 1990.
32. Sennet. R., Kamusal İnsanın Çöküşü, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998.
33. Simmel G., “Metropol ve Zihinsel Yaşam”, Defter, No: 16, Metis, İstanbul, 1991, s.119-128.
34. Simmel, George, Modern Kültürde Çatışma, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2003.
35. Souza U., “Katılımcı Bütçe: Evrensel Menzili Olan Siyasal Bir Kavram”, Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi, Der.Tanatar, s.43-48, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul, 1999.
36. Yıldırım F., İnsan, Çevre, Kent, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul, 2002.
37. Yerel Gündem 21 Antalya Kent Konseyi 9. Dönem Çalışma Raporu, Antalya, 2000.
38. Sekizinci Beş yıllık Kalkınma Planı Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT, Yayın No: 2538-ÖİK: 554, Ankara, 2001.
39. DPT Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT, 2001.
40. 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara, 2003.
41. İl Göstergeleri:1980-2003, DİE, Ankara, 2005.
42. <http://public.cumhuriyet.edu.tr/~mazlum/yoksulluk.htm>. (15.03.2005)
43. http://www.dergibi.com/yazarlar/fo_008.asp. (15.03.2005)
44. <http://www.aile.gov.tr/index.html>. (20.05.2004)
45. <http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=2356>. (20.05.2004)
46. www.ihd.org.tr/makale/kent4.html. (16.03.2005)
47. www.antalya.gov.tr. (20.03.2005)
48. www.egm.gov.tr. (20.03.2005)
49. www.basbakanlik.gov.tr. (20.03.2005)

E K L E R

EK 1

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ KAMU YÖNETİMİ BÖLÜMÜ

**DEZAVANTAJLI GRUPLARDAN KADINLARIN EV DIŞINDA YAŞADIĞI ŞİDDET VE
KORKU DURUMLARININ İNCELENMESİ YÜKSEK LİSANS BİTİRME TEZİ
ARAŞTIRMA FORMU**

DANIŞMAN ÖĞRETİM ÜYESİ: DOÇ.DR. GÜLSER ÖZTUNALI KAYIR

BİTİRME TEZİNİ HAZIRLAYAN: ŞEBNEM SALİM

1.BÖLÜM: Aşağıdaki soruları size en uygun olan bölümü işaretleyerek cevaplayınız.

	<i>Katılıyorum</i>	<i>Kararsızım</i>	<i>Katılmıyorum</i>
--	--------------------	-------------------	---------------------

<i>Kentsel şiddet, gündelik yaşamda sıklıkla karşılaşılan kap-kaç, taciz, gasp, hırsızlık, öldürme ve yaralama olaylarından oluşur.</i>			
<i>Kentsel şiddet sadece devletin kolluk güçleri ile önlenabilir.</i>			
<i>Kentsel şiddet olaylarının azaltılması için bu suçlara verilen cezalar ağırlaştırılmalıdır.</i>			
<i>İşsizlik sorunu çözümlenirse kentte yaşanan kap-kaç, gasp ve hırsızlık gibi olaylar en aza iner.</i>			
<i>Kentsel yaşam kalitesini düşüren etkenlerin başında kentsel şiddet gelmektedir.</i>			
<i>Yazılı ve sözlü basın kentte yaşanan şiddet olaylarını abartmaktadır.</i>			
<i>Antalya kent merkezinde kentsel şiddet sorunu yoktur.</i>			
<i>Antalya kent merkezinin kalabalık yerlerinde bile kentsel şiddet olayları yaşanmaktadır</i>			
<i>Yaşanan suç olayları bir turizm kenti olan Antalya'nın kent kimliğini olumsuz etkilemektedir.</i>			
<i>Antalya'da yaz aylarında kentsel şiddet olayları artmaktadır.</i>			
<i>Daha fazla param olsaydı kentsel şiddet beni daha az etkilerdi.</i>			
<i>Antalya'da geceleri korkmadan sokağa çıkabiliyorum.</i>			
<i>Özellikle kışın hava karardıktan sonra kent merkezindeki parklara gidemem.</i>			
<i>Kentsel şiddeti en aza indirmek için yalnızca kap-kaç suçlarıyla ilgilenecek ve her semtte sürekli devriye gezecek nokta polisleri olmalıdır.</i>			

2.BÖLÜM:

14-) Sizce, **kentte yaşanan korkuların öncelikli nedeni** aşağıdakilerden hangisidir?

- Kimin dost kimin düşman olduğunun belirsizliği. Ekonomik sorunlar.
- Göçle gelen farklı kültürden insanlar.
- Hukukun üstünlüğünün zayıflaması

15-) Sizce, aşağıdaki **kentsel korkulardan hangileri ilk üç sırada** yer alır? Numaralandırınız.

- Tecavüz korkusu Taciz korkusu Geceleri sokağa çıkma korkusu
- Öldürülme korkusu Kap-kaç korkusu Ulaşım aracı bulamama korkusu

16-) Antalya'da **yukarıda sayılan korkuları en yoğun yaşadığımız 3 yeri** belirtiniz? (**semt**)

....

17-) Sizce, Antalya'nın **en güvenli 3 yerini** sıralayınız.

GÜNDÜZ ....

GECE ....

18-) Antalya'da başınıza **kentsel şiddet olayları** geldi mi? Geldi Gelmedi

19-) **Geldiyse** korkunun etkisi **ne gibi sonuçlar** doğurdu belirtiniz? .....

20-) **Gelmediyse** böyle bir olaya **tanık oldunuz** mu? Evet Hayır

21-) Başınıza kentsel şiddet olayı geldiyse yada tanık olduysanız **hangi semtte** belirtiniz?

.....

22-) Yaşadığınız yada tanıklık ettiğiniz **ne tür şiddet olayı idi?** .....

23-) Olay **ne zaman** gerçekleşti? Saat olarak belirtiniz .....

24-) Olaydan sonra aşağıdakilerden **hangilerini yaptınız?**

- Polisi aradım Yakınlarımdan birini aradım
 Çevremden yardım istedim Olay yerinden uzaklaştım

25-)Kentsel şiddetten kaynaklanan **korkuları azaltmak için** sizce öncelikli olarak hangileri yapılabilir? Numaralandırınız.

- Sokaklar daha iyi aydınlatılmalı ve aydınlatma düzenli olarak kontrol edilmeli.
 Emniyet güçleri kentsel şiddet olayları konusunda eğitilmeli.
 Direkt polislere ulaşabileceğimiz ücretsiz telefon hatları bağlanmalı
 Sokak lambalarına doğrudan emniyetle bağlantılı imdat düğmeleri konmalı.
 Danışma ve yardım bürosu şeklinde polis yardım noktaları oluşturulmalı.
 Toplu taşıma araçlarının çalışma saatleri uzatılmalı (geceleri).

Diğer.....

26-) Günlük yaşamınızda **en çok nerelere gidiyorsunuz?** Belirtiniz. ....

27-) Yaşınız 18-25 26-35 36-50 51-65 66 ve zeri

28-) **Eğitim durumunuz** Okuma-yazma bilmiyor Okuma-yazma biliyor

İlköğretim Lise niversite

29-) **Mesleğiniz** .....

30-) **Aylık yaklaşık geliriniz**

100-400YTL 401-800YTL 801-1.200YTL 1.200YTL zeri

31-) **Son olarak eklemek istedikleriniz.** .....

KATKILARINIZ
TEŐEKKÜRLER

İÇİN